

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

İŞLETME PROGRAMI

137597

**HOLDİNG ŞİRKET MALİ TABLOLARININ TÜRKİYE MUHASEBE
STANDARDI (TMS) - 5 VE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARDI
(IAS) -27 AÇISINDAN İNCELENMESİ VE BİR UYGULAMA**

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

137597

ADEM OKUTAN

TEMMUZ – 2003

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

İŞLETME PROGRAMI

**HOLDİNG ŞİRKET MALİ TABLOLARININ TÜRKİYE MUHASEBE
STANDARDI (TMS) - 5 VE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARDI
(IAS) -27 AÇISINDAN İNCELENMESİ VE BİR UYGULAMA**

Adem OKUTAN

Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü'nce

Bilim Uzmanı (İşletme)

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tez'dir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 21.07.2003

Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 01.08.2003

Tezin Danışmanı

: Prof. Dr. Hasan TÜREDİ

Jüri Üyesi

: Prof. Dr. Osman PEHLİVAN

Jüri Üyesi

: Yrd. Doç. Dr. Uğur KAYA

Enstitü Müdürü

: Prof. Dr. Alaaddin YALÇINKAYA

Temmuz – 2003

TRABZON

0. SUNUŞ

00. Önsöz

Şirketlerin artan rekabet karşısında varlıklarını sürdürebilmeleri ve rekabette başarılı olabilmeleri için her alanda işbirliğine gitmelerini zorunlu hale getirmiştir. Bu işbirliğini sağlamanın yollarından birisi holdingleşmedir.

Holdingleşmenin en belirgin özelliği, bir ve daha çok yavru şirketin denetimini kendi elinde bulundurarak tek bir şirketmiş gibi görünmesidir. Böylece holdinglerin kendisiyle ilgili olan kişi ve kuruluşlara sunacakları iktisadi ve mali bilgiler, denetimini elinde bulundurduğu bütün yavru şirketlerin bilgilerini içereceği için, tek bir şirketin bilgileriymiş gibi olacaktır. Holdinglerin iktisadi ve mali yapılarını sunmak için düzenlediklerin konsolide mali tablolar bu anlamda önem kazanmaktadır.

Holdinglerin hazırlayacağı konsolide mali tablolar, ilgililere doğru, tam ve anlaşılır bilgiler sunmalıdır. Bunu sağlamak için de gerek Türkiye’de gerekse uluslararası alanda muhasebe standartları hazırlanmıştır.

Türkiye’de her alanda olduğu gibi muhasebe alanında da geliştirilen standartlar uluslararası muhasebe standartlarına uygun olmalıdır. İşletme eğitimi gören biri olarak, konsolide mali tabloların ve bu tablolarla ilgili Türkiye’de hazırlanan muhasebe standartlarının incelenmesi için beni bu çalışmayı hazırlamaya sevk eden ve çalışmanın her aşamasında destekleriyle yol gösterip teşviklerde bulunan, danışmanım hocam Sayın Prof. Dr. Hasan TÜREDİ’ye teşekkür eder, minnet, şükran ve saygılarımı sunarım. Ayrıca, çalışmanın içeriğinin şekillenmesinde, tezin bir bütün olarak sistematik hale gelmesinde ve hatalarımın düzeltilmesinde katkı sağlayan hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Engin DİNÇ’e, değerli arkadaşım Sayın Arş. Gör. Oğuzhan ECE’ye, değerli arkadaşım Muhammet E. OKUTAN’a; gösterdiği sabır ve verdiği destekten dolayı değerli eşim Songül OKUTAN’a ve emeği geçen herkese teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Temmuz 2003, Trabzon

Adem OKUTAN

01. İçindekiler	Sayfa Nr
0. SUNUŞ.....	III
00. Önsöz.....	III
01. İçindekiler.....	IV
02. Özet.....	VIII
03. Summary.....	IX
04. Tablolar Listesi.....	X
05. Şekiller Listesi.....	XIII
06. Kısaltmalar Listesi.....	XIV
GİRİŞ.....	1-2

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HOLDİNG ŞİRKETLER VE TEMEL MALİ TABLOLARIN KONSOLİDASYONU.....	3-28
10. Holding Şirketler.....	3
100. Holdinglerin Amacı.....	4
101. Holding Türleri.....	5
1010. Saf Holding – Karma Holding.....	5
1011. Yatay ve Dikey Holding.....	6
1012. Ana Holding – Ara Holding.....	6
1013. Ana Şirket – Yavru Şirket.....	6
102. Holdingleşme Nedenleri.....	8
103. Holdinglerin Yarar ve Sakıncaları.....	9
104. Holdinglerde Kullanılan Mali Tablolar.....	10
11. Temel Mali Tabloların Konsolidasyonu.....	11
110. Temel Mali Tablolar.....	12
1100. Bilanço.....	13
1101. Gelir Tablosu.....	14
111. Konsolide Mali Tablolar.....	15
1110. Konsolide Mali Tabloların Amacı.....	16

11100. İşletme İçi Amaçlarla Mali Tabloların Konsolidasyonu	17
11101. İşletme Dışı Amaçlarla Mali Tabloların Konsolidasyonu	18
1111. Konsolide Mali Tabloların Düzenlenme İlkeleri	18
11110. Mali Tabloları Konsolide Edilecek Kuruluşlarda Aranacak Koşullar	18
11111. Konsolidasyon Dışı Tutulacak İşletmeler	19
11112. Konsolide Edilecek Mali Tablolarda Aranacak Koşullar	20
1112. Konsolide Mali Tabloların Sınırları	21
1113. Mali Tabloların Konsolidasyonu İle İlgili Temel Kavramlar	22
11130. Ana Ortaklık (Ana Şirket)	22
11131. Bağlı Ortaklık (Yavru Şirket)	23
11132. İştirak	24
11133. Diğer Ortaklıklar (Şirketler)	24
11134. Kontrol (Denetim) Gücü	24
11135. Şirketler Topluluğu	25
11136. Azınlık Payları	25
11137. Konsolidasyon Yöntemleri	26
111370. Brüt Konsolidasyon Yöntemi	26
111371. Net Konsolidasyon Yöntemi	27
111372. Net Konsolidasyon Yöntemi İle Brüt Konsolidasyon Yönteminin Karşılaştırılması	27

İKİNCİ BÖLÜM

2. KONSOLİDE TEMEL MALİ TABLOLARIN DÜZENLENMESİ	29-98
20. Konsolide Bilançonun Düzenlenmesi	29
200. Konsolide Sermaye ve Konsolidasyon Şerefiyesinin Hesaplanması	31
2000. Ana Şirket İle Yavru Şirket Arasındaki Sermaye İlişkisi	36
20000. İktisap Anında Konsolidasyon	37
20001. Yavru Şirkete Doğrudan Yatırım Yapılması	52
20002. Yavru Şirkete Dolaylı Yatırım	56
20003. İktisap Sonrası Konsolidasyon	64
2001. Konsolidasyon Şerefiyesinin Ortaya Çıkış Nedenleri ve Muhasebeleştirilmesi	64

20010. Konsolidasyon Şerefiyesinin Ortaya Çıkış Nedenleri	65
20011. Konsolidasyon Şerefiyesinin Hesaplanması	66
2002. Karşılıklı Sermaye Yatırımları, Sermaye Taahhütleri ve Yatırımlarda Değer Düşüklükleri	66
201. Konsolidasyonda Şirketler Arasındaki Borç ve Alacak İlişkileri, Mal Alım Satımı İle Duran ve Dönen Varlıkların Düzenlenmesi	70
2010. Alacak ve Borçların Netleştirilmesi	70
2011. Topluluk İçi Mal Alım Satımı	72
2012. Duran ve Dönen Varlıklar	74
20120. Amortismanına Tabi Varlıklar	74
20121. Amortismanına Tabi Olamayan Varlıklar	77
2013. Azınlık Payları	77
21. Konsolide Gelir Tablosunun Düzenlenmesi	78
210. Gidermeler ve Düzeltmeler	79
2100. Şirketlerarası Mal Alım Satımından Kaynaklanan Karların Giderilmesi	79
21000. Stokların Topluluk Dışına Satılmamış Olması	80
21001. Stokların Topluluk Dışına Satılmış Olması	81
21002. Stokların Topluluk Dışına Kısmen Satılmış Olması	82
2101. Şirketlerarası Gelir ve Giderlere İlişkin Gidermeler	83
2102. Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları	84
2103. Azınlık Payları	85
211. Farklı Faaliyet Konularına Sahip Şirketlerin Faaliyet Sonuçlarının Konsolide Gelir Tablosunda İzlenmesi	85
22. Yabancı Ülkelerde Bulunan Yavru Şirketlerin Yabancı Paralı Mali Tablolarının Konsolidasyona Dahil Edilmesi	86
220. Yabancı Para İle Düzenlenmiş Mali Tabloların Yerli Paraya Çevrilmesinde Kullanılan Yöntemler	87
2200. Cari Kur Yöntemi	87
2201. Cari-Cari Olmayan Yöntem	88
2202. Parasal-Parasal Olmayan Yöntem	88
2203. Geleneksel (Temporal) Yöntem	89
23. Konsolide Mali Tablolar İle İlgili Standartların Karşılaştırılması	96

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KONSOLİDE TEMEL MALİ TABLOLARIN TMS-5'E GÖRE DÜZENLENMESİNE İLİŞKİN BİR UYGULAMA	99-136
30. Şirketlere İlişkin Bilgiler.....	99
31. Konsolidasyon Bilgileri	105
32. Topluluk Şirketleri Mali Tablolarının TMS-5'e Göre Konsolidasyonuna İlişkin Yapılan Hesaplamalar ve Düzeltme İşlemleri	107
320. Düzeltme ve İndirimler.....	107
3200. Sermayenin Netleştirilmesi.....	107
3201. Stokların Düzeltilmesi	113
3202. Kar Payı Dağıtımına İlişkin Düzeltmeler	116
3203. Menkul Kıymetler ve Diğer Borç ve Alacaklar	118
3204. Gelir ve Giderlerin Düzeltilmesine ilişkin işlemler	120
3205. Maddi Duran Varlıklar	122
3206. Konsolide Bilanço ve Konsolide Gelir Tablosu	124
4. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	137
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	142
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

02. Özet

Dünyada her alanda ortaya çıkan yoğun rekabet, şirketler arasında da kendini göstermiştir. Şirketlerin birbirleriyle olan rekabetlerinde başarılı olabilmeleri için her alanda güçlü bir yapıya sahip olmaları gerekir. Şirketlerin güçlü bir yapıya sahip olmalarının yollarından birisi büyümedir. Şirketlerin büyüme seçeneklerinden en önemlisi ise holdingleşmedir.

Her şirkette olduğu gibi holdinglerin de gerek yakın gerekse uzak çevresiyle ilişkileri vardır. Holding şirketler kendileriyle ilgili olan yakın ve uzak çevresine mali ve iktisadi durumları hakkında bilgi sunma ihtiyacı duyarlar. Diğer taraftan, holdinglerle ilgili olan ortaklar, borç verenler, devlet vb. kişi ve kuruluşların da ilgili oldukları holdingin mali ve iktisadi yapısı hakkında bilgi sahibi olma ihtiyaçları vardır. Şirketlerin mali ve iktisadi durumunu gösteren tablolar mali tablolardır. Holdinglerin iktisadi ve mali durumu hakkındaki bilgileri sundukları tablolar da konsolide mali tablolardır.

Holdinglerin, konsolide mali tablolar yardımıyla gerek yerli gerekse yabancı ilgililere doğru, tarafsız ve yeterli bilgiler sunabilmesi için, konsolide mali tabloların yerli ve uluslar arası muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlanması gerekir.

Bu çalışmanın amacı, konsolide mali tablolarla ilgili olan TMS-5, SPK Tebliği ve IAS - 27 standartlarının karşılaştırarak farklarını ortaya koymak ve TMS-5'in uygulamasını açıklamaktır. Bu amaçla da, çalışmanın birinci bölümünde holdingler hakkında bilgiler verilmiş, ikinci bölümünde, konsolidasyona ilişkin işlemler standartlar açısından incelenmiş ve çalışmanın üçüncü bölümünde de SAFİR HOLDİNG A.Ş. adı ile anılan sanal bir şirketler topluluğunun temel mali tabloları esas alınarak TMS-5'e göre konsolidasyonu gerçekleştirilmiştir.

03. Summary

In the world, as all places, competition indicates itself among the companies. Companies have to have a strong structure over places in order to be successful at the competition among the companies. One way of the having strong structure for companies is growth. The most important choice of the growth for companies is to be holding company.

As all companies, the holdings have relations with both near and far environment. Holdings see the necessity to inform their related near and far environment with their financial and economic situations. On the other hand, some institutions such as partners, land holders, creditors, state and so on, needs to have information about holdings' financial and economic situations. The statements which indicates the financial and economic situations of companies are financial statement. The statements is which holdings present their financial and economic situations are consolidated financial statements.

In order to present correct, objective and adequate informations in their consolidated financial statements, holdings' consolidated financial statements should be prepared according to national and international financial standards.

The aim of this study is; by comparing Turkish Accounting Standard (TMS) - 5, Communiqué of the Capital Market board of Turkey (SPK) and International Accounting standard (IAS) – 27 pointing out the differences among these. More over, this study will describe the application of Turkish Accounting Standard (TMS) – 5.

According to this aim, in the fist part of the study, it is given information about holdings, in the second part, transactions related the consolidation is examined in the respect of standards, and in the third part, on these basis of the basic financial statements of an imaginative group of company called SAFİR HOLDİNG A.Ş., it is consolidated according to Turkish Accounting Standard (TMS) – 5.

04. Tablolar Listesi

<u>Tablo Nr.</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Konsolidasyon Tarihinin Esas Alınması Durumunda “E” Ana Şirketi Konsolide Çalışma Tablosu.....	33
2	Yatırımın Yapıldığı Tarihteki Değerlerin Esas Alınması Durumunda “E” Ana Şirketi Konsolide Çalışma Tablosu	34
3	T” Ana Şirketinin Satınalma İşlemine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	40
4	“K” Ana Şirketinin Satınalma İşlemine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	42
5	“M” Ana Şirketinin Satınalma İşlemine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	44
6	“Z” Ana Şirketinin Satınalma İşlemine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	47
7	“C” Ana Şirketinin Satınalma İşlemine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	49
8	“E” Ana Şirketinin Satınalma İşlemine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	51
9	“R” Ana Şirketinin Konsolidasyon Şerefyesinin hesaplanması (1.000 TL)	54
10	“R” Ana Şirketinin Azınlık Paylarının Hesaplanması	54
11	“R” Ana Şirketi Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu	55
12	“B” Şirketi Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu (1.000 TL)	59
13	“S” Şirketi Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu (1.000 TL)	60
14	“C” Şirketi Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu (1.000 TL)	61

15	“G” Ana Şirketi Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu (1.000 TL) ..	63
16	“M” Yavru Şirketi Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	68
17	“H” Ana Şirket Konsolide Çalışma tablosu (1.000 TL)	69
18	“Z” Ana Şirket Konsolide Çalışma tablosu (1.000 TL)	71
19	Ana Şirket Konsolide Çalışma tablosu (1.000 TL)	72
20	“P” Ana Şirket Konsolide Bilanço Çalışma tablosu (1.000 TL)	72
21	“V” Ana Şirketi Gelirlerinin İndirilmesi İle İlgili Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	75
22	“V” Ana Şirketi Amortismanlarının Düzeltilmesi İle İlgili Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	76
23	“A” Yavru Şirketi Konsolide Mali Tablo Kalemleri	76
24	Stokların Topluluk Dışına Satılmaması Durumunda Ana Şirket Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	81
25	Stokların Topluluk Dışına Satılması Durumunda Ana Şirket Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	82
26	Stokların Topluluk Dışına Kısmen Satılması Durumunda Ana Şirket Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	83
27	Şirketlerarası Faiz Gelirlerinin İndirilmesine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	84
28	Şirketlerarası Kira Gelirlerinin İndirilmesine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu (1.000 TL)	84
29	Bilanço Kalemlerinin Çevirisinde Uygulanacak Kurlar	90
30	Gelir Tablosu Verilerinin Çevirisinde Uygulanacak Kurlar	91
31	“A” Anonim Şirketi 31.12.2002 Tarihli Bilançosu (\$)	92
32	“A” Anonim Şirketi 31.12.2002 Tarihli Gelir Tablosu (\$)	93
33	A Şirketine Ait TL’ye Çevrilmiş Bilanço	94

34	A Şirketine Ait TL'ye Çevrilmiş Gelir Tablosu (1.000 TL)	95
35	TMS-5, IAS-27 ve SPK Tebliği'nde Yer Alan Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esasların Karşılaştırılması	97
36	Safir Holding A.Ş. Topluluk Şirketleri Bireysel Bilançoları (1.000 TL)	100
37	Safir Holding A.Ş. Topluluk Şirketleri Bireysel Gelir Tabloları (1.000 TL)	104
38	Safir Holdingin Sermayesinin Netleştirilmesine İlişkin Konsolide Bilanço Çalışma (1.000 TL)	111
39	Safir Holdingin Stoklara İlişkin Konsolide Mali Tablolar Çalışma Tablosu (1.000 TL)	114
40	Safir Holdingin Kar Paylarına ilişkin Konsolide Mali Tablolar Çalışma Tablosu (1.000 TL)	117
41	Safir Holdingin Menkul Kıymetlere ilişkin Konsolide Mali Tablolar Çalışma Tablosu (1.000 TL)	119
42	Safir Holdingin Gelir ve Giderlerine İlişkin Konsolide Mali Tablolar Çalışma Tablosu (1.000 TL)	121
43	Safir Holdingin Duran Varlıklarına ilişkin Konsolide Mali Tablolar Çalışma Tablosu (1.000 TL)	123
44	Safir Holding Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu (1.000 TL)	125
45	Safir Holding Konsolide Bilançosu (1.000 TL)	130
46	Safir Holding Konsolide Gelir Tablosu Çalışma Tablosu (1.000 TL)	133
47	Safir Holding Konsolide Gelir Tablosu (1.000 TL)	135

05. Şekiller Listesi

<u>Şekil Nr.</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Basit Holding Yapısı	7
2	Dikey Holding Yapısı	7
3	Karmaşık Holding Yapısı	8
4	Şirket İlişkilerinin Dağılımı	57

06. Kısaltmalar Listesi

A.Ş.	:	Anonim Şirket
IAS	:	International Accounting Standart (Uluslararası Muhasebe Standardı)
LIFO	:	Son Giren İlk Çıkar
Nr.	:	Numara, Numarası
San.	:	Sanayi
SPK	:	Sermaye Piyasası Kurulu
Tic.	:	Ticaret
TMS	:	Türkiye Muhasebe Standardı
TMUDESK	:	Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TÜRMOB	:	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
vb	:	ve benzeri, ve benzerleri

GİRİŞ

İşletmeler; üretim faktörlerinin belli bir mal veya hizmeti meydana getirmek gayesiyle planlı bir şekilde organize edildiği teknik birimler olarak tanımlanır. Temel amacı en yüksek oranda kar elde etmek olan işletmeler, faaliyetlerini sonsuza kadar sürdürmek amacıyla kurulurlar. İşletmelerin yüksek oranda kar elde etmek istemeleri, onları daha değişik ve daha karlı alanlara yönlendirir. Bunu gerçekleştirmek için de çeşitli büyüme yöntemleriyle karşı karşıyadırlar.

Büyük işletmelerin oluşmasına yol açması, küçük tasarrufların yatırımlara yönltilmesi, istihdam imkanı sağlaması, riskin işletmeler arasında dağıtılması, yeni teknik ve buluşların uygulanmasına imkân vermesi, işletme yönetiminde etkinlik, rekabet gücü ve ortak hizmetlerden tasarruf sağlanması gibi yararları nedeniyle son yıllarda en sık görülen büyüme yöntemi holdingleşmedir. Holdingleşme; bir şirketin, bir yada birden fazla şirketin hisselerinin belirli bir miktarını elinde bulundurarak o şirketlerin yönetimini denetleyebilmesi ve etkileyebilmesidir.

Bu özelliklerinden dolayı günümüzde holdingler, ortaklar, devlet, kredi verenler, personel, satıcılar, müşteriler gibi çeşitli kişi ve kuruluşlar ile ilgilidirler. Toplumun çeşitli kesimini oluşturan bu çıkar grupları, genellikle holdingler tarafından kendilerine sunulan mali tablolardaki bilgileri kullanarak karar vermektedirler. Holdingler tarafından hazırlanan bu tablolar konsolide mali tablolar olarak isimlendirilirler.

Holding ve yavru şirketlerin mali tablolarının konsolidasyon teknikleriyle birleştirilerek tek bir şirketmiş gibi sunulması olarak tanımlanan konsolide mali tablolar, çeşitli düzeltme ve indirim işlemleri yapılarak ortaya çıkmaktadır. Bu düzeltme ve indirim işlemlerinin çok sayıda ve karmaşık olması, holdinglerin ve özellikle konsolide mali tabloların güvenilirliğini azaltmaktadır. Bu durum karşısında çeşitli çıkar gruplarına sunulacak mali tabloların güvenilirliğini sağlamak için, hazırlanacak olan konsolide mali tabloların yerli ve uluslararası muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlanması gerekmektedir.

Açıklanan bu gerekçelerle konsolide mali tablolar ve bununla ilgili muhasebe standartları büyük önem taşımakta ve bu konu üzerinde daha ayrıntılı durulması gerekmektedir.

“Holding Şirket Mali Tablolarının Türkiye Muhasebe Standardı (TMS) - 5 ve Uluslar arası Muhasebe Standardı (IAS) - 27 Açısından İncelenmesi ve Bir Uygulama” adındaki bu çalışmanın amacı; Türkiye’de gerektiği gibi düzenlenmeyen ve giderek önemi artmakta olan konsolide mali tabloların, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe Standardı – 5: Konsolide Mali Tablolar Standardı’na göre hazırlanması göstermek ve sözkonusu standardın Uluslararası Muhasebe standardı – 27: Konsolide Mali Tablolar ve Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımın Muhasebeleştirilmesi Standardı ile karşılaştırılarak farklılıklarını ortaya koymaktır.

Çalışma esas itibariyle üç aşamadan oluşmaktadır. Bölümler itibariyle işlenen konular şunlardır:

Birinci bölüm, “Holding Şirketler ve Temel Mali Tabloların Konsolidasyonu” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde, holding şirketlerin tanımı, amacı, holding türleri, holdingleşme nedenleri, holdinglerin yararları ve sakıncaları ile holding şirketlerde kullanılan mali tablolar açıklanmıştır. Birinci bölümde ayrıca, önce temel mali tablolar açıklanmış, daha sonra konsolide mali tablolar TMS-5 ve IAS-27 açısından incelenerek düzenlenme gerekçeleri ve çeşitleri araştırılmıştır.

İkinci bölüm, “Konsolide Temel Mali Tabloların Düzenlenmesi” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde, konsolide bilançonun ve konsolide gelir tablosunun düzenlenmesine ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Önce, konsolide bilançonun TMS-5 ve IAS-27’ye göre hazırlanması açıklanmış, daha sonrada bu standartlar göz önünde bulundurularak konsolide gelir tablosunun hazırlanması üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölüm, “Konsolide Temel Mali Tabloların TMS-5’e Göre Düzenlenmesine İlişkin Bir Uygulama” başlığını taşımaktadır. Uygulamada, Safir Holding A.Ş. ana şirket olmak üzere Yıldız San. A.Ş., Nuro San. A.Ş., Atlas Tic. A.Ş. adını taşıyan dört sanal şirket ele alınmış ve bu sanal şirketlerin mali tabloları, çalışmanın ikinci bölümünde yapılan açıklamalara paralel olarak, konsolidasyona tabi tutulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HOLDİNG ŞİRKETLER VE TEMEL MALİ TABLOLARIN KONSOLİDASYONU

10. Holding Şirketler

Günümüzde, küreselleşme çalışmaları ulusal sınırların ortadan kalkmaya başlamasına ve her alanda rekabetin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu rekabetin en yoğun olarak görüldüğü alanlardan birisi de işletmeler arası rekabettir.

İşletmelerin artan rekabet karşısında varlıklarını sürdürebilmeleri ve rekabette başarılı olabilmeleri için her alanda işbirliğine gitmelerini zorunlu hale getirmiştir. Bu zorunluluğun gerçekleşme yöntemlerinden birisi de holdingleşmedir(OTLU, 1999, s.101). Başka bir deyişle, uluslararası iktisadi gelişmeler sonucu ortaya çıkan ve Dünyanın her tarafında faaliyet gösteren çok uluslu işletmelerin oluş biçimi genellikle holdingleşme ile olmaktadır. Çok uluslu işletmeler ; “Birden fazla ülkede faaliyette bulunan ve bu faaliyetler üzerinde denetim gücü olan işletmeler” şeklinde tanımlanmaktadır(DOĞAN, 2000, s.109).

Günümüz iktisat dünyasında, gerek ulusal gerekse çok uluslu işletmelerin ve bunların bağlı bulunduğu holding şirketlerin önemli yer tutması ve iş hayatının vazgeçilmez unsurları olmaları, bu toplulukların iktisadi gücünü gösteren konsolide mali tabloların önemini giderek artırmıştır.

Holdingler çok değişik şekillerde tanımlanırlar. Başka şirketlerin hisse senetlerini elde ederek bunları denetim altına alan kuruluşlara holding denir(ÇETİNER, 1996, s.90). Başka bir ifade ile, başka işletme ya da işletmelerin yönetimini ele geçirmek veya yönetimlerinde söz sahibi olabilmek amacı ile, o işletme yada işletmelerin sermayelerinin yarısından

fazlasının ele geçirilmesi yada doğrudan kurulması yolu ile oluşturulan işletmelerdir(TÜREDİ, 1998, s.333).

Türk hukuk sisteminde holdinglerle ilgili özel bir yasa bulunmamakta, sadece TTK. Md. 466'da "gayesi esas itibariyle başka şirketlere katılmaktan ibaret olan holding şirket" denilerek holdinglere değinilmektedir.Türkiye'de, holdinglerle ilgili bu yasal düzenlemeden başka bir düzenleme olmadığından genellikle anonim şirket şeklinde görülürler.

Holding işletmeler, elindeki sermayeyi ya kendilerinin kurdukları yada kurulmuş şirketleri sermaye olarak kullanan, diğer bir ifade ile bu şirketlere iştirak etmiş şirketlerdir. Bundan da anlaşılacağı üzere holding bir şirket türü değil fakat bir işletmecilik türüdür. Yani, diğer işletmecilik faaliyetlerinden olan imalat, turizm, pazarlama, hizmet, inşaat faaliyetleri gibi holdingler de iştirakçilikle uğraşırlar(AKDOĞAN-TENKER, 2001, s.405).

Holdingler yatırım şirketi olmayıp, ana şirket şeklinde yavru şirketin veya iştirakin yönetimini ve denetimini elinde tutan bir şirket durumundadırlar. Diğer taraftan, holding şirketlerin, yavru şirketi veya iştiraki yatırım ortaklığı ise, bir ölçüde bu yatırım şirketini denetim etmek, yönetim açısından bazı hizmet ve tavsiyelerde bulunmak imkanı veriyorsa bu nitelikteki holdinglere, yatırım holding şirketi denebilir(ÇALDAĞ, 1999, s.537).

100. Holdinglerin Amacı

Holdinglerin amacı, ilke olarak başka işletmelere iştirak etmekten ibarettir(TÜREDİ, 1998, s.333). Başka bir ifade ile, iştirakte bulunduğu şirketin yönetiminde etkili olmaktır.

Holding şirketlerin amacı, iştirakte bulunduğu şirketin yönetiminde etkili olmak olduğu için, iştirak tutarının bu amacı gerçekleştirebilecek bir oranda olması gerekir. Bu oran, iştirak edilen şirketin hisse senetlerinin en az % 51'dir. Ancak bu oran, holding şirket sayılmanın mutlak bir şartı olmayıp pratikte bu oran % 10'a kadar düşebilmektedir. İştirak edilen şirketin hisse senetleri çok geniş bir halk tabanına yayılmış ise çok düşük oranda hisse senedine sahip olmak suretiyle şirketin yönetiminde etkili olunabilmektedir(OTLU, 1999, s. 103).

Holdingleşmenin amaçlarından biri de, şirketin faaliyet alanını ve gücünü büyüterek pazara hakim olmak için büyük sermayeleri denetim altına almaktır. Şirketler büyüdükçe başka bir ifade ile denetim altına alınan şirket sayısı arttıkça bu şirketlerin etkili bir şekilde yönetilememesi sorunu orta çıkar. Her şirketin yönetimine çok iyi ve başarılı yöneticiler getirmek gerekli olacaktır. Ancak, holdingleşme sonucu oluşacak şirketler topluluğunda, ana şirkette oluşturulacak bir üst yönetici kadrosu ile yavru şirketlerin etkin ve koordineli bir şekilde yönetilmesi sağlanabilir. Dolayısıyla holdingleşme amaçlarından bir diğeri etkin bir faaliyet yönetimi sağlamaktır(BEKTÖRE, 1982, s.227).

101. Holding Türleri

Holdingler değişik açılardan gruplandırılır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir.

1010. Saf Holding – Karma Holding

Bazı holdinglerin bütün aktifleri diğeri şirketin hisse senetlerinden oluşur(OTLU, 1999, s.104). Diğeri şirketlere bu şekilde iştirak eden ve iştirak dışında faaliyette bulunmayan holdingler saf holdingdir.

Saf holding şirketlerinin ana faaliyet konusu, diğeri şirketlerin oylu hisse senetlerini elde etmek ve bu şirketlerin faaliyetlerini denetlemektir. Başka bir deyişle, bu şirketler, diğeri şirketlere iştirak etmeyi ana faaliyet konusu olarak seçmişlerdir. Bu konunun dışındaki, üretim, inşaat, nakliye vb. gibi diğeri işletmecilik konuları ile uğraşmazlar.

Bu tür holdinglerin gelir kaynakları, sadece yavru şirketlerin ödedikleri kâr payları ve faiz gelirleridir. Bu nedenle, holdinglerin bilançolarında gerçek varlık kalemleri olarak; yavru şirketlerin hisse senetleri ve bunlara verilen avanslar veya borç paralar görülür. Gerçek borç kalemleri olarak da; yavru şirketlere açtıkları kısa ve uzun süreli krediler görülür(TÜREDİ, 1985, s.30).

Karma holding ise, iştirak amacının yanı sıra diğeri alanlarda da faaliyette bulunan holdinglerdir(AKINCI-ÜNLEN, 1998, s.173).

Karma holdingler; saf holdinglerin aksine, yatırım faaliyeti yanında, diğer işletmecilik konuları ile de uğraşan holdinglerdir. Bunlar bir taraftan ticaret ve sanayi faaliyetleri ile uğraşırken, diğer taraftan da yavru şirketlerin hisse senetlerini eline geçirerek onların faaliyetlerini denetlerler. Kendi asıl faaliyetlerini devam ettirdiklerinden bilançolarında, varlıklar olarak yavru şirketlerdeki yatırım hesaplarından başka, fabrika, makine, stok ve bina gibi asıl faaliyetleri ile ilgili kalemler de vardır(TÜREDİ,1985, s.31).

1011. Yatay ve Dikey Holding

Yatay holding, farklı uğraşı konularındaki şirketleri bünyesinde toplayan holding türüdür. Dikey holding ise, bir üretimin tüm aşamalarını gerçekleştirmek için kurulmuş şirketleri bünyesinde toplar(AKDOĞAN-TENKER, 2001, s.406). Bu tür holdinglere örnek olarak, petrol sektöründe kurulan bir holdingin, petrolün topraktan çıkarılmasından işlenip ürün haline getirilip satışına kadar geçen aşamalardan oluşan şirketlerin tümünü bir ana şirket altında toplayan bir holding şirketi verilebilir.

1012. Ana Holding – Ara Holding

Bu tür bir gruplandırma, holding piramidi göz önüne alınarak yapılmakta olup ana holding, holding piramidinin en üstünde yer alan şirkettir. İkinci ve daha sonraki basamaklarda yer alan holdinglerin her biri ara holdingleri oluşturur(AKINCI-ÜNLEN, 1998, s.174).

1013. Ana Şirket – Yavru Şirket

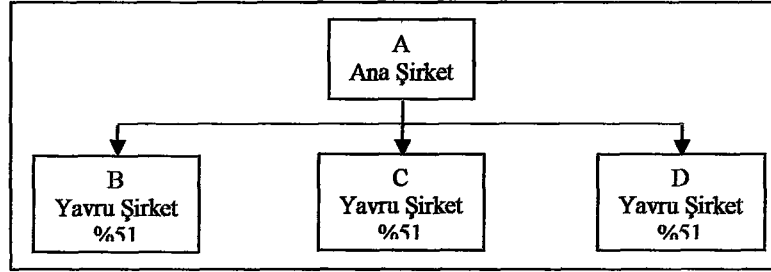
Böyle bir ayırım özellikle hesap işleri açısından yapılıır. Ana şirket; holding piramidinin en üstünde bulunan şirket olup ana holdingdir. Yavru şirket ise, ana şirketin iştirakte bulunduğu şirket veya şirketlerdir.

Holdingler ayrıca, faaliyet konuları bakımından ; örneğin banka, sigorta, turizm holdingleri olarak sınıflandırılır(AKINCI-ÜNLEN, 1998, s.174). Diğer taraftan, coğrafi dağılımları bakımından da yurt içi ve uluslararası holdingler olarak da sınıflandırılırlar (TÜREDİ, 1998, s.336).

Yukarıda açıklanan holding türlerinden en çok rastlananları şu şekilde gösterilebilir.

Şekil :1

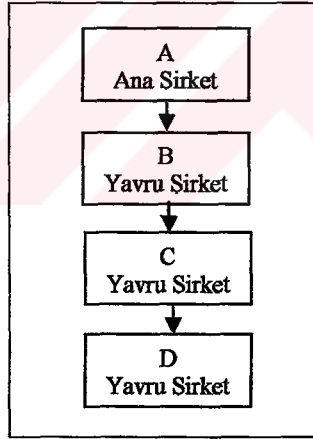
Basit Holding Yapısı

Kaynak: AKDOĞAN-TENKER, 2001, s.406

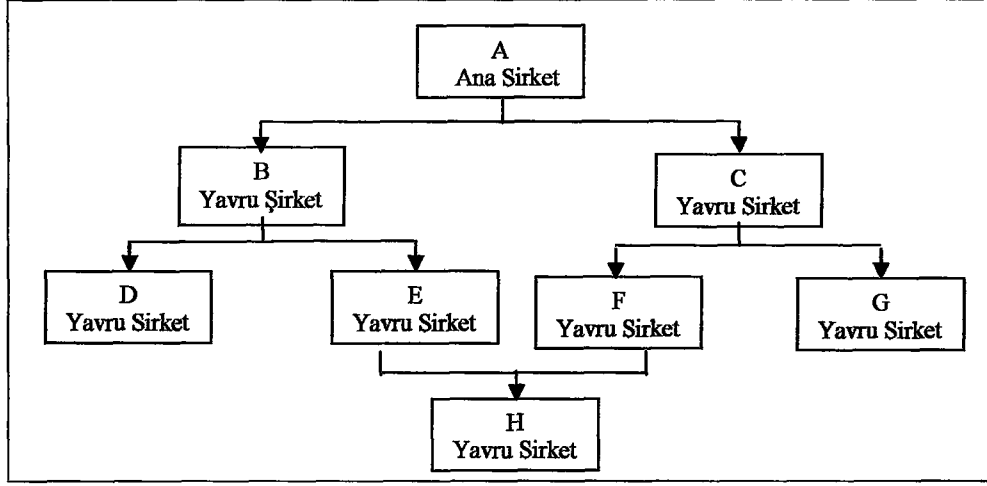
Şekil :2

Dikey Holding Yapısı

Kaynak: AKINCI-ÜNLEN, 1998, s.175

Şekil :3
Karmaşık Holding Yapısı

Kaynak: AKDOĞAN-TENKER, 2001, s.407

102. Holdingleşme Nedenleri

- 1) Tek şirket içinde büyümenin güçlüğünü gidermek.
- 2) Holding yapısının gerek tüzel kişilik olarak şirkete, gerekse ortaklara sağladığı vergi yararı ve bu vergi yararının maliyetleri düşürmesi(ÇALDAĞ, 1999, s.538).
- 3) Holdingleşmenin sağlayacağı büyük yatırım gücünden faydalanmak.
- 4) Karşılıklı yatırım yoluyla sermaye tabanının genişletilmesi (GÖNENLİ, 1979, s.164).
- 5) İştirakte bulunduğu şirketin mali ihtiyacını karşılamak.
- 6) Bağımsız birimler kurularak riskin dağıtılması.
- 7) Borçtan yararlanma yada kaldıraç oranının yükseltilmesi.
- 8) Holdingleşmenin sağladığı güçten yararlanarak daha kolay ve güvenle kredi sağlamak(OTLU, 1999, s.103).
- 9) Hisse senetlerinin değerlendirilmesinden oluşan değer artışının vergilendirilmemesi (TÜREDİ, 1998, s.337).
- 10)Pazarlama olanaklarının ve rekabet gücünün artması(ÇALDAĞ, 1999, s.539).

103. Holdinglerin Yarar ve Sakıncaları

Holdinglerin yarar ve sakıncaları, hem topluluk hem de ülke açısından aşağıdaki gibi sayılabilir(TÜREDİ, 1985, s.35).

a) Holdingleşmenin topluluk açısından yararları:

- 1) Riskin Dağılması,
- 2) Yönetimde etkinlik,
- 3) Kaynak sağlamada kolaylık,
- 4) Rekabet gücünün kazanılması,
- 5) Ortak hizmetlerde tasarruf,
- 6) Küçük sermaye ile büyük sermayenin denetimi.

b) Holdingleşmenin ülke açısından yararları:

- 1) Holdingleşme, büyük işletmelerin meydana gelmesine imkan verdiğinden piyasanın gelişmesini sağlar,
- 2) Holdingleşme istihdam imkanı sağlar,
- 3) Holdingleşme, küçük tasarrufların yatırıma yönelmesini sağlar,
- 4) Holdingleşme yolu ile oluşan büyük işletmeler, çok uluslu işletmeler veya yabancı rakiplerle rekabet edebilir,
- 5) Holdingleşme, gelişen teknolojilerin kullanılmasına imkan vererek kaynakların etkin kullanılmasını sağlar,

c) Holdingleşmenin topluluk açısından sakıncaları:

- 1) Yöneticilerin yeteneksiz oluşu veya yeterli sayıda yetenekli yönetici bulunamayışı topluluğun gelişmesini önler,
- 2) Personel sayısındaki artış, personelle olan ilişkileri güçleştirir ve yönetimi zayıflatabilir,
- 3) Aşırı büyüme, toplumun dikkatinin holdingler üzerine yoğunlaşmasına neden olur,

d) Holdingleşmenin ülke ve toplum açısından sakıncaları:

- 1) Holdingleşme vergi kayıplarına neden olabilir,
- 2) Düzensiz ve denetimsiz gelişen holdingleşme ve sorumsuzca halka açılmanın oluşturacağı güvensizlik, küçük sermayenin yatırıma yönelmesini önleyebilir,
- 3) Küçük sermaye ile kurulan egemenlikle, büyük sermayenin hakları kötüye kullanılabilir,
- 4) Holdingler, hisse senetlerini gerçek değerlerinin üstünde halka satabilirler. Böylece küçük sermaye sahibinin aleyhine bir durum ortaya çıkabilir.

104. Holdinglerde Kullanılan Mali Tablolar

Holding içinde yer alan ana şirket ve yavru şirketlerin iktisadi açıdan bir bütün olarak kabul edilmesine karşın tüzel kişilikleri açısından ayrıdırlar. Bu nedenle, ana ve yavru şirketler, şirketin iktisadi ve mali yapısını gösteren tabloları düzenlemek zorundadırlar. Bunun yanında da, holding topluluğunun bir bütün olarak iktisadi ve mali durumunu da gösteren mali tabloları düzenlemek zorundadırlar. Bu açıdan bakıldığında holding şirketler diğer bütün şirketler gibi iktisadi ve mali yapılarını gösteren mali tabloları düzenlemek zorundadırlar.

İşletmelerin iktisadi ve mali durumlarını gösteren tabloların başında da bilanço ve gelir tablosu gelir. Bir işletmenin özellikle bilanço ve gelir tablolarını düzenlemesi hukuki olduğu kadar iktisadi bir zorunluluktur(AKDOĞAN-TENKER, 2001, s.405).

Mali tablolar, bir işletmenin belli bir dönemdeki faaliyetlerinin mali bir özetini işletmeyle ilgili kişi ve kuruluşlara aktarmak suretiyle bu kişi ve kuruluşların işletme hakkında ayrıntılı bilgiye sahip olabilmesi amacıyla hazırlanır(OTLU,1999,s.105).

Holding şirketler, düzenledikleri mali tabloları, ana ve yavru şirketin mali tablolarını birleştirerek (konsolide ederek) hazırlarlar. Bu yüzden holding şirketlerin düzenlediği tablolar diğer şirketlerin düzenlediği mali tablolara göre özellik arz eder. Konsolide mali tablolar olarak adlandırılan bu tablolar bundan sonraki bölümlerde incelenerek açıklanmaya çalışılacaktır.

11. Temel Mali Tabloların Konsolidasyonu

Muhasebenin temel işlevlerinden birisi raporlamadır. Raporlama, işletmede meydana gelen iktisadi ve ticari işlemlere ilişkin verilerin rapor şeklinde sunulmasıdır(YALKIN, 1998, s.57). Hazırlanan raporların en önemli kısmını mali tablolar oluşturmaktadır. Mali tablolar; işletme hakkındaki bilgilerin, bu bilgileri talep edenlere sunulmasında kullanılan en önemli araçlardır. Mali tablolar, muhasebe sistemi içinde kaydedilen ve toplanan bilgilerin, belli zaman aralıklarıyla bu bilgileri kullanacak olanlara iletilmesini sağlayan araçlar olarak tanımlanır (AKDOĞAN-TENKER, 2001, s.4).

Mali tabloların genel amacı, işletmenin mali durumu (iktisadi kaynaklarının değeri ve doğası, kaynaklar üzerinde kredi verenlerin hakları ve bu kaynaklar üzerinde sahiplerinin hakları, hepsi belli bir tarih itibariyle) ve bu kaynakların doğası ve değerindeki değişim, belli bir dönem ile ilgili faiz ve talepler ile ilgili bilgi sağlamaktır(ANDERSON, 1996).

Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK)'nun düzenlemiş olduğu mali tabloların sunuluş standardının (TMS-1) 6. maddesine göre de mali tabloların amacı şu şekilde belirtilmiştir:

Mali tablolar işletmelerin mali durumunu ve işlemlerini yansıtır. Genel amacı, işletmenin mali durumu, faaliyet sonuçları ve nakit akışı hakkında bilgi vererek, bu bilgileri tüm mali tablo kullanıcılarına sunmaktır. Mali tablolar ayrıca, yönetimin emrine verilen kaynakları nasıl ve ne etkinlikte kullandığını gösterir. Bu amaca ulaşmak için mali tablolar, işletmeye ilişkin varlıklar, yabancı kaynaklar, öz kaynaklar, gelir ve karlar ile gider ve zararlar ve nakit akışları ile ilgili bilgileri sağlar. Bu bilgiler mali tablo dipnotlarıyla birlikte kullanıcılara işletmenin gelecekteki nakit akışı ile nakit ve nakde eşdeğer varlıkların oluşmasıyla ilgili tahminlerin gerçekleşme ve zamanlamasına ilişkin hususları açıklar(TMUDESK, 2001, s.19). Mali tablolar aracılığıyla sunulacak bilgiler aşağıda sıralanan özellikleri taşımalıdır(AYSAN, 1974, s.62):

1. İlgili tüm kişi ve kuruluşlara yararlı olacak kapsamda olmalıdır,
2. İşletmenin durumunu tarafsız bir şekilde göstermelidir,
3. İşletmenin geleceği ile ilgili kararların alınmasına yardımcı olmalıdır,

4. İşletmenin geleceği ile ilgili tahminlerden ve yorumlardan arındırılmış olmalıdır, işletmenin durumunu olduğu gibi yansıtmalıdır,
5. Anlaşılabilir olmalıdır,
6. Doğruluğuna ve tarafsızlığına şüphe uyandırmayacak şekilde sunulmalıdır.

Özet olarak mali tablolar, bir işletmenin belli bir dönemdeki işlemlerinin mali bir özetini ilgililere aktarmak ve ilgililerin işletme hakkında ayrıntılı bir bilgiye sahip olmasını sağlamak için hazırlanır.

110. Temel Mali Tablolar

Uluslararası muhasebe standardı (IAS) madde 7' de mali tablolar şu şekilde sıralanır:

- a) Bilanço,
- b) Gelir tablosu,
- c- i) Öz kaynaklardaki değişimi gösteren tablo veya ortaklarla olan sermaye hareketleri işlemleri;
ii) Ortaklara yapılan dağıtımlarla ilgili işlemler hariç, özkaynak değişimini gösteren tablo,
- d) Nakit akış tablosu,
- f) Muhasebe politikaları ve açıklayıcı dipnotlar.

Türkiye Muhasebe Standardı 1'in 8. maddesinde de mali tablolar şöyle sıralanır:

- a) Bilanço,
- b) Gelir tablosu,
- c) Satışların maliyeti tablosu,
- d) Nakit akış tablosu,
- e) Kar dağıtım tablosu,
- f) Özkaynak değişim tablosu,
- g) Muhasebe politikaları ve açıklayıcı dipnotlar.

Türkiye muhasebe standardı 1'de, IAS standardının 7. maddesinin "c" fıkrası, özkaynak değişim tablosu ve kar dağıtım tablosu olarak belirtilir. Diğer taraftan Türkiye muhasebe Standardı (TMS) -1'in 8. maddesinde belirtilen mali tablolar, halen var olan ve mali tablo kapsamında sıralanan mali tablolara uygun düştüğü görülür.

Türkiye'de muhasebe uygulamalarına yön veren Tek Düzen Muhasebe Sistemi Genel Tebliği, işletmeler tarafından hazırlanan mali tabloları temel mali tablolar ve ek mali tablolar olarak sınıflandırır. Yukarıda sıralanan tablolardan Bilanço ve Gelir Tablosu temel mali tabloları, diğerleri ise ek mali tabloları oluşturur.

1100. Bilanço

Bilanço, bir işletmenin, belli bir tarihte, sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren mali tablolardır(ATAMAN, 1997, s.238). Başka bir ifade ile, işletmenin belirli bir tarihteki varlıklarını, borçlarını ve sermayesini toplu olarak gösteren bir tablodur(KÜÇÜKSAVAŞ, 1994, s.39).

Bilanço, işletmenin belli bir tarihteki durumunu göstermesi nedeniyle mali durum tablosu olarak da isimlendirilir. Gerçekten mali durum tablosu, bilanço sözcüğünden daha anlamlı olmaktadır(AKDOĞAN-TENKER, 2001, s.60).

Bilanço, aktif ve pasif olarak adlandırılan iki kısımdan oluşur. Aktif kısımda, işletmenin sahip olduğu varlıklar, pasif tarafta ise borçlar ve öz sermaye yer alır. İşletmeler, ne kadar kaynak sağladıysa o kadar varlığa sahip olacağına göre, kaynaklar ve varlıklar birbirine eşit olacaktır. Bunun sonucu bilançonun aktif ve pasifi birbirine eşit olur.

Bilanço düzenlenirken şu hususları taşımalıdır(AKDOĞAN-TENKER, 2001, s.60).

- 1) İşletme adı,
- 2) Bilanço sözcükleri,
- 3) Bilançonun hangi tarih itibariyle düzenlendiği,
- 4) Raporlamada esas alınan para birimi,
- 5) Bilançodaki sayısal bilgilerin sonucundaki kesinlik derecesi.

Bilançonun bu biçimsel koşulları yanında, düzenlenmesi sırasında genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak hazırlanır.

Bilanço ilkelerinin amacı, sermaye koyan ve sonradan kendine ait karı işletmede bırakan sahip ve ortaklar ile alacaklıların işletmeye sağladıkları kaynaklar ve bunlarla elde edilen varlıkların muhasebe kayıt, hesap ve tablolarında anlamlı bir şekilde tespit edilmesi ve gösterilmesi yoluyla, belirli bir tarihte işletmenin mali durumunun açıklanması ve ilgililer için gerçeğe uygun olarak yansıtılmasıdır.

Bütün varlıklar, yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar bilançoda gayrisafi (brüt) değerleri ile gösterilir. Bu ilke, bilançonun net değer esasına göre düzenlenmesine engel teşkil etmez. Bu doğrultuda net değer bilanço düzenlenmesinin gereği olarak indirim kalemlerinin ilgili hesapların altında açıkça gösterilmesi zorunludur(TMUDESK, 2001, s.32).

1101. Gelir Tablosu

Gelir tablosu, diğer adıyla gelir-gider tablosu, işletmenin belli bir dönemde elde ettiği bütün gelir ile aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net karını yada uğradığı dönem net zararını bir bütün olarak gösteren bir muhasebe raporudur. Başka bir ifade ile gelir tablosu, işletmenin belli bir hesap döneminde, brüt satış karı, faaliyet karı, olağan karı, dönem karı, dönem net karı, büyüklüklerine ve bunları oluşturan ana olaylara yer vererek net sonucunu gösteren tablolardır(AKDOĞAN-TENKER, 2001, s.155).

Bilanço işletmelerin belli bir tarihteki varlık, sermaye ve borçlarını, bir başka ifade ile mali durumunu gösterirken, gelir tablosu belirli bir dönem süresince gelir ve gider tutarlarını gösterir.

Gelir unsurları nedeniyle işletmenin öz kaynaklarında meydana gelen artışlar, gider ve maliyet unsurları nedeniyle öz kaynaklarda meydana gelen azalmalardan tutar olarak fazla ise, aralarındaki fazlalık kadar dönem karı oluşur. Azalmalar artışlardan tutar olarak fazla ise bu fark kadar zarar oluşur(TÜREDİ, 1996, s.34).

Gelir tablosunun kullanıcılarına yararlı olabilmesi için belli bir sisteme göre düzenlenmesi ve içerdiği bilgilere dayanılarak analiz yapılabilmesi için gelir tablosu ilkelerine uygun olarak hazırlanır.

111. Konsolide Mali Tablolar

Mali tabloların konsolidasyonu çalışmaları, önce Kuzey Amerika'da başlamış, sonra İngiliz uygulamasına geçmiştir. Buralardan Kanada, Almanya ve diğer Avrupa ülkelerine, Avustralya, Yeni Zelanda'ya geçmiştir. Çalışmalar II. Dünya Savaşı'ndan sonra geliştirilmiştir. Ülke dışı yatırımların çoğalması, holdinglerin, yatırım gruplarının fazlalaşması, çok uluslu işletmeler. mali tabloların konsolidasyonu çalışmalarını yoğunlaştırmıştır(DURMUŞ, 1984, s.38). Konsolide mali tablolar, birbiri ile ilişkili bulunan iki veya daha fazla işletmenin birleşik durumunu gösteren tablolardır. Bu türlü tablolarda tüm işletmeler, tek bir işletme gibi işleme tabi tutulurlar. Diğer bir deyişle, mali tabloların konsolide edilmesinde işletmeleri birbirinden ayıran sınırlar geçici olarak ortadan kaldırılır ve işletmeler topluluğu raporlama amaçları için tek bir birim olarak ele alınır (SARAÇ, 1996, s.13).

Konsolide mali tablolar değişik kaynaklarda değişik şekillerde tanımlanmaktadır.Konsolide kelimesi Fransızca bir kelime olup sözlük manası "sağlamlaştırmak, takviye etmek"tir. Buna karşın konsolidasyon ise "sağlamlaştırma, takviye" demektir. Kelimenin bu iki biçimi de hem Türkiye'de hem de yabancı ülkelerde mali tabloların bir araya getirilmesi işlevinde geniş alanlarda kullanılır(GÜVEMLİ, 1993, s.37). Başka bir ifadeye göre konsolide tablolar; sanki tek bir işletme örgütlenmesi veya iktisadi birimlermiş gibi birleşik ve tekdüze bir denetim altında işletilen ana şirket ve ona bağlı yavru şirketlerin mali durumu ve faaliyet neticelerinin genel bir sunumudur(KENNEDY-MULLEN,1967,s.227).

Konsolide mali tablolar, iki veya daha fazla yavru şirketin, sanki tek bir örgüt bünyesindeymiş gibi bilanço ve işletme sonuçlarını gösteren tablodur(DURMUŞ, 1984, s.37). Başka bir ifade ile konsolide mali tablolar, bir şirket topluluğunun varlıklarının, borçlarının, gelir ve giderlerinin özet olarak sunulduğu tablolar olup, şirketler topluluğunun iktisadi faaliyetlerini tek bir ticari işletme şeklinde yansıtır(BAYRAK, 2001, s.101).

Konsolide mali tablolar, TMMOB tarafından hazırlanan Türkiye muhasebe standartlarında “Ana şirketin unvanı altında düzenlenen ve ana şirket ile yavru şirketin ve denetim gücü ana şirkette olan iştiraklerin, konsolidasyon yöntemi uygulanmak suretiyle varlıklar, yabancı kaynaklar, özsermaye gelir ve karlar ile gider ve zararlarını bir bütün olarak gösteren, iştiraklerin ise pay alma yöntem uygulanarak eklenmesi suretiyle oluşturulan konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve bunların eki diğer konsolide Mali tablolar ile dipnotlarını ifade eder” şeklinde tanımlanır (TMMOB, 2001, s.130).

Sermaye Piyasası Kurulunun Seri:XI: Sermaye Piyasasında Mali Tablolar ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin ilke ve Kurallar Hakkında Tebliğ’inin 2. maddesinde konsolide mali tablolar; “Ana şirketin unvanı altında düzenlenen ve ana şirket ve yavru şirketlerin varlık, borç, özsermaye, gelir ve giderlerini, mali durumdaki değişikliklerini bir bütün olarak gösteren, müşterek yönetime tabi şirketlerdeki ana şirketin payını içeren, dipnotlarıyla birlikte konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ile bu tabloların eki diğer konsolide mali tabloları ifade eder” şeklinde tanımlanmaktadır (<http://www.spk.gov.tr/wwwroot/tebligtaslak/konsolidasyon.htm>, 02.03.2002).

1110. Konsolide Mali Tabloların Amacı

Daha öncede belirtildiği gibi, holding şirketler, birbirinden ayrı tüzel kişiliklere sahip bir yada birden çok şirketin yönetimini elinde bulundururlar. Ana şirket ve yavru şirketler birbirlerinden ayrı, münferit olarak kendi mali tablolarını düzenlemek zorundadırlar. Ancak, yavru şirketlerin düzenledikleri mali tablolar, holding şirket hakkında, yönetici, ortak ve üçüncü kişilere tek başına bir anlam ifade etmez. Bu nedenle, ana şirket ve yavru şirketlerin mali durumunu bir bütün olarak gösterebilmek için konsolide mali tablolar düzenlenir. Nitekim TMMOB tarafından düzenlenen Konsolide Mali tablolar standardı madde 1’de konsolide mali tabloların düzenlenme amacı “ bir şirket topluluğuna dahil ana şirket ile yavru şirketlerin ve denetim gücüne sahip olunan iştiraklerin ve diğer şirketlerin varlık, borç ve sermaye, gelir ve giderlerinin tek bir şirket şeklinde gösterilerek topluluğun mali durumu ve faaliyet sonuçları hakkında gerçeğe uygun ve güvenilir bilgi verilmesini sağlamak ...” şeklinde belirtilmiştir(TMMOB, 2001, s.129).

Diğer taraftan SPK tebliği XI. Madde.3'te de konsolide mali tabloların amacı; "konsolidasyon yöntemine tabi ana şirket ile yavru şirketlerin ve müşterek yönetime tabi şirketlerin varlık, borç, özsermaye, gelir ve giderlerini tek bir şirketmiş gibi göstererek söz konusu şirketlerden oluşan topluluğun mali durumu ve faaliyet sonuçları hakkında gerçek ve doğru bilgi vermektir" şeklinde belirtilmiştir(<http://www.spk.gov.tr/wwwroot/tebligtaslak/konsolidasyon.htm>, 02.03.2002).

Mali tabloların konsolidasyonunda genel olarak iki temel amaç izlenir. Bunlar işletme içi amaçlar ve işletme dışı amaçlar olarak belirtilir(GÜVEMLİ,1993,s.39).

11100. İşletme İçi Amaçlarla Mali Tabloların Konsolidasyonu

İşletme içi amaçlarla mali tabloların düzenlenmesi, bu tablolardan yönetim için yararlanma amacı taşır. Topluluğa yavru şirketlerin varlık ve sermaye durumunu bir bütün olarak görebilmek için konsolide bilançolardan yararlanır. Topluluğa bağlı şirketlerin toplam alacakları, stokları, mali ve duran varlıklarının düzeyi ortaya konulmuş olur. Aynı şekilde işletmelerin toplam banka borçları, satıcılara borçlar gibi kısa vadeli borçlar ve öz sermaye toplamı belirlenir. Bu bilançolara dayanarak yönetim için topluluğun mali bünye tahlilleri yapılır.

İşletme içi amaçlarla gelir tablosunun konsolidasyonunda ise, yönetim, şirketlerin toplam satışları ve pazar payı ile toplam ödenen ücretlerin, genel üretim ve yönetim maliyetlerinin, birikmiş amortisman tutarının izlenmesi amacıyla yararlanır (GÜVEMLİ, 1993, s.39). Ayrıca toplam ciro, kar-zarar, işletmeler arası gidermeler (eliminasyonlar) sonrasındaki tutarlarıyla görülür(DURMUŞ, 1984, s.43). Diğer taraftan, ana işletme yönetimi, konsolide mali tabloları inceleyerek ve tahlil ederek, yavru şirketlerin yöneticilerinin başarı durumunu değerlendirirler(DOĞAN, 2000, s.112).

Kısaca, ana işletme yöneticileri, bir bütün olarak, topluluğun mali durumu ve faaliyet sonuçları hakkında, konsolide mali tablolardan doğru ve güvenilir bilgi sahibi olurlar.

11101. İşletme Dışı Amaçlarla Mali Tabloların Konsolidasyonu

Bu amaçla konsolide mali tablolardan yararlananlar, topluluğa borç veren bankalar, kredili mal satanlar, ortaklar, olası yatırımcılar gibi topluluklardır. Bu işletme dışı kişi ve kuruluşların konsolide mali tablolardan yararlanma amaçları farklıdır. Bankalar, verecekleri kredi tutarını, vadesini, faizini ve kredini güvencesini sağlamak amacıyla, topluluğun bütün olarak konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu üzerinde, borçlanma olanaklarının tespiti, topluluğun karlılığının belirlenmesi gibi ihtiyaçlar için tahlil yaparlar. Kredili mal satanlar, konsolide mali tablolara dayanarak topluluğun bütün olarak borçlanma olanağını belirlemek arzusu gösterirler. Yönetim dışındaki ortaklar ve gelecekteki yatırımcılar ise bu tablolardan yararlanarak , kurumlardaki paylarının korunabilmesi ,değerlerinin artırılması ve yeterli kar payı dağıtılması olanaklarının saptanmasına çalışır (GÜVEMLİ ,1993 .s .39).

1111. Konsolide Mali Tabloların Düzenlenme İlkeleri

Konsolide mali tablolar düzenlenirken, gerek mali tabloları konsolidasyona tabi tutulacak işletmeler açısından gerekse konsolide edilecek mali tablolar açısından bazı ilkeler vardır. Söz konusu ilkeler aşağıda sıralanmıştır.

11110. Mali Tabloları Konsolide Edilecek Kuruluşlarda Aranacak Koşullar

1) Ana şirketin yavru şirketlerinin oy hakkı çoğunluğuna sahip olması gerekir.

Ana şirketin, bir işletmede %50 veya daha az hissesi olması durumunda da denetim gücünün olması söz konusudur. Bunun için aşağıdaki durumlar olması gerekir (AKDOĞAN, 2001, s.18):

- Diğer yatırımcılar ile yapılan anlaşmaya göre oy hakkının yarısından fazlasını kullanma gücü var ise,
- Bir anlaşma dahilinde, işletmenin mali ve faaliyet politikalarını yönetme gücü var ise,

- Yönetim kurulundaki üyelerin veya eşdeğer yöneticilerin toplantılarında oyların çoğunluğunu ellerinde bulundurma gücü var ise.
- 2) Ana şirketin, bir başka şirketin hem ortağı olup hem de yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğunu görevlendirme hakkın sahip olması gerekir.
- 3) Ana işletmenin bir başka işletme ile yaptığı sözleşmeye dayanarak sahiplik yetkisinin olması gerekir.
- 4) Ana şirketle yavru şirketin iş konularının aynı yada benzer olması gerekir (GÜVEMLİ, 1993, s.40).
- 5) Yavru şirket bir başka ülkede ise, söz konusu yabancı ülkede bir takım engelleyici hukuki, siyasi ve iktisadi koşulların olmaması gerekir(ÇARIKÇIOĞLU, 1972, s.120).

11111. Konsolidasyon Dışı Tutulacak İşletmeler

- 1) Yavru şirketin, iktisadi ve siyasi istikrarın olmadığı bir ülkede bulunması durumunda bu şirketin mali tablosu konsolidasyon dışı tutulur(GÜVEMLİ, 1993, s.42).
- 2) Kısa bir süre sonra elden çıkarılmak amacı ile elde tutulan ve dolayısıyla denetimi geçici bir süre ana şirkette olan yavru kuruluşlar konsolidasyon dışı tutulur.
- 3) Ağır ve uzun süreli kısıtlamalar altında olan ve bu durumu nedeniyle ana şirkete kaynak aktarım gücü bulunmayan yavru şirketler konsolidasyon dışı tutulur (AKDOĞAN-TENKER, 2001, s.411).

Konsolidasyonun amaçları açısından konsolide mali tablolar kapsamına alınmayabilecek yavru şirketler TMS - 5'te, IAS - 27'de ve SPK Tebliği'nde benzer şekilde sıralanmıştır. Buna göre:

- 1) Yakın bir gelecekte elden çıkarılacağı için elde tutulan ve bu nedenle denetimin geçici bir süre için ana şirkette bulunduğu yavru şirketler,
- 2) Ana ortaklığa fon transfer yeteneğini zarara uğratacak şekilde ağır ve uzun vadeli kısıtlamalar altında çalışan yavru şirketler,

- 3) Ana şirketin yavru şirket varlıkları üzerindeki haklarının değerini önemli ölçüde yitirmiş olduğu yavru şirketler konsolidasyon kapsamına alınmayabilirler.

11112. Konsolide Edilecek Mali Tablolarda Aranacak Koşullar

Ana ve yavru şirketin mali tabloları konsolidasyona tabi tutulurken aşağıda sıralanan ilkeler dikkate alınır (AKDOĞAN, 2001, s.s.18-19):

1) Muhasebe standartlarının aynı olması

Konsolidasyona tabi tutulacak topluluk şirketleri aynı muhasebe ilkelerini uygulamalıdır. Eğer topluluk şirketleri ana şirketten farklı muhasebe ilkesi benimsemişse konsolide mali tabloların düzenlenmesi sırasında gerekli düzeltmeler yapılarak uygunluk sağlanır.

Örneğin, yurt dışındaki yavru şirketler, buldukları ülkenin yasalarına ve muhasebe ilkesine uymak durumunda olduklarından değerlendirme veya amortisman uygulaması vb. farklı yöntemler benimseyebilirler. Böyle bir durumda konsolidasyona gitmeden önce, ana şirketin bulunduğu ülkedeki muhasebe ilkeleri göz önüne alınarak düzeltme yapılır ve daha sonra konsolide mali tablolar düzenlenir.

2) Muhasebe politikalarının aynı olması

Topluluğa dahil işletmelerin mali tabloları farklı muhasebe politikalarına göre düzenlenmişse, muhasebe politikalarının neden olduğu farklılıklar, muhasebenin önemlilik kavramı göz önüne alınarak, konsolide mali tabloların düzenlenmesi sırasında giderilir. Muhasebe politikalarının neden olduğu farklılıkların tam olarak hesaplanamaması durumunda yapılabilecek düzeltme işlemleri belli varsayımlar ve tahminlere göre yapılır. Düzeltme yapılamayan farklılıklar var ise dip notlarda gösterilir.

3) Mali tabloların kapanış tarihlerinin aynı olması

Konsolide mali tabloların düzenlenmesi sırasında topluluğa dahil şirketlerin hesap dönemlerinin kapanış tarihleri aynı olmalıdır.

Topluluğa dahil şirketlerin hesap dönemlerinin kapanış tarihleri farklı ise, konsolide mali tabloların düzenlenmesi sırasında hesap dönemi ana şirkete göre farklı olan şirketler için ana şirketin hesap dönemi dikkate alınarak düzenlenen özel mali tablolar konsolidasyona esas alınır. Hesap dönemleri farklı olan şirketlerin adları, hesap dönemi, kapanış tarihi ve farklılık nedenleri dipnotlarda açıklanır. Ancak, özel mali tabloların düzenlenmesinin mümkün olmadığı durumlarda, hesap dönemlerinin kapanış tarihleri arasındaki fark üç ayı geçmemek şartı ile şirketlerin mali tabloları düzeltilerek konsolide edilirler.

- 4) Bir yavru şirketin faaliyet sonuçları işletmelerin birleşmelerine ilişkin ilkeye göre yavru şirketin ana şirketin denetimine geçtiği tarihten itibaren konsolide edilir.

Satılan bir yavru şirkete ait faaliyet sonuçları, ana şirketin yavru şirket üzerindeki denetiminin sona erdiği tarih olan elden çıkarma tarihine kadar konsolide gelir tablosuna dahil edilir. Yavru şirketin elden çıkarılması tarihindeki net değeri ile satış değeri arasındaki farktan oluşan kar/zarar konsolide gelir tablosunda yer alır.

- 5) Konsolide edilen bir yavru şirket azınlığa tatbik edilebilir zararlar yavru şirkette azınlık payların ait toplam öz kaynağı aşabilir. Bu fazlalık ve azınlığa ait herhangi diğer bir zarar ana şirket hesabının payına yazılır. Yavru şirket sonraki dönemlerde kar bildirdiği takdirde bu kar, daha önce ana şirket tarafından karşılanan azınlığın zarar payı yok edilinceye kadar azınlık kar paylarından düşülür.

- 6) Bir yavru şirket topluluk dışında tutulmuş imtiyazlı hisselerine sahip ise, ana şirket kar hisseleri ilan edilmiş olsun veya olmasın, yavru şirketin imtiyazlı kar hisselerine göre düzeltme yaptıktan sonra kar veya zarardan hissesine düşen payı hesaplar.

1112. Konsolide Mali Tabloların Sınırları

Konsolide mali tablolar bir ana şirkete bağlı olan birçok yavru şirketin faaliyet sonuçlarını topluca göstermek amacı ile düzenlenir. Bu amaç, her ne kadar gerçek bir faydaya sahip ise de, sağlamış olduğu faydayı sınırlayan veya azaltan bazı nedenler vardır. Bu sınırlar aşağıda sıralanmıştır.

- 1) Konsolide mali tablolar her bir yavru şirketin mali durumunu ayrı ayrı belirtmez. Aksine, birçok şirketin sonuçlarını birleştirerek sunar ve bu da, mali tabloların analizinden elde edilen sonuçların ve oranların ortalama bir değerler taşımasına neden olur. Elde edilen bu ortalama değerler topluluk hakkında yanlış izlenimlere sebep olur. Mesela, durumu kötü olan bir yavru şirket, topluluk içinde durumu çok iyi olan şirketlerin etkisi sonucu iyi olarak görülür.
- 2) Topluluk içindeki işletmelerin kullandıkları muhasebe sistemleri ve değerlendirme yöntemleri farklı olabilir. Mesela, stok değerlendirme politikaları, amortisman hesaplama yöntemleri vb. farklılıklardan dolayı mali tabloların sonuçları gerçeğinden farklı görünürler.
- 3) Konsolide mali tabloların değerlendirilmesinde borç verenler veya işletme sahipleri işletmenin nakit durumunu yanlış yorumlayabilirler. Borç verenler konsolide edilmiş mali tablolara bakarak alacaklarının emniyet derecelerini belirleyemezler. Diğer taraftan, yavru şirketlerin karları konsolide mali tablolarda tek bir kar gibi görüneceği için hem yatırımcılar hem de diğer ilgililer tarafından olumlu yorumlanabilir. Buda fazla kar dağıtılacağı anlamına gelebilir. Oysa her şirketin yönetim kurulu karın ne kadarının ve ne şekilde dağıtılacağını kendisi belirler.
- 4) Yabancı ülkelerde bulunan yavru şirketler konsolidasyona dahil edilirse ve eğer döviz kurlarında dalgalanmalar varsa, bu durumda da konsolide mali tablolar yanlış bilgiler verir.

1113. Mali Tabloların Konsolidasyonu İle İlgili Temel Kavramlar

Konsolide mali tabloların düzenlenmesi ile ilgili olarak yapılan çalışmalarda, çeşitli kavramlar kullanılır. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için kullanılan kavramlar aşağıda açıklanmıştır.

11130. Ana Ortaklık (Ana Şirket)

Ana şirket, TMS-5/2'de şu şekilde tanımlanır: "Sermaye ve yönetim ilişkileri çevresinde, yavru şirketleri, iştirakleri ve diğer şirketleri bulunabilen şirketlerdir." IAS-

27’de ise “bir veya daha fazla bağımlı şirkete sahip olan şirkettir” şeklinde tanımlanır. Diğer taraftan ana şirket; SPK’nın XI nolu tebliğinin 2. maddesinde “Bir başka şirketin yavru şirketi durumunda olsun ya da olmasın, sermaye ve yönetim ilişkileri çerçevesinde yavru şirketi ve/veya müşterek yönetime tabi ortaklığı bulunan, hisse senetleri borsalar veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören şirketler” olarak tanımlanır.

Bu tanımlardaki temel özellik; ana şirketin diğer şirketlere sermaye ve yönetim ilişkileri çerçevesinde yatırımda bulunmasıdır. Başka bir ifade ile; bir şirketler topluluğunda, toplulukta yer alan bütün şirketler üzerinde sermaye ve yönetim ilişkileri bakımından etkili olan ve lider durumunda bulunan şirkete ana şirket denir.

11131. Bağlı Ortaklık (Yavru Şirket)

TMS-5/2’de yavru şirket, “Ana şirket tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak %50’den fazlasına veya aynı oranda oy hakkına ya da yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olunan şirketlerdir.” şeklinde tanımlanırken, IAS-27/6’da “Ana şirket tarafından denetim edilen başka bir şirket” olarak tanımlanır. SPK seri XI da ise “Ana şirketin, doğrudan veya diğer yavru şirketleri veya iştirakleri vasıtasıyla, sermaye ve yönetim ilişkileri çerçevesinde %50’den fazla oranda hisseye, oy hakkına veya yönetim çoğunluğunu seçme hakkına veya yönetim çoğunluğuna sahip olduğu işletmelerdir, şeklinde tanımlar.

Yukarıda yer alan tanımlarda iki önemli sonuç çıkmaktadır. Bunlarda ilki, yavru şirketin bir şirket olması gerektiği sonucudur. İkincisi ise, bir şirketin yavru şirket olabilmesi için yatırım yapılan şirketin yönetiminin denetim edilebilmesi gerektiği sonucudur. Yönetimin denetim edilebilmesinin çeşitli yöntemleri bakımından tanımlar farklılık gösterir.

Yukarıdaki tanımlardan çıkan sonuçlardan birinin yavru şirketin bir şirket olması gerektiği idi. ABD uygulamasında, yavru şirket için doğrudan bir tanım bulunmamakla birlikte, oy haklarının çoğunluğuna veya temel kararları alma gücüne sahip olunan herhangi bir ticari birim veya işletmenin, şirketleşmemiş ve hisse senedi ihraç etmemiş bile olsa yavru şirket kabul edilir. İngiltere’de de benzer bir durum söz konusudur. Şirketlerin

dışında şirketleşmemiş birimler ve şirketler da yavru şirket olarak kabul edilir ve konsolidasyon kapsamına alınır (GÜRDAL, 2001, s.51).

11132. İştirak

İştirak kavramı, IAS-27’de yer almazken TMS-5/2’de “Ana şirket tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak en az %10’una, en fazla %50’sine kadar veya aynı oranlarda oy hakkına sahip olunan şirketlerdir” olarak tanımlanır. SPK seri XI’de de benzer bir tanım yer almaktadır. Buna göre iştirak “Ana şirketin, yönetimine ve işletme politikalarının belirlenmesine katılma anlamında devamlı bir bağının ve/veya doğrudan veya dolaylı sermaye ve yönetim ilişkisinin bulunduğu ya da sermayesinde %20 veya daha fazla, %50’den az oranda paya veya bu oranda yönetime katılma hakkına sahip bulunduğu işletmeler” olarak tanımlanır.

Her iki tanımda aynı şeyleri ifade etmekle birlikte aralarındaki temel fark, sahip olunan hisse senedi veya oy hakkını belirten oranın alt sınırındadır. Bu oran TMS-5’te %10 olarak belirtilirken SPK tebliğinde %20 olarak belirtilir. Türkiye’de muhasebe ilkelerine yön veren Tekdüzen Muhasebe Sisteminde iştirakler için % 10 oranını esas almıştır. Bu yüzden SPK tebliği bu anlamda bir çelişki içermektedir.

11133. Diğer Ortaklıklar (Şirketler)

Diğer şirketler kavramı sadece TMS-5’te yer alırken “Ana şirket tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak %10’undan azına sahip olunan şirketlerdir” olarak tanımlanır.

IAS-27’de, ana şirketin yatırımda bulunduğu yavru şirketler için bir sınıflandırma bulunmazken, tanımlanan yavru şirket kavramı iştirakler ve diğer şirketler kavramını da içine alır.

11134. Kontrol (Denetim) Gücü

Denetim gücü kavramı TMS-5’te “Ana şirketin, iştirak veya bağlı menkul kıymet kapsamındaki şirketlerin yönetim çoğunluğuna sahip olma, yada yasa veya bir anlaşma

sonucu yönetim kararlarında tamamen etkin rol oynama gücüdür” şeklinde tanımlanırken IAS-27’de “denetim” kavramı yer alır ve “bir teşebbüsün faaliyetlerinden yarar elde edebilmesi için mali ve işletme politikalarını yönetebilme gücü” şeklinde tanımlanır.

Tanımlardan anlaşılacağı gibi, bir ana şirketin yavru şirketler üzerinde denetim gücünün bulunması için, o şirketin tamamına sahip olması gerekmemektedir. Şirketin mali ve faaliyet politikalarını yönetme ve faaliyetlerden yarar sağlama yeteneğinin olması da denetim gücü için yeterli olmaktadır.

TMS-5’te tanımlanan denetim gücünün kapsamında yavru şirketler doğal olarak bulunmamaktadır. Çünkü ana şirket, yavru şirketin hisse veya oy hakkının %50’sinin üzerinde bir orana sahipse, doğal olarak o yavru şirket üzerinde denetim gücü var demektir. Bu bağlamda, hisse veya oy hakkı olarak %50’nin altındaki oranda paya sahip olunan şirketler kapsamında yer alan bağlı menkul kıymet ve iştirakler için denetim gücünden bahsedilir.

11135. Şirketler Topluluğu

Şirketler topluluğu TMS-5’te “Hukuksal yönden birbirlerinden bağımsız olmakla birlikte, sermaye, yönetim ve denetim açısından birbirleriyle ilişkili, faaliyet konuları yönünden aynı sektöre bağlı olsun veya olmasın, planlama, örgütlenme, yönetim, kaynak bulma konularının ana şirket çatısı altında tek merkezden koordine edildiği ana şirket, yavru şirketler ve denetim gücü ana şirkette olan iştirakler bütünüdür” şeklinde tanımlanır.

11136. Azınlık Payları

Azınlık payları kavramı, ana şirketin konsolidasyona tabi yavru şirketlerin sermaye paylarının tamamına sahip olmaması durumunda ortaya çıkar. Azınlık payları TMS-5’te “Yavru şirketlerin ve denetim gücü ana şirkette olan iştiraklerin topluluk dışında kalan özkaynaklarına ilişkin paylarıdır” şeklinde tanımlanır. IAS-27’de ise “bir bağlı şirketin faaliyetlerinin net sonuçların veya net varlıklarının ana şirket veya diğer bir yavru şirketin sahip olduğu payların dışındaki paylara düşen kısımdır” şeklinde tanımlanır.

Başka bir anlatımla azınlık payları, ana şirket yavru şirkete ait hisse senetlerinden yalnızca onun yönetimine sahip olacak kadar bölümünü almış ise, yavru şirkete ait geri kalan hisse senetleri diğer ortakların elinde kalır. İşte diğer ortakların elinde bulunan bu paylar, azınlık ortakların paylarını temsil eder (PARMAKSIZOĞLU, 1994, s.38).

11137. Konsolidasyon Yöntemleri

Konsolidasyon işlemlerinde ana ilke, ana şirket ile yavru şirketlerin mali tablolarında yer alan kalemlerin ayrı ayrı toplanmasıdır. Bu aşamada, konsolide mali tabloların ana şirketin denetimi altındaki iktisadi birimin mi yoksa iktisadi birimin bir bütün olarak varlıklarını ve borçlarını mı göstereceği belirlenmelidir(JENSEN ve DİĞERLERİ, 1994, s.91). Başka bir ifade ile, hazırlanacak mali tabloların içeriğinin ne olacağı belirlenmelidir.

Ana şirket yavru şirketin % 100 hissesine sahipse yada ana şirket yavru şirketin doğrudan yada dolaylı olarak % 100 hisseden daha düşük bir oranına sahipse, topluluğa yavru şirketlerin varlıkları, borçları, gelir ve karları ile gider ve zararları konsolidasyona tabi tutulurken iki yöntem kullanılır. Bu yöntemler aşağıda açıklanacaktır.

111370. Brüt Konsolidasyon Yöntemi

Tam konsolidasyon yada global konsolidasyon olarak da ifade edilen bu yöntem tek, komple bir birleştirme yöntemidir. Ana şirketin bilançosunun varlıkları arasında yer alan katılım tutarı yavru şirketin sermayesinden düşülür. Başka bir ifade ile, ana şirketin varlıkları arasında 242.İŞTİRAKLER HESABI'nda yer alan katılım tutarı, yavru şirketin 500.SERMAYE HESABI'nda yer alan sermayesinden düşülür(HACİRÜSTEMOĞLU - ATAMAN, 1999, s112). Bu düzeltmeden sonra bütün işletmelerin aktif, pasif, gelir, gider ve gayri nakdi yükümlülüklerinin % 100'ü ana şirketin aktif, pasif, gelir, gider ve gayri nakdi yükümlülükleri ile birleştirilir(www.activefinans.com/active/arsiv/sayı13/mali.html, 12.10.2002). Yavru şirketlerin karından ana şirketin katılma oranına düşen kısım öz sermayeler de birleştirilir.

Gelir tablolarının birleştirilmesinde ise toplam satış ve toplam maliyet birleştirilir. Kar zarar ise, ana şirketin kar veya zararına yavru şirketin payına düşen kar veya zarar eklenir.

111371. Net Konsolidasyon Yöntemi

Oransal konsolidasyon yada kısmi konsolidasyon da denilen bu yöntemde, yavru şirketlerin varlıkları üzerinde iki veya daha çok kurumun olduğu, başka bir ifade ile yavru şirketin sermayesinin birden çok ortak arasında bölüştüğü durumlarda uygulanır (HACİRÜSTEMOĞLU - ATAMAN, 1999, s.112)

Bu yöntemde, konsolidasyon kapsamına alınan şirketlerin aktif, pasif, gelir, gider ve gayri nakdi yükümlülüklerinin; bu şirketlerin sermayelerinde sahip olunan oranlar kadar olmak üzere, ana şirketin aktif, pasif, gelir, gider ve gayri nakdi yükümlülükleri ile birleştirilmesini öngörür (www.activefinans.com/active/arsiv/say113/mali.html, 12.10.2002).

Kısaca, ana şirketin yavru şirketteki iştiraki ile orantılı olarak, yavru şirketin varlık, borç ve sonuçları konsolide edilerek bilançoda gösterilir. Örneğin, ana şirketin yavru şirketteki payı % 70 ise, alacak kaleminin % 70'i konsolide bilançoda yer alır.

111372. Net Konsolidasyon Yöntemi İle Brüt Konsolidasyon Yönteminin Karşılaştırılması

Net konsolidasyon ile brüt konsolidasyon yöntemlerinin uygulanmasındaki temel ayrım brüt konsolidasyonda, ana şirketle yavru şirketlerin bilanço kalemlerinin tamamı toplanarak konsolide bilançoda gösterilirken net konsolidasyonda, ana şirketle yavru şirketlerin bilanço kalemleri sahip olunan paylar oranında konsolide edilmesidir.

Brüt konsolidasyon yönteminde, ana şirketin denetimi altındaki tüm yavru şirketler esas alınarak hazırlanan konsolide mali tablolar, ana şirketin yönetiminin başarısını göstermesi açısından faydalı olmasına karşın sonuçların değerlendirilmesi bakımından bazı eksiklikleri olduğu görülür. Bu eksiklikler şu şekilde açıklanabilir:

Bu eksikliklerden birincisi, konsolidasyona alınacak şirketlerin belirlenmesinde kullanılan % 51'lik sermaye veya oy çokluğu önemli bir sakınca doğurmaktadır. Örneğin, X ana şirketi, A yavru şirketinin % 51'ine sahip ise, A yavru şirketinin tüm varlık ve

borçları konsolidasyona dahil edilir. Diğer taraftan B yavru şirketinin % 49'una sahip ise, çoğunluğa sahip olmadığı için B yavru şirketi konsolidasyonda yer almayacaktır.

İkinci eksiklik ise, yukarıda açıklanan sakınca nedeniyle, hazırlanan konsolide bilançonun mali yapının analizinde yeterli bilgi vermemesi olacaktır. Örneğin, konsolidasyona alınmayan B yavru şirketinin kaldıraç derecesi, konsolidasyona dahil edilen A yavru şirketinin kaldıraç derecesinden daha iyi olması durumunda konsolidasyona dahil edilmemiş olması nedeniyle mali analizde bir eksiklik doğuracaktır.

Net konsolidasyon yönteminde, ana şirketin yavru şirketteki pay oranı dikkate alınarak konsolidasyona gidildiği için, yöntemin savunucuları şu görüşe yer vermektedir: Konsolide mali bilgiler, denetimin bulunmadığı durumlarda da gereklidir ve net konsolidasyon yaklaşımı, denetim bulunsun veya bulunmasın, ana şirketin yavru şirkette sahip olduğu sermaye payı ile orantılı olarak varlıkları ve borçları konsolide mali tablolarda yer alır. Bu nedenle de mali analiz açısından brüt konsolidasyona göre daha yararlı bilgiler sunar (GÜRDAL, 2001, s.67).

Net konsolidasyon yöntemi özellikle sermaye yada oy çokluğu sağlanamayan şirketler için önem kazanır. Bu yöntemin kullanılmasıyla, çoğunluğa sahip olunamadığı için konsolidasyon dışı bırakılan yavru şirketlerin varlık ve borçları şirket oranına göre konsolide bilançoda yer alır.

TMS-5, IAS-27 ve SPK tebliği incelendiğinde, yapılan açıklamalarda brüt konsolidasyon yönteminin yaygın olarak kullanıldığı görülür.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KONSOLİDE TEMEL MALİ TABLOLARIN DÜZENLENMESİ

20. Konsolide Bilançonun Düzenlenmesi

Konsolide bilanço, holding şirket topluluğuna dahil yavru şirketlerin yönetim ve denetim bakımından bağımlılıklarını esas alarak topluluğu bir bütün kabul ederek hazırlanan bilançodur(SARAÇ, 1996, s.40). Başka bir anlatımla, şirketler topluluğu içerisinde yer alan bütün şirketlerin bilançolarının belirli ilke ve tekniklerle birleştirilmesiyle elde edilen bilançodur(DOĞAN, 1998, s.36).

Konsolide bilançoda ana şirket yavru şirket ilişkileri açık olarak ortaya çıkar ve elde edilen sonuç, topluluğun olumlu yada olumsuz sonucunu ortaya koyar.

IAS-27’de konsolide bilançonun düzenlenmesiyle ilgili ayrıntılı bir açıklama yapılmamıştır. Konu, 15.-18. maddelerde genel hatlarıyla açıklanmıştır. Türkiye uygulamasında ise bilançoğu ilgilendiren maddeler “Konsolide bilançonun düzenlenmesine ilişkin ilke ve esaslar” başlığı altında hem TMS-5 hem de SPK Tebliğinde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Çalışmada önce , konsolide bilanço hazırlanırken uygulanacak olan genel esaslar belirtilecek, daha sonra çalışmanın esas konusu kapsamında TMS-5’e göre bilançonun düzenlenme esasları yine TMS-5’e göre belirlenmiş olan ilke ve esaslara göre ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

Konsolide bilanço hazırlanırken uygulanacak olan genel esaslar aşağıda sıralanmıştır. (ÇETİNER, 2000, s.91).

- 1) Ana şirket ve yavru şirketlere ait öz sermaye (net aktif) hesaplanır ve ana şirket bilançosunda yer alan yavru şirketlerle ilgili iştirakler kalemi silinir.

- 2) Holding şirketlere ait yavru şirketlerin kendi aralarındaki gerçek borç ve alacak ilişkilerini gösteren aktif ve pasif kalemlerin birbiriyle mahsubu yapılır.
- 3) İlk iki işlem sonunda bulunan yavru şirketlere ait öz sermaye büyük ve küçük pay sahipleri arasında payları oranında dağıtılır.
- 4) Ana şirket ve yavru şirket bilançolarının aktif ve pasif kalemleri tek bir bilanço halinde birleştirilir.

Ana şirket ile yavru şirket arasındaki ilişkinin özelliği, yukarıda sıralanan işlemlerin yapısında bir takım değişiklikleri gerektirir. Ana şirketin bir yavru şirket edinmesi sırasındaki iştirak oranı, yavru şirketin bütün paylarına eşit ise, bu durumda ana şirketin aktifinde yar alan iştirakler kaleminin muhasebe değeri, yavru şirketin öz sermayesine eşit olur. Bunun sonucunda yapılacak olan işlemler basittir. İştirak oranının yavru şirketlerin bütün paylarına eşit olmaması durumunda aşağıdaki işlemler yapılır(AKINCI - ÜNLEN, 1998, s.179).

- 1) **Birleştirme farkının hesaplanması:** Ana şirket yavru şirketin hisse senetlerini, defter değerinin üstünde bir bedelle satın almış ise fazla ödeme söz konusudur ve bu fazla ödeme bilançonun konsolide edilmesi sırasında aktifte “konsolidasyon şerefyesi” yada “Konsolidasyon üstesi” olarak yer alır ve öz sermayeyi azaltıcı niteliktedir.
- 2) **Birleştirme üstesinin hesaplanması:** Ana şirket yavru şirketin hisse senetlerini defter değerlerinin altında bir bedelle satın alınmış ise eksik ödeme söz konusudur ve bu da bilançonun konsolide edilmesi sırasında pasifte “konsolidasyon şerefyesi” yada “negatif şerfiye” olarak yer alır ve öz sermayeyi artırıcı niteliktedir.
- 3) **Azınlık paylarının hesaplanması:** Ana şirket, yavru şirketin tamamını değil de bir kısmını edinmesi durumunda, topluluğun dışında kalan hisse senetleri sahiplerinin payları “azınlık payları” olarak konsolide edilen bilançonun pasifinde yer alır.

TMS-5 ve SPK Tebliğine göre, konsolide bilançonun hazırlanmasında ilk iş, ana ve yavru şirketlerin bilanço kalemlerinin ayrı ayrı ve tek tek toplanmasıdır (TMS-5 md.21).

Şirketler topluluğu içindeki şirketlerin birbirleriyle olan ilişkileri ve bu ilişkilerin sonuçlarını ve etkilerini gidermek amacıyla yukarıda belirtilen genel toplama işleminden sonra düzeltme işlemlerine geçilir. Bu düzeltme işlemleri aşağıdaki bölümlerde açıklanmıştır.

200. Konsolide Sermaye ve Konsolidasyon Şerefiyesinin Hesaplanması

Şirketler topluluğunun yapısı gereği, ana şirket yavru şirketlere bir sermaye yatırımı yapmaktadır. Konsolide bilanço hazırlanırken hesapların birleştirilmesi sırasında ana şirketin yavru şirketlere yaptığı sermaye yatırımının net olarak gösterilmesi gerekir(GÜRDAL, 2001, s.117). Ana şirket, bir şirkete iştirak ettiğinde bu iştirak her iki şirketin salt konsolide bilançosunda iki kez görünür. Birinci kez hem konsolide bilançonun aktif tarafında ana şirket bilançosundaki bağlı ortaklıklar kalemi olarak, hem de yavru şirketin bilançosunda iştirakleri temsil eden varlık değeri olarak; ikinci kez ise, konsolide bilançonun pasif tarafında iştiraki temsil eden şirketin öz sermayesi, aynı şekilde yavru şirketin iştirake düşen sermayesi olarak görünür. Konsolide bilançonun bu şişkinliği, topluluğun oluşturduğu iktisadi görüntüyü doğru bir şekilde yansıtmayacağından sermaye konsolidasyonuna gidilir.

Konsolidasyon işlemi sırasında ana şirketin varlıkları ve borçları yavru şirketin varlıkları ve borçları ile birleştirildiği için, ana şirketin bilançosundaki yatırım hesabı ile yavru şirketin bilançosundaki bağlı ortaklık sermayesi karşılıklı olarak indirilir (mahsup edilir). Böylece yavru şirketin varlıklarının iki kez muhasebeleştirilmesi önlenmiş olur. Ana şirket yavru şirkete ortak olduğu sırada, yavru şirketin hisse senetlerini defter değerinden¹ farklı bir değerle yada aynı değerle elde edilebilir. Elde etme değeri ile defter değeri arasındaki fark konsolidasyon işleminin gereği olarak hesaplanır. Bunun için indirim (mahsup) işlemi yapılır. İndirim işleminden doğan farka konsolidasyon şerefiyesi² denir(ÇARIKÇIOĞLU, 1972, s.124). Başka bir ifade ile holding şirketlerde ana şirketin yavru şirketlere yaptığı yatırım ile bağlı işletme özsermayesinin defter değeri arasındaki

¹ Defter değeri, şirketin öz sermayesinin hisse senedi sayısına bölünmesiyle bulunur.

² Konsolidasyon şerefiyesi kavramı yerine “denetim maliyeti”, “sermaye düzeltme farkı” kavramları da kullanılır.

farka konsolidasyon şerefiyesi denir(TÜREDİ, 1987, s.27). Konsolidasyon işleminden kaynaklanan fark iki şekilde ortaya çıkar. Bunlardan ilki olumlu farktır ki buda aktifte, maddi olmayan duran varlıklar arasında şerefiye olarak; ikincisi ise olumsuz farktır ki bu da negatif şerefiyedir ve pasifte, uzun vadeli yabancı kaynaklar arasında gelecek yıllara ait gelirler içinde muhasebeleştirilir ve bu farklar 5 yıl içinde itfa edilir(TMS-5 md.22/c). Konsolidasyon sırasında yapılan indirim (mahsup) işlemi iki şekilde yapılmaktadır. Bunlar aşağıda açıklanmıştır(TMS-5 md.22/c-d):

a) Konsolidasyonun Yapıldığı Tarihteki Yavru Şirket Değerinin Esas Alınması:

Bu seçeneğe göre, ana şirket bilançosunda yer alan bağlı ortaklıklar tutarı yavru şirketin ilk kez konsolidasyona alındığı tarihteki öz kaynak kalemleri tutarı ile karşılaştırılarak indirilir(GÜRDAL, 2001, s.118).

b) Yatırımın Yapıldığı Tarihteki Yavru Şirket Değerlerinin Esas Alınması:

Yatırım yapıldığı tarihteki yavru şirket değerlerinin esas alınması suretiyle hesaplama yapılması durumunda, ana şirketin yavru şirkete yatırım yaptığı veya yavru şirkette denetimi ele geçirdiği tarihteki sermaye payı dikkate alınır. Başka bir ifade ile yatırımın yavru şirket durumuna geldiği tarihteki defter değerine göre indirim (mahsup) işlemi yapılır(GÜRDAL, 2001, s.119).

Konsolide sermaye ve konsolidasyon şerefiyesinin hesaplanması yöntemlerine ilişkin bir uygulama aşağıda verilmiştir:

Uygulama: “E” ana şirketi, “A” yavru şirketinin % 80 hissesine 40.000.000.000 TL. ödeyerek 01.01.2002 tarihinde ortak olmuştur. Bu tarih itibariyle “A” yavru şirketinin ödenmiş sermayesi 20.000.000.000 TL, sermaye yedekleri 10.000.000.000 TL, kar yedekleri 10.000.000.000 TL olmak üzere toplam özsermayesi 40.000.000.000 TL’dir.

31.12.2003 tarihinde “E” Ana Şirketi konsolidasyona gitmiştir. Bu tarih itibariyle “A” yavru şirketinin ödenmiş sermayesi 20.000.000.000 TL, sermaye yedekleri 20.000.000.000 TL, kar yedekleri 70.000.000.000 TL ve dönem net karı 40.000.000.000 TL olmak üzere özsermayesi 150.000.000.000 TL.’dir.

Bu verilere konsolide sermaye ve konsolidasyon şerefiyesinin her iki yöneme göre hesaplanması aşağıda gösterilmiştir:

a) Konsolidasyonun Yapıldığı Tarihteki Yavru Şirket Değerinin Esas Alınması Durumunda Konsolide Sermaye ve Konsolidasyon Şerefiyesinin Hesaplanması:

“A” yavru şirketinin öz sermayesi	150.000.000.000
“E” ana şirketinin “A” yavru Şirketindeki payı (150.000.000.000 x 0,80)	120.000.000.000
“E” ana şirketinin “A” yavru şirketinin hisseleri için yaptığı ödeme	40.000.000.000
Negatif şerefiye	<u>80.000.000.000</u>

İndirim işlemleri konsolide çalışma tablosu ile aşağıdaki Tablo1’de gösterilmiştir.

Tablo: 1

**Konsolidasyon Tarihinin Esas Alınması Durumunda
“E” Ana Şirketi Konsolide Çalışma Tablosu**

Bilanço Kalemleri	“E” Ana Şirketinin Bilançosu	“A” Yavru Şirketinin Bilançosu	İndirim ve Eklemeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Bağlı Ortaklıklar	40.000.000.000	-	-	(40.000.000.000)	-
Ödenmiş Sermaye		20.000.000.000	(20.000.000.000)	-	
Sermaye Yedekleri		20.000.000.000	(20.000.000.000)	-	
Kar yedekleri		70.000.000.000	(70.000.000.000)	-	
Dönem Net Karı		40.000.000.000	(40.000.000.000)	-	
Gelecek Yıllara Ait Gelirler ³		-		(80.000.000.000)	80.000.000.000
Azınlık Payları ⁴		-		(30.000.000.000)	30.000.000.000
TOPLAM		-	150.000.000.000	150.000.000.000	

³ Negatif şerefiyenin gelecek yıllara ait gelirler hesabında izleneceği daha önce açıklanmıştır.

⁴ Azınlıklara ait olan % 20’lik payın A yavru şirketinin sermayesi ile çarpımından bulunur.

Tablo 1’de yapılan hesaplamalarla “E” ana şirketinin 40.000.000.000 TL.’lik bağlı ortaklık yatırımı, konsolidasyonun yapıldığı tarihteki “A” yavru şirketinin sermayesi ile mahsup edilmiştir. Yatırım tutarı ile sermaye payı arasındaki negatif şerefiye bilançonun pasifinde “Gelecek Yıllara Ait Gelirler” kaleminde izlenirken, % 20’lik paya karşılık gelen topluluk dışı paylar ise “Azınlık Payları” olarak pasifte yer alır.

b) Yatırımın Yapıldığı Tarihteki Yavru Şirket Değerlerinin Esas Alınması Durumunda Konsolide Sermaye ve Konsolidasyon Şerefiyesinin Hesaplanması:

“A” yavru şirketinin özsermayesi	40.000.000.000
“E” ana şirketinin A yavru şirketindeki payı (40.000.000.000 x 0,80)	32.000.000.000
“E” ana şirketinin A yavru şirketinin hisseleri için yaptığı ödeme	40.000.000.000
Şerefiye (40.000.000.000-32.000.000.000)	8.000.000.000

İndirim işlemleri konsolide çalışma tablosu ile aşağıdaki Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo: 2

**Yatırımın Yapıldığı Tarihteki Değerlerin Esas Alınması Durumunda
“E” Ana Şirketi Konsolide Çalışma Tablosu**

Bilanço Kalemleri	“E” Ana Şirketinin Bilançosu	“A” Yavru Şirketinin Bilançosu	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Bağlı Ortaklıklar	40.000.000.000	-	-	(40.000.000.000)	-
Ödenmiş Sermaye		20.000.000.000	(20.000.000.000)	-	
Sermaye Yedekleri		10.000.000.000	(10.000.000.000)	-	
Kar yedekleri		10.000.000.000	(10.000.000.000)	-	
Şerefiye	-	-	(8.000.000.000)	-	8.000.000.000
Azınlık Payları		-		(8.000.000.000)	8.000.000.000
TOPLAM		-	48.000.000.000	48.000.000.000	

“E” ana şirketinin 40.000.000.000 TL.’lik bağlı ortaklık yatırımı satınalma tarihindeki “A” yavru şirketinin özsermayesi ile mahsup edilmiş olduğundan konsolide bilançoda bu

tutarlar yer almamaktadır. Yatırım tutarı ile sermaye payı arasındaki 8.000.000.000 TL konsolidasyon şerefiyesi olarak “Şerefiye” adı altında izlenmektedir. Azınlıklara ilişkin % 20’lik pay olan 8.000.000.000TL’de “Azınlık Payları” hesabında konsolide bilançonun pasifinde yer alır.

Konsolide sermaye ve konsolidasyon şerefiyesinin hesaplanmasında kullanılan yöntemlerin farklılığı şerefiye tutarının farklı büyüklükte elde edilmesine neden olmuştur. Şerefiye hesabının ortaklığın ilk kez konsolidasyona alındığı tarihteki özsermaye tutarına göre yapılması durumunda şerefiye tutarının olduğundan yüksek olarak raporlanması söz konusudur. Bu nedenle indirim işlemi ortaklığın ilk kez konsolidasyona alındığı tarihteki özsermaye tutarına göre yapılması durumunda doğruya yakın sonuç alabilmek için ortaklığa yapılan yatırımın özsermaye yöntemine göre muhasebeleştirilmesi gerekir(AKDOĞAN, 2001, s.23).

İşletmelerdeki yatırımların muhasebeleştirilmesi standardı, Türkiye Muhasebe Denetim Standartları Kurulunun (TMMOB) yayınlamış olduğu TMS-6’da iştiraklerin muhasebeleştirilmesiyle ilgili iki yöntem belirtilmiştir. Özsermaye yöntemi ve maliyet yöntemi. Bu yöntemler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

- a) Maliyet Yöntemi:** Bu yöntemle göre, yatırımlar maliyet bedeli ile muhasebeleştirilir. Yatırımcıya dağıtılan kar payları ise gelir tablolarında gösterilir(YALKIN, 1999, s.23). Maliyet yöntemi, 12 ay içinde satılmak üzere alınan iştiraklerin muhasebeleştirilmesinde kullanılır. Özsermaye yönteminden farklı olarak sadece iştiraklerden elde edilen kar payları iştirak edilen şirketin gelir tablosunda gösterilmekte ve böylece iştirakin maliyeti azaltılmış olmaktadır(MISIRLIOĞLU, 2002, s.63).
- b) Özsermaye Yöntemi:** Bu yöntemle göre, iştirak tutarı önce maliyet bedeli ile muhasebeleştirilir. Satın alma tarihinden sonra belli aralıklarla iştirak oranı üzerinden iştirakin karı veya zararı yada iştiraktan elde edilen kar paylarına göre düzeltme işlemine tabi tutulur(MISIRLIOĞLU, 2002, s.63). Başka bir ifade ile özsermaye yöntemine göre , maliyet bedeli ile muhasebeleştirilen iştirakin değeri, iştirakin özsermayesindeki değişimden işletmeye düşen paya göre artırılır veya azaltılır.

Özsermayedeki kar/zarar kaynaklı artış veya azalışlar İştirakler Hesabı'na karşılık gelir tablosu hesaplarına alınır. İştirak kar payı dağıtımında ise alınan kar payı "İştirakler Hesabı"ndan düşülür. İştirakin özsermayesinde kar dışındaki nedenlerden kaynaklanan artışlardan işletmeye düşen miktar iştirakler hesabına karşılık sermaye yedeklerine eklenir(KARAPINAR,1999, s.123).

Yapılan uygulamada görüldüğü gibi, "E" ana şirketinin yatırım tutarı 40.000.000.000 TL'dir. Yatırım tarihindeki A yavru şirketinin özsermayesi (ödenmiş sermaye 20.000.000.000TL, yedekler 20.000.000.000 TL) 40.000.000.000 TL'dir. Konsolidasyon tarihinde ise A yavru şirketinin özsermayesi (ödenmiş sermaye 20.000.000.000 TL, yedekler 90.000.000.000 TL, dönem net karı 40.000.000.000 TL) 150.000.000.000 TL'dir. Özsermaye yönteminin uygulanması durumunda,"E" ana şirketi "A" yavru şirketinin özsermaye tutarındaki artıştan kendi payına düşen kısmı Bağlı Ortaklık Hesabı'na ilave ederek bağlı ortaklık tutarını 40.000.000.000 TL'den 80.000.000.000 TL ilave ile 120.000.000.000 TL'ye ($150.000.000.000 \times 0,80$) yükselecektir. Buna karşılık ana şirket yedekleri 80.000.000.000 TL ($120.000.000.000 - 40.000.000.000$) artacaktır. Böylece konsolide bilançoda şerefiye ortaya çıkmayacak ancak ana şirket bilançosunda yedeklerdeki 40.000.000.000 TL'lik artış konsolide bilançoda yer alacaktır.

Özetle, indirim işleminde satınalma tarihindeki verilerin esas alınması ve daha sonraki yıllarda ortaya çıkan artışların konsolide bilançooya dahil edilmesi; özsermaye yönteminin kullanılması durumunda ise konsolidasyon tarihindeki tutarın esas alınması daha uygundur (AKDOĞAN, 2001, s.23).

2000. Ana Şirket İle Yavru Şirket Arasındaki Sermaye İlişkisi

Ana Şirket – Yavru Şirket arasındaki sermaye ilişkisi iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki ana şirketin yavru şirketin sermayesinin tamamına sahip olması diğeri ise ana şirketin yavru şirketin sermayesinin bir kısmına sahip olması durumudur. Bununla birlikte konsolidasyon; İktisap Anında (Edinme Sırasında) ve İktisap Sonrası (Edinme Sonrası) Konsolidasyon olmak üzere iki bölümde incelenir.

20000. İktisap Anında Konsolidasyon

Bir ana şirket bir yavru şirketi edindiğinde başka bir ifade ile şirket birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde iki yöntem kullanılmaktadır(TOPAY, 2003, s.5). Satınalma Yöntemi ve Menfaatlerin Birleştirilmesi Yöntemi.

Şirket birleşmeleri ayrı bir çalışma konusu olduğu için bu çalışmada ayrıntılı olarak üzerinde durulmayacaktır. Sadece kullanılan yöntemler kısaca açıklanacaktır.

1) Satınalma Yöntemi: Birleşme sonucu bir şirket diğer şirket veya şirketleri denetimi altına alabiliyorsa bu tür birleşmeler satınalma türü birleşmeler olarak nitelendirilir (KARAPINAR, 2003, s.87). Muhasebeleştirme işleminde, yavru şirketin varlık ve borçları, ana şirketin muhasebe kayıtlarında satınalma (maliyet) değeri ile yer alır. Ana şirketin satınalma değeri ile yavru şirketin defter değeri arasında bir farkın olması durumunda şerefiye söz konusu olur ve konsolide bilançoda şerefiye olarak kaydedilir.

2) Menfaatlerin Birleştirilmesi Yöntemi: Birleşen şirket ortaklarının varlıkları ve faaliyetleri üzerindeki denetim haklarını, hiçbir işletmenin alıcı olarak tanımlanamadığı, birleşilen şirkete bağlı risk ve menfaatleri üzerinde bir kesilme olmadan ortak paylaşımı elde etmek için birleştikleri birleşme türüdür (KARAPINAR, 2002, s.87). Bu yöntemde, birleşen iki şirket ortakları ortaklık haklarını sürdürmeye devam ederler. Diğer taraftan şirketlerden biri net defter değeri üzerinden diğerine yeni çıkardığı hisselerini verdiği için, muhasebeleştirme sırasında ortaya şerefiye çıkmayacaktır(AKDOĞAN - TENKER, 2001, s.432).

Yukarıda yapılan açıklamalardan da görüleceği gibi iki yöntem arasındaki en önemli fark şerefiyenin ortaya çıkmasındadır.

Menfaatlerin birleştirilmesi yöntemi genellikle ABD'de uygulanmaktadır(AKDOĞAN - TENKER, 2001, s.432). Türkiye uygulamasında ise, TMS-5 incelendiğinde yapılan açıklamalardan satınalma yönteminin benimsendiği görülmektedir.

İktisap anında düzenlenen tek mali tablo konsolide bilançodur. İktisap tarihi itibarıyla konsolide gelir tablosu düzenlenmez. Çünkü şirketlerin birlikte faaliyet gösterdikleri bir dönem yoktur.

İktisap anında konsolidasyonda, ana şirketin maliyetle kaydedilen iştirak tutarı ile yavru şirketteki özsermaye tutarı giderilerek konsolidasyon şerefiyesi hesaplanır daha sonra diğer gidermeler yapılarak konsolide bilanço hazırlanır.

A) Ana Şirketin Yavru Şirketin Tamamına Sahip Olması

Ana şirketin yavru şirketin sermayesinin tamamına sahip olması halinde üç durum ortaya çıkar. Bunlardan ilki, ana şirketin iştirak tutarının yavru şirketin sermayesinin defter değerine eşit olması, ikincisi yüksek olması, üçüncüsü ise düşük olmasıdır.

İştirak tutarı yavru şirketin özsermayesine eşit ise, ana şirketteki iştirak tutarı ile yavru şirketin özsermaye tutarı karşılıklı olarak indirilir. İştirak tutarı ile özsermaye tutarı eşit olduğundan şerefiye söz konusu olmaz. Yatırım tutarı iştirak edilen şirketin özsermayesinden fazla ise, ana şirketteki iştirakler tutarından yavru şirketin özsermayesi indirilir ve fazla tutar konsolidasyon şerefiyesi olarak muhasebeleştirilir. Yatırım tutarı iştirak edilen şirketin özsermayesinden az ise, ana şirketteki iştirak tutarı yavru şirketin özsermayesinden indirilir. Fazla tutar olumsuz (negatif) şerefiye olarak muhasebeleştirilir (DURMUŞ, 1984, s.55).

Ana şirketin yavru şirketin tamamına sahip olması halinde ortaya çıkan yukarıdaki durumlarla ilgili uygulamalar aşağıdaki verilmiştir.

a) Ana Şirketin İştirak Tutarının Yavru Şirketin Özsermayesinin Defter Değerine Eşit Olması Durumu:

Uygulama: “T” Anonim Şirketi ve “A” Anonim Şirketlerinin bilançoları aşağıda gösterilmiştir:

Aktif	“T” Anonim Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	80.000.000.000	Borçlar	12.000.000.000
		Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	8.000.000.000
TOPLAM	80.000.000.000	TOPLAM	80.000.000.000

Aktif	“A” Anonim Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	65.000.000.000	Borçlar	10.000.000.000
		Sermaye	50.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	65.000.000.000	TOPLAM	65.000.000.000

“T” Anonim Şirketi “A” Anonim Şirketinin % 100’ünü 55.000.000.000 TL’ye satın almıştır. Satınalma işlemi sonunda, “A” Yavru Şirketinin bilançosunda herhangi bir değişme olmazken “T” Ana Şirketinin bilançosundaki varlıklar tutarı iştirak tutarı kadar azalırken “bağlı ortaklıklar” kalemi bilançoda yer alacaktır.

Aktif	“T” Ana Şirket Bilançosu		Pasif
Varlıklar	25.000.000.000	Borçlar	12.000.000.000
Bağlı Ortaklıklar	55.000.000.000	Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	8.000.000.000
TOPLAM	80.000.000.000	TOPLAM	80.000.000.000

Bu veriler ışığında “T” Ana Şirketi konsolide bilançosu düzenlenirken öncelikle “T” Ana Şirket bilançosunda yer alan bağlı ortaklıklar tutarı ile “A” Yavru Şirketinin özsermayesi karşılıklı olarak indirilir.

“T” Ana Şirketinin “A” Yavru Şirketindeki payı $(50.000.000.000 + 5.000.000.000) \times \%100$:	55.000.000.000
“T” Ana Şirketinin yatırım tutarı:	55.000.000.000

“T” Ana Şirketinin yatırım tutarı “A” Yavru Şirketinin defter değerine eşit olduğu görülmektedir. Bu nedenle olumlu yada olumsuz şerefiye söz konusu değildir. Dolayısıyla konsolide bilançoda şerefiye yer almayacaktır. Satınalma işlemine ilişkin konsolide çalışma tablosu aşağıdaki Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo: 3

“T” Ana Şirketinin Satınalma İşlemine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu

(1.000 TL)

Bilanço Kalemleri	“T” Ana Şirketinin Bilançosu	“A” Yavru Şirketinin Bilançosu	İndirim Ve Eklemeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Varlıklar	25.000.000	65.000.000	-	-	90.000.000
Bağlı Ortaklıklar	55.000.000	-	-	(55.000.000)	-
Aktif Toplam	80.000.000	65.000.000			90.000.000
Borçlar	12.000.000	10.000.000	-	-	22.000.000
Sermaye	60.000.000	50.000.000	(50.000.000)	-	60.000.000
Kar Yedekleri	8.000.000	5.000.000	(5.000.000)	-	8.000.000
Pasif Toplam	80.000.000	65.000.000			90.000.000
TOPLAM		-	55.000.000	55.000.000	

Tablo 3’te görüldüğü gibi esas olarak yapılan işlem, ana şirket ile yavru şirket bilançolarının iştirak tutarı ile yavru şirketin özsermayesi dışındaki varlıklarının ve borçlarının toplanmasıdır. Buna göre “T” Ana Şirketinin konsolide bilançosu aşağıda gösterilmiştir:

Aktif	“T” Ana Şirketi Konsolide Bilançosu	Pasif	
Varlıklar	90.000.000.000	Borçlar	22.000.000.000
		Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	8.000.000.000
TOPLAM	90.000.000.000	TOPLAM	90.000.000.000

b) Ana Şirketin İştirak Tutarının Yavru Şirketin Özsermayesinin Defter Değerinden Büyük Olması Durumu

Uygulama: “K” ve “L” Anonim Şirketlerinin Bilançoları aşağıda gösterilmiştir.

Aktif	“K” Anonim Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	90.000.000.000	Borçlar	14.000.000.000
		Sermaye	70.000.000.000
		Kar Yedekleri	6.000.000.000
TOPLAM	90.000.000.000	TOPLAM	90.000.000.000

Aktif	“L” Anonim Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	69.000.000.000	Borçlar	9.000.000.000
		Sermaye	55.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	69.000.000.000	TOPLAM	69.000.000.000

“K” Anonim Şirketi “L” Anonim Şirketinin %100’ünü 65.000.000.000 TL ödeyerek satın almıştır. Bu işlem sırasında “L” Şirketinin bilançosunda herhangi bir değişiklik olmazken “K” Ana Şirketinin bilançosundaki varlık tutarları azalacak ve azalan tutar kadar bağlı ortaklıklar kalemi ortaya çıkacaktır. Buna göre birleşme sonrası “K” Ana Şirketinin bilançosu şöyledir.

Aktif	“K” Ana Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	25.000.000.000	Borçlar	14.000.000.000
Bağlı Ortaklıklar	65.000.000.000	Sermaye	70.000.000.000
		Kar Yedekleri	6.000.000.000
TOPLAM	90.000.000.000	TOPLAM	90.000.000.000

“K” Ana Şirketinin “L” Yavru Şirketindeki
 payı $(55.000.000.000 + 5.000.000.000) \times \%100$: 60.000.000.000
 “K” Ana Şirketinin yatırım tutarı: 65.000.000.000

Yatırım Tutarı > Sermaye Payı \Rightarrow Olumlu Şerefiye

65.000.000.000 > 60.000.000.000 \Rightarrow 5.000.000.000

“K” Ana Şirketinin yatırım tutarı “L” Yavru Şirketinin defter değerinden büyük olduğu için olumlu şerefiye ortaya çıkmıştır. Bu olumlu şerefiye konsolide bilançonun aktifinde, maddi olmayan duran varlıklar arasında yer alır. Buna göre satınalma işlemine ilişkin “K” Ana Şirketinin konsolide çalışma tablosu aşağıdaki Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo: 4

**“K” Ana Şirketinin Satınalma İşlemine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu
(1.000 TL)**

Bilanço Kalemleri	“K” Ana Şirketinin Bilançosu	“L” Yavru Şirketinin Bilançosu	İndirim Ve Eklemeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Varlıklar	25.000.000	69.000.000	-	-	94.000.000
Bağlı Ortaklıklar	65.000.000	-	-	(65.000.000)	-
Şerefiye	-	-	5.000.000		5.000.000
Aktif Toplam	90.000.000	69.000.000			99.000.000
Borçlar	14.000.000	9.000.000	-	-	23.000.000
Sermaye	70.000.000	55.000.000	(55.000.000)	-	70.000.000
Kar Yedekleri	6.000.000	5.000.000	(5.000.000)	-	6.000.000
Pasif Toplam	90.000.000	69.000.000		-	99.000.000
TOPLAM		-	65.000.000	65.000.000	

Tablo 4’te görüldüğü gibi esas olarak yapılan işlem, ana şirket ile yavru şirket bilançolarının iştirak tutarı ile yavru şirketin özsermayesi dışındaki varlıklarının ve borçlarının toplanmasıdır. Buna göre “K” Ana Şirketinin konsolide bilançosu aşağıda gösterilmiştir:

Aktif	“K” Ana Şirketi Konsolide Bilançosu	Pasif	
Varlıklar	94.000.000.000	Borçlar	23.000.000.000
Şerefiye	5.000.000.000	Sermaye	70.000.000.000
		Kar Yedekleri	6.000.000.000
TOPLAM	99.000.000.000	TOPLAM	99.000.000.000

c) Ana Şirketin İştirak Tutarının Yavru Şirketin Özsermayesinin Defter Değerinden Küçük Olması Durumu.

Uygulama: “M” ve “N” Anonim Şirketlerinin bilançoları aşağıdaki gibidir.

Aktif	“M” Anonim Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	90.000.000.000	Borçlar	7.000.000.000
		Sermaye	80.000.000.000
		Kar Yedekleri	3.000.000.000
TOPLAM	90.000.000.000	TOPLAM	90.000.000.000

Aktif	“N” Anonim Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	63.000.000.000	Borçlar	9.000.000.000
		Sermaye	50.000.000.000
		Kar Yedekleri	4.000.000.000
TOPLAM	63.000.000.000	TOPLAM	63.000.000.000

“M” Anonim Şirketi “N” Anonim Şirketinin % 100’ünü 40.000.000.000 TL ödeyerek satın almıştır. Bu durumda “M” Ana Şirketinin konsolide bilançosu şöyledir.

Aktif	“M” Ana Şirketi Konsolide Bilançosu		Pasif
Varlıklar	50.000.000.000	Borçlar	7.000.000.000
Şerefiye	40.000.000.000	Sermaye	80.000.000.000
		Kar Yedekleri	3.000.000.000
TOPLAM	90.000.000.000	TOPLAM	90.000.000.000

“M” Ana Şirketinin “N” Yavru Şirketindeki
 payı $(50.000.000.000 + 4.000.000.000) \times \%100$: 54.000.000.000
 “M” Ana Şirketinin yatırım tutarı: 40.000.000.000

Yatırım Tutarı < Sermaye Payı \Rightarrow Olumsuz (Negatif) Şerefiye

40.000.000.000 < 54.000.000.000 \Rightarrow 14.000.000.000

“M” Ana Şirketinin yatırım tutarı “N” Yavru Şirketinin özsermayesinden küçük olduğu için Olumsuz (Negatif) Şerefiye söz konusudur ve pasifte, uzun vadeli yabancı kaynaklarda, gelecek yıllara ait gelirler arasında gösterilir. Buna göre satınalma işlemine ilişkin “K” Ana Şirketinin konsolide çalışma tablosu aşağıdaki Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo: 5

**“M” Ana Şirketinin Satınalma İşlemine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu
(1.000 TL)**

Bilanço Kalemleri	“M” Ana Şirketinin Bilançosu	“N” Yavru Şirketinin Bilançosu	İndirim Ve Eklmeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Varlıklar	50.000.000	63.000.000	-	-	113.000.000
Bağlı Ortaklıklar	40.000.000	-	-	(40.000.000)	-
Aktif Toplam	90.000.000	63.000.000			113.000.000
Borçlar	7.000.000	9.000.000	-	-	16.000.000
Sermaye	80.000.000	50.000.000	(50.000.000)	-	80.000.000
Kar Yedekleri	3.000.000	4.000.000	(4.000.000)	-	3.000.000
Gelecek Yıllara Ait Gelirler	-	-	-	14.000.000	14.000.000
Pasif Toplam	90.000.000	63.000.000	-	-	113.000.000
TOPLAM		-	54.000.000	54.000.000	

Aktif	“M” Ana Şirketi Konsolide Bilançosu	Pasif	
Varlıklar	113.000.000.000	Borçlar	16.000.000.000
		Gelecek Yıllara Ait Gelirler	14.000.000.000
		Sermaye	80.000.000.000
		Kar Yedekleri	3.000.000.000
TOPLAM	113.000.000.000	TOPLAM	113.000.000.000

B) Ana Şirketin Yavru Şirketin Bir Kısımına Sahip Olması

Ana şirketin yavru şirketin bir kısmına sahip olması durumunda azınlık payları söz konusu olmaktadır. Ana şirketin yavru şirketin bir kısmına sahip olması halinde de üç durum söz konusudur. Bunlardan ilki, ana şirketin iştirak tutarının yavru şirketin sermayesinin defter değerine eşit olması, ikincisi büyük olması ve üçüncüsü küçük olmasıdır. İştirak tutarı, yavru şirketin özsermayesine eşitse, ana şirketteki iştirak tutarı ile yavru şirketin özsermaye tutarı karşılıklı olarak indirilir. Kalan tutar yavru şirketteki azınlık payını gösterir ve azınlık payı konsolide bilançonun pasifinde yer alır. Ana şirketin iştirak tutarı yavru şirketin özsermayesinden büyük olması durumunda olumlu şerefiye, küçük olması durumunda ise olumsuz (negatif) şerefiye ortaya çıkar. Her iki durumda da azınlık payları dikkate alınarak konsolide bilançoda gösterilir(DURMUŞ, 1984, s.56).

Ana şirketin yavru şirketin bir kısmına sahip olması halinde ortaya çıkan durumlarla ilgili uygulamalar aşağıdaki gibidir.

a) Ana Şirketin İştirak Tutarının Yavru Şirketin Özsermayesinin Defter Değerine Eşit Olması Durumu:

Uygulama: “Z” ve “Y” Anonim Şirketlerinin Bilançoları aşağıda gösterilmiştir.

Aktif	“Z” Anonim Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	70.000.000.000	Borçlar	5.000.000.000
		Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	70.000.000.000	TOPLAM	70.000.000.000

Aktif	“Y” Anonim Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	60.000.000.000	Borçlar	9.000.000.000
		Sermaye	50.000.000.000
		Kar Yedekleri	1.000.000.000
TOPLAM	60.000.000.000	TOPLAM	60.000.000.000

“Z” Anonim Şirketi “Y” Anonim Şirketinin hisse senetlerinin % 70’ini 35.700.000.000 TL’ye satın almıştır. Satın alma işleminden sonra “Z” Ana Şirketinin bilançosu aşağıdaki gibidir.

Aktif	“Z” Ana Şirketi Konsolide Bilançosu		Pasif
Varlıklar	34.300.000.000	Borçlar	5.000.000.000
Bağlı Ortaklıklar	35.700.000.000	Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	70.000.000.000	TOPLAM	70.000.000.000

Bu verilenlerden hareketle “Z” Ana Şirketinin konsolide edilmiş bilançosu şu şekilde düzenlenir.

“Z” Ana Şirketinin A Yavru Şirketindeki payı

$(50.000.000.000 + 1.000.000.000) \times \%70$: 35.700.000.000

“Y” Ana Şirketinin yatırım tutarı: 35.700.000.000

Yatırım tutarı yavru şirketteki paya eşit olduğu için şerefiye söz konusu değildir. “Z” Ana Şirketi “Y” Yavru Şirketinin % 70’ine sahip olduğu için azınlık payı ortaya çıkmaktadır. “Y” Şirketinde sermayenin kalan kısmına $[(50.000.000.000+1.000.000.000) \times 0,30=15.300.000.000]$ sahip ortakların payları konsolide bilançoda yer alır.

Tablo: 6

“Z” Ana Şirketinin Satınalma İşlemine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Bilanço Kalemleri	“Z” Ana Şirketinin Bilançosu	“Y” Yavru Şirketinin Bilançosu	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Varlıklar	34.300.000	60.000.000	-	-	94.300.000
Bağlı Ortaklıklar	35.700.000	-	-	(35.700.000)	-
Aktif Toplam	70.000.000	60.000.000			94.300.000
Borçlar	5.000.000	9.000.000	-	-	14.000.000
Sermaye	60.000.000	50.000.000	(50.000.000)	-	60.000.000
Kar Yedekleri	5.000.000	1.000.000	(1.000.000)	-	5.000.000
Azınlık Payları	-			15.300.000	15.300.000
Pasif Toplam	70.000.000	60.000.000	-	-	94.300.000
TOPLAM			51.000.000	51.000.000	

Aktif	“Z” Ana Şirketi Konsolide Bilançosu	Pasif	
Varlıklar	94.300.000.000	Borçlar	14.000.000.000
		Azınlık Payları	15.300.000.000
		Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	94.300.000.000	TOPLAM	94.300.000.000

b) Ana Şirketin İştirak Tutarının Yavru Şirketin Özsermayesinin Defter Değerinden Büyük Olması Durumu

Uygulama: “C” ve “D” Anonim Şirketlerinin Bilançoları aşağıda gösterilmiştir.

Aktif	“C” Anonim Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	70.000.000.000	Borçlar	5.000.000.000
		Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	70.000.000.000	TOPLAM	70.000.000.000

Aktif	“D” Anonim Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	60.000.000.000	Borçlar	9.000.000.000
		Sermaye	50.000.000.000
		Kar Yedekleri	1.000.000.000
TOPLAM	60.000.000.000	TOPLAM	60.000.000.000

“C” Anonim Şirketi “D” Anonim Şirketinin hisse senetlerinin % 70’ini 45.000.000.000 TL’ye satın almıştır. Bu durumda “C” Ana Şirketinin konsolide bilançosu şu şekildedir.

Aktif	“C” Ana Şirketi Konsolide Bilançosu		Pasif
Varlıklar	34.300.000.000	Borçlar	5.000.000.000
Bağlı Ortaklıklar	35.700.000.000	Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	70.000.000.000	TOPLAM	70.000.000.000

“C” Ana Şirketinin “D” Yavru Şirketindeki
 payı $(50.000.000.000 + 1.000.000.000) \times \%70$: 35.700.000.000
 X Ana Şirketinin yatırım tutarı: 45.000.000.000

Yatırım Tutarı > Sermaye Payı \Rightarrow Olumlu Şerefiye
 $45.000.000.000 < 35.700.000.000 \Rightarrow 9.300.000.000$

Yatırım tutarının sermaye payından büyük olmasından dolayı ortaya çıkan olumlu şerefiyenin yanı sıra, "C" Ana Şirketinin iştiraki dışında kalan tutar konsolide bilançoda azınlık payı olarak yer alır.

Tablo: 7

"C" Ana Şirketinin Satınalma İşlemine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Bilanço Kalemleri	"C" Ana Şirketinin Bilançosu	"D Yavru Şirketinin Bilançosu	İndirim Ve Eklemeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Varlıklar	25.000.000	60.000.000	-	-	85.000.000
Bağlı Ortaklıklar	45.000.000	-	-	(45.000.000)	-
Şerefiye	-	-	9.300.000	-	9.300.000
Aktif Toplam	70.000.000	60.000.000			94.300.000
Borçlar	5.000.000	9.000.000	-	-	14.000.000
Sermaye	60.000.000	50.000.000	(50.000.000)	-	60.000.000
Kar Yedekleri	5.000.000	1.000.000	(1.000.000)	-	5.000.000
Azınlık Payları	-	-	-	15.300.000	15.300.000
Pasif Toplam	70.000.000	60.000.000	-	-	94.300.000
TOPLAM			60.300.000	60.300.000	

Aktif	"C" Ana Şirketi Konsolide Bilançosu	Pasif	
Varlıklar	85.000.000.000	Borçlar	14.000.000.000
Şerefiye	9.300.000.000	Azınlık Payları	15.300.000.000
		Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	94.300.000.000	TOPLAM	94.300.000.000

c) Ana Şirketin İştirak Tutarının Yavru Şirketin Özsermayesinin Defter Değerinden Küçük Olması Durumu.

Uygulama: “E” ve “F” Anonim Şirketlerinin Bilançoları aşağıda gösterilmiştir.

Aktif	“E” Anonim Şirketi Bilançosu	Pasif	
Varlıklar	70.000.000.000	Borçlar	5.000.000.000
		Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	70.000.000.000	TOPLAM	70.000.000.000

Aktif	“F” Anonim Şirketi Bilançosu	Pasif	
Varlıklar	60.000.000.000	Borçlar	9.000.000.000
		Sermaye	50.000.000.000
		Kar Yedekleri	1.000.000.000
TOPLAM	60.000.000.000	TOPLAM	60.000.000.000

“E” Anonim Şirketi “F” Anonim Şirketinin hisse senetlerinin % 70’ini 30.000.000.000 TL’ye satın almıştır. Bu durumda “E” Ana Şirketinin bilançosu aşağıdaki gibidir..

Aktif	“E” Ana Şirketi Konsolide Bilançosu	Pasif	
Varlıklar	40.000.000.000	Borçlar	5.000.000.000
Bağlı Ortaklıklar	30.000.000.000	Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	70.000.000.000	TOPLAM	70.000.000.000

“E” Ana Şirketinin “F” Yavru Şirketindeki
 payı (50.000.000.000+1.000.000.000) x %70 : 35.700.000.000
 “E” Ana Şirketinin yatırım tutarı : 30.000.000.000

Yatırım Tutarı < Sermaye Payı ⇒ Olumsuz (Negatif) Şerefiye

30.000.000.000 < 35.700.000.000 ⇒ 5.700.000.000

Azınlık Payları : (50.000.000.000 + 1.000.000.000) x %30
 : 15.300.000.000 TL

Yatırım tutarının sermaye payından küçük olmasından dolayı ortaya çıkan olumsuz şerefiyenin yanı sıra, “E” Ana Şirketinin iştiraki dışında kalan tutar konsolide bilançoda azınlık payı olarak yer alır.

Tablo: 8

**“E” Ana Şirketinin Satınalma İşlemine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu
 (1.000 TL)**

Bilanço Kalemleri	“E” Ana Şirketinin Bilançosu	“F” Yavru Şirketinin Bilançosu	İndirim Ve Eklemeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Varlıklar	40.000.000	60.000.000	-	-	100.000.000
Bağlı Ortaklıklar	30.000.000	-	-	(30.000.000)	-
Aktif Toplam	70.000.000	60.000.000			100.000.000
Borçlar	5.000.000	9.000.000	-	-	14.000.000
Gelecek Yıllara Ait Gelirler	-	-	-	5.700.000	5.700.000
Sermaye	60.000.000	50.000.000	(50.000.000)	-	60.000.000
Kar Yedekleri	5.000.000	1.000.000	(1.000.000)	-	5.000.000
Azınlık Payları	-			15.300.000	15.300.000
Pasif Toplam	70.000.000	60.000.000			100.000.000
TOPLAM			51.000.000	51.000.000	

Aktif	“E” Ana Şirketi Konsolide Bilançosu		Pasif
Varlıklar	100.000.000.000	Borçlar	14.000.000.000
		Gelecek Yıllara	
		Ait Gelirler	5.700.000.000
		Azınlık Payları	15.300.000.000
		Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	100.000.000.000	TOPLAM	100.000.000.000

Buraya kadar yapılan açıklamalarda bir ana şirket ile bir yavru şirketin bulunduğu durumlar incelendi. Şüphesiz ki ana şirket birden çok yavru şirkete iştirak edebilir. Bu gibi durumda da iki seçenek ortaya çıkar. Yavru şirkete doğrudan yatırım yapılması ve yavru şirkete dolaylı yatırım yapılması. Yavru şirkete doğrudan yatırım yapılması durumunda yatay holding yapısı söz konusu iken, yavru şirkete dolaylı yatırım yapılması durumunda kademeli holding yapısı söz konusu olmaktadır.

20001. Yavru Şirkete Doğrudan Yatırım Yapılması

Ana şirketin yavru şirkete doğrudan yatırım yapması durumu bundan önce gösterilen uygulamalardan fazla bir farklılık taşımamaktadır. Ana şirketin yavru şirkete yaptığı yatırımlar ile yavru şirketlerin özsermayeleri karşılıklı olarak indirilmekte ve her yavru şirketin şerefiye ve azınlık payları ayrı ayrı hesaplanmaktadır.

Ana şirketin yavru şirkete doğrudan yatırım yapması durumunda konsolide bilançonun düzenlenmesi kolaydır. Bu durumda yapılacak iş, konsolide bilançonun düzenlenmesiyle ilgili hesapları her yavru şirket için ayrı ayrı yapmak ve sonra elde edilen sonuçları bir araya getirmek olacaktır(PEKİNER, 1998, s.207).

Uygulama: “R” Ana Şirketi “A”, “B” ve “C” Yavru şirketlerine yatırımda bulunmuştur. “R” Ana Şirketi “A” Yavru Şirketinin % 100’üne, “B” Yavru Şirketinin % 60’ına ve “C” Yavru Şirketinin % 70’ine sahiptir. Dört şirkete ait bilançolar aşağıdaki gibidir.

Aktif	“R” Ana Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	83.000.000.000	Borçlar	15.000.000.000
Bağlı Ortaklıklar	162.000.000.000	Sermaye	200.000.000.000
A 80.000.000.000		Kar Yedekleri	30.000.000.000
B 40.000.000.000			
C 42.000.000.000			
TOPLAM	245.000.000.000	TOPLAM	245.000.000.000

Aktif	“A” Yavru Şirket Bilançosu		Pasif
Varlıklar	80.000.000.000	Borçlar	10.000.000.000
		Sermaye	65.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	80.000.000.000	TOPLAM	80.000.000.000

Aktif	“B” Yavru Şirket Bilançosu		Pasif
Varlıklar	90.000.000.000	Borçlar	15.000.000.000
		Sermaye	70.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	90.000.000.000	TOPLAM	90.000.000.000

Aktif	“C” Yavru Şirket Bilançosu		Pasif
Varlıklar	65.000.000.000	Borçlar	5.000.000.000
		Sermaye	57.000.000.000
		Kar Yedekleri	3.000.000.000
TOPLAM	65.000.000.000	TOPLAM	65.000.000.000

Verilen bilançolar dikkate alınarak konsolidasyon şerefiyesi ve azınlık payları aşağıdaki şekilde hesap edilir.

Konsolidasyon şerefiyesinin hesaplanması:

“R” Ana Şirketinin konsolidasyon şerefiyesinin hesaplanmasına ilişkin işlemler aşağıdaki Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo: 9

**“R” Ana Şirketinin Konsolidasyon Şerefiyesinin hesaplanması
(1.000 TL)**

Bağlı Ortaklık Adı	Özsermaye	Sahiplik Oranı	X Şirketi Sermaye Payı	X Şirketi Yatırım Tutarı	Konsolidasyon Şerefiyesi
A Yavru Şt.	70.000.000 x	% 100 =	70.000.000	80.000.000	10.000.000
B Yavru Şt.	75.000.000 x	% 60 =	45.000.000	40.000.000	-5.000.000
C Yavru Şt.	60.000.000 x	% 70 =	42.000.000	42.000.000	-

Azınlık paylarının hesaplanması:

“R” Ana Şirketinin azınlık paylarının hesaplanmasına ilişkin işlemler aşağıdaki tablo: 10’da gösterilmiştir.

Tablo: 10

“R” Ana Şirketinin Azınlık Paylarının Hesaplanması

Bağlı Ortaklık Adı	Özsermaye	Azınlık Oranı	Azınlık Payı
A Yavru Şt.	70.000.000.000 x	-	-
B Yavru Şt.	75.000.000.000 x	% 40	30.000.000.000
C Yavru Şt.	60.000.000.000 x	%30	18.000.000.000
TOPLAM			48.000.000.000

Elde edilen bu verilere göre konsolidasyon çalışma tablosu ve “R” Ana Şirketi konsolide bilançosu şöyledir.

Tablo: 11
“R” Ana Şirketi Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu

Bilanço Kalemleri	“R” Ana Şirket Bilançosu	“A” Yavru Şirket Bilançosu	“B” Yavru Şirket Bilançosu	“C” Yavru Şirket Bilançosu	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Bilanço
					Borç	Alacak	
Çeşitli Varlıklar	83.000.000.000	80.000.000.000	90.000.000.000	65.000.000.000	-	-	318.000.000.000
Bağlı Ortaklıklar	162.000.000.000	-	-	-	-	(162.000.000.000)	-
Şerefiye	-	-	-	-	10.000.000.000	-	10.000.000.000
AKTİF TOPLAM	245.000.000.000	80.000.000.000	90.000.000.000	65.000.000.000			328.000.000.000
Borçlar	15.000.000.000	10.000.000.000	15.000.000.000	5.000.000.000	-	-	45.000.000.000
Gelecek Yıllara Ait Gelirler	-	-	-	-	-	5.000.000.000	5.000.000.000
Sermaye	200.000.000.000	65.000.000.000	70.000.000.000	57.000.000.000	(192.000.000.000)	-	200.000.000.000
Kar Yedekleri	30.000.000.000	5.000.000.000	5.000.000.000	3.000.000.000	(13.000.000.000)	-	30.000.000.000
Azınlık Payları	-	-	-	-	-	48.000.000.000	48.000.000.000
PASİF TOPLAM	245.000.000.000	80.000.000.000	90.000.000.000	65.000.000.000			328.000.000.000
TOPLAM					215.000.000.000	215.000.000.000	

Aktif	“R” Ana Şirketi Konsolide Bilançosu	Pasif	
Varlıklar	318.000.000.000	Borçlar	45.000.000.000
Şerefiye	10.000.000.000	Gelecek Yıllara Ait Gelirler	5.000.000.000
		Azınlık Payları	48.000.000.000
		Sermaye	200.000.000.000
		Kar Yedekleri	30.000.000.000
TOPLAM	328.000.000.000	TOPLAM	328.000.000.000

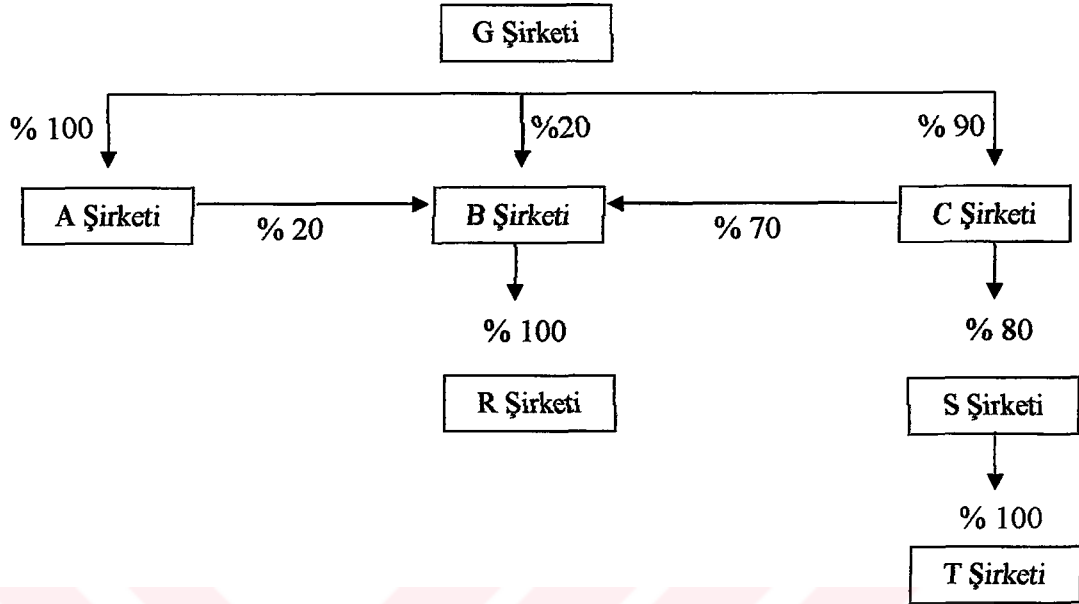
20002. Yavru Şirkete Dolaylı Yatırım

Yavru şirkete dolaylı yatırım yapılması durumunda kademeli holding yapısı söz konusu olur. Bu durumda zincirleme konsolide bilanço düzenlenir. Zincirleme konsolide bilanço elde edilirken aşağıdan yukarıya doğru düzenlemeler yapılır. Böylece, kendinin bir altında bulunan şirkete iştiraki olan şirket için ayrı bir konsolide bilanço düzenlenerek şirketler arası ilişki doğrudan doğruya bir ilişki haline getirilir. Bu şekilde sıra ile gidilerek bütün şirketleri kapsayan genel bir konsolide bilanço düzenlenir(PEKİNER, 1988, s.209).

Uygulama: “G” Ana Şirketi “A” Şirketine % 100, B Şirketine % 20 ve “C” Şirketine % 90 oranında ortaktır. “B” Şirketinin diğer ortakları “A” ve “C” Şirketleridir. “B” Şirketinin % 20’si “A” Şirketinin, % 70’i “C” Şirketinin elindedir. “B” Şirketi “R” şirketine % 100 oranında ortaktır. “C” Şirketi S Şirketine % 80, “S” Şirketi “T” Şirketine % 100 oranında ortaktır.

Belirtilen ilişkiler aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

Şekil: 4
Şirket İlişkilerinin Dağılımı

Söz konusu şirketlerin bilançoları aşağıdaki gibidir.

Aktif	“G” Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	51.000.000.000	Borçlar	18.000.000.000
İştirakler	18.000.000.000	Sermaye	200.000.000.000
B 18.000.000.000		Kar Yedekleri	46.000.000.000
Bağlı Ortaklık.	195.000.000.000		
A 60.000.000.000			
C 135.000.000.000			
TOPLAM	264.000.000.000	TOPLAM	264.000.000.000

Aktif	“A” Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	62.000.000.000	Borçlar	20.000.000.000
İştirakler	18.000.000.000	Sermaye	55.000.000.000
B 18.000.000.000		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	80.000.000.000	TOPLAM	80.000.000.000

Aktif	“B” Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	35.000.000.000	Borçlar	10.000.000.000
Bağlı Ortaklık. R 65.000.000.000	65.000.000.000	Sermaye	80.000.000.000
		Kar Yedekleri	10.000.000.000
TOPLAM	100.000.000.000	TOPLAM	100.000.000.000

Aktif	“C” Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	48.000.000.000	Borçlar	18.000.000.000
Bağlı Ortaklık. B 60.000.000.000 S 60.000.000.000	120.000.000.000	Sermaye	130.000.000.000
		Kar Yedekleri	20.000.000.000
TOPLAM	168.000.000.000	TOPLAM	168.000.000.000

Aktif	“R” Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	70.000.000.000	Borçlar	5.000.000.000
		Sermaye	60.000.000.000
		Kar Yedekleri	5.000.000.000
TOPLAM	70.000.000.000	TOPLAM	70.000.000.000

Aktif	“S” Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	31.000.000.000	Borçlar	13.000.000.000
Bağlı Ortaklık. T 55.000.000.000	55.000.000.000	Sermaye	70.000.000.000
		Kar Yedekleri	3.000.000.000
TOPLAM	86.000.000.000	TOPLAM	86.000.000.000

Aktif	“T” Şirketi Bilançosu		Pasif
Varlıklar	62.000.000.000	Borçlar	10.000.000.000
		Sermaye	50.000.000.000
		Kar Yedekleri	2.000.000.000
TOPLAM	62.000.000.000	TOPLAM	62.000.000.000

Konsolide mali tablolar hazırlanırken kural olarak şirketler arasındaki denetim güçleri dikkate alınarak tablolar birleştirilir. Buna göre, “G” Şirketi ve “A” Şirketinin “B” Şirketinde % 20’lik paya sahip olmaları göz önüne alındığında bu yatırımların iştirak yatırımı olduğu görülür. Dolayısıyla konsolide bilanço düzenleme koşulları gerçekleşmemiştir. “G” Ana Şirketin konsolide bilançosuna ulaşmak için öncelikle “B” ve “C” Şirketlerinin konsolide bilançoları düzenlenir. “B” Konsolide bilançosu “B” ve “R” Şirketlerinin bilançolarının birleştirilmesiyle oluşturulur. “C” konsolide bilançosunun düzenlenmesi için ise önce “S” konsolide bilançosu hazırlanır, daha sonra “S” ve “B” konsolide bilançoları ile “C” bilançosu birleştirilir. “B” Şirketinin Konsolide Bilançosunun hazırlanması:

Tablo: 12
“B” Şirketi Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Bilanço Kalemleri	“B” Şirketi Bilançosu	“R” Şirketi Bilançosu	İndirim ve Eklemeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Varlıklar	35.000.000	70.000.000	-	-	105.000.000
Bağlı Ortaklıklar	65.000.000	-	-	(65.000.000)	-
Aktif Toplam	100.000.000	70.000.000			105.000.000
Borçlar	10.000.000	5.000.000	-	-	15.000.000
Sermaye	80.000.000	60.000.000	(60.000.000)	-	80.000.000
Kar Yedekleri	10.000.000	5.000.000	(5.000.000)	-	10.000.000
Pasif Toplam	100.000.000	70.000.000			105.000.000
TOPLAM			65.000.000	65.000.000	

Aktif	“B” Şirketi Bilançosu	Pasif	
Varlıklar	105.000.000.000	Borçlar	15.000.000.000
		Sermaye	80.000.000.000
		Kar Yedekleri	10.000.000.000
TOPLAM	105.000.000.000	TOPLAM	105.000.000.000

“C” Şirketinin Konsolide Bilançosunun düzenlenmesi: “C” Şirketinin Konsolide Bilançosunun düzenlenmesi için öncelikle “S” Şirketi Konsolide Bilançosu hazırlanır.

Tablo: 13
“S” Şirketi Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Bilanço Kalemleri	“S” Şirketi Bilançosu	“T” Şirketi Bilançosu	İndirim ve Eklemeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Varlıklar	31.000.000	62.000.000	-	-	93.000.000
Bağlı Ortaklıklar	55.000.000	-	-	(55.000.000)	-
Şerefiye ⁵	-	-	3.000.000		3.000.000
Aktif Toplam	86.000.000	62.000.000	-		96.000.000
Borçlar	13.000.000	10.000.000	-	-	23.000.000
Sermaye	70.000.000	50.000.000	(50.000.000)	-	70.000.000
Kar Yedekleri	3.000.000	2.000.000	(2.000.000)	-	3.000.000
Pasif Toplam	86.000.000	62.000.000			96.000.000
TOPLAM			55.000.000	65.000.000	

Aktif	“S” Şirketi Konsolide Bilançosu		Pasif
Varlıklar	93.000.000.000	Borçlar	23.000.000.000
Şerefiye	3.000.000.000	Sermaye	70.000.000.000
		Kar Yedekleri	3.000.000.000
TOPLAM	96.000.000.000	TOPLAM	96.000.000.000

Bu aşamaya kadar, “C” Şirketinin konsolide bilançosunun hazırlanabilmesi için gerekli olan “B” ve “S” Şirketleri Konsolide Bilançoları hazırlanmış olduğundan “C” Şirketi Konsolide Bilançosunun hazırlanmasına geçilir:

⁵ T Şirketi özsermayesi 52.000.000.000 TL iken S Şirketi 55.000.000 TL ödediği için 3.000.000.000 TL olumlu şerefiye sözkonusudur.

Tablo: 14
C Şirketi Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Bilanço Kalemleri	C Şirketi Bilançosu	B Şirket Kons. Bilançosu	S Şirketi Kons Bilançosu	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Bilanço
				Borç	Alacak	
Çeşitli Varlıklar	48.000.000.0	105.000.000	93.000.000	-	-	246.000.000
Bağlı Ortaklıklar	120.000.000	-	-	-	(120.000.000)	-
Şerefiye	-	-	3.000.000 ⁶	1.600.000 ⁶	-	4.600.000
AKTİF TOPLAMI	168.000.000	105.000.000	96.000.000			250.600.000
Borçlar	18.000.000	15.000.000	23.000.000	-	-	56.000.000
Gel. Yıll. Ait Gelirler	-	-	-	-	3.000.000 ⁷	3.000.000
Sermaye	130.000.000	80.000.000	70.000.000	(150.000.000)	-	130.000.000
Kar Yedekleri	20.000.000	10.000.000	3.000.000	(13.000.000)	-	20.000.000
Azınlık Payları ⁸	-	-	-	-	41.600.000	41.600.000
PASİF TOPLAMI	168.000.000	105.000.000	96.000.000			250.600.000
TOPLAM				164.600.000	164.600.000	

⁶ C Şirketinin S Şirketine yapmış olduğu 60.000.000.000 TL'lik yatırımın S Şirketinde olan %80'lik payından (73.000.000.000x0,80=58.400.000.000) büyük olan tutar.
⁷ C Şirketinin B Şirketine yapmış olduğu 60.000.000.000 TL'lik yatırımın B Şirketinde olan %70'lik payından (90.000.000.000x0,70=63.000.000.000) küçük olan tutar.
⁸ C Şirketinin B Şirketine olan %70 oranındaki iştiraki dışında kalan %30 oranındaki pay (90.000.000.000x0,30=27.000.000.000 ile S Şirketine olan %80 oranındaki iştiraki dışında kalan %20 oranındaki payın (73.000.000.000x0,20=14.600.000.000) toplamı.

Aktif	“C” Şirketi Konsolide Bilançosu		Pasif
Varlıklar	246.000.000.000	Borçlar	56.000.000.000
Şerefiye	4.600.000.000	Gelecek Yıllara Ait Gelirler	3.000.000.000
		Azınlık Payları	41.600.000.000
		Sermaye	130.000.000.000
		Kar Yedekleri	20.000.000.000
TOPLAM	250.600.000.000	TOPLAM	250.600.000.000

“G” Ana Şirketi Konsolide bilançosu için gerekli olan “A” Şirketi Bilançosu ile “B” ve “C” Şirketleri Konsolide Bilançoları hazırlanmış oldu. “A” ve “C” Şirketlerine yapılan yatırımlar denetim gücünün varlığı nedeniyle “G” Ana Şirketi’nin düzenleyeceği konsolide bilanço kapsamında yer alacaktır. “B” Şirketi Konsolide Bilançosu ise denetim gücünün olmaması nedeniyle özsermaye yöntemine göre konsolide bilançoda gösterilecektir.

Tablo: 15
“G” Ana Şirketi Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Bilanço Kalemleri	“G” Ana Şirket Bilançosu	“A” Şirketi Bilançosu	“C” Şirketi Kons Bilançosu	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Bilanço
				Borç	Alacak	
Çeşitli Varlıklar	51.000.000	62.000.000	246.000.000	-	-	359.000.000
İştirakler	18.000.000	18.000.000	-	-	-	36.000.000
Bağlı Ortaklıklar	195.000.000	-	-	-	(195.000.000)	-
Şerefiye	-	-	4.600.000	-	-	4.600.000
AKTİF TOPLAMI	264.000.000	80.000.000	250.600.000			399.600.000
Borçlar	18.000.000	20.000.000	56.000.000	-	-	94.000.000
Gel. Yıllara Ait Gelirl.	-	-	3.000.000.000	-	-	3.000.000
Sermaye	200.000.000	55.000.000	130.000.000	(185.000.000)	-	200.000.000
Kar Yedekleri	46.000.000	5.000.000	20.000.000	(25.000.000)	-	46.000.000
Azınlık Payları	-	-	41.600.000	-	15.000.000 ⁹	56.600.000
PASİF TOPLAMI	264.000.000	80.000.000	250.600.000			399.600.000
TOPLAM				210.000.000	210.000.000	

⁹ X Şirketinin C Şirketine yapmış olduğu %90'lık yatırımın dışında kalan %10'luk (150.000.000,00x0,10=15.000.000,00) pay.

Aktif	“G” Ana Şirketi Konsolide Bilançosu		Pasif
Varlıklar	359.000.000.000	Borçlar	94.000.000.000
İştirakler	36.000.000.000	Gelecek Yıllara	
A 18.000.000.000		Ait Gelirler	3.000.000.000
B 18.000.000.000		Azınlık Payları	56.600.000.000
Şerefiye	4.600.000.000	Sermaye	200.000.000.000
		Kar Yedekleri	46.000.000.000
TOPLAM	399.600.000.000	TOPLAM	399.600.000.000

20003. İktisap Sonrası Konsolidasyon

Edinmeden sonraki konsolidasyon, holding topluluğunun bir hesap dönemini kapsayan faaliyet sonuçlarını, bilanço ve gelir tablolarını bir bütün olarak görmek, bağlı işletmelerin sonuçlarını yansıtmak amacıyla hazırlanır. Edinmeden sonra bağlı işletme kâr ya da zarar edebilir hatta kar payı da verebilir. Bu gibi mali faaliyetler sonucunda bağlı işletmenin net varlık değeri edinme anındaki orana oranla artar ya da azalır. Bu nedenle konsolide bilanço düzenlerken bağlı işletmeye yatırımın maliyeti ile o tarihteki defter değeri arasındaki farkı bağlı işletmenin faaliyette bulunması sonucu doğan farktan ayırt etmek gerekir. Edinmeden sonraki konsolidasyonda hem bilançolar hem de gelir tabloları konsolide edilebilir.

İlerleyen bölümlerde konular üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulacaktır

2001. Konsolidasyon Şerefiyesinin Ortaya Çıkış Nedenleri ve Muhasebeleştirilmesi

Bundan önceki sayfalarda konsolidasyon şerefiyesi ayrıntılı bir şekilde incelenmişti. Şerefiye, holding topluluklarında ana şirketin yavru şirketlere yaptığı yatırımlar ile yavru şirket sermayesinin arasındaki fark olarak tanımlanır (TÜREDİ, 1987, s.27). Bu aşamada ise şerefiyenin ortaya çıkış nedenleri ve muhasebeleştirilmesi incelenecektir.

20010. Konsolidasyon Şerefiyesinin Ortaya Çıkış Nedenleri

Ana şirketin yavru şirkete yapmış olduğu yatırım sırasında yavru şirketin hisse senetlerinin defter değerinin üstünde veya altında bir bedelle satın almasının nedenleri aşağıda sıralanmıştır(GÜRDAL, 2001, s.143; ÇARIKÇIOĞLU, 1972, s.124).

- 1) Ana şirketin iştirakleri olduğundan fazla değerlendirilmiş olması. Bağlı ortaklığın maddi ve maddi olmayan duran varlıklarının değerlendirilmesi veya varlıkların defter değerlerinin gerçek değerlerinden daha düşük gösterilmesini sağlayan değerlendirme yöntemlerinin kullanılması (hızlandırılmış amortisman yöntemlerinin, Son Giren İlk Çıkar - LIFO stok değerlendirme yönteminin kullanılması gibi) böyle bir sonuca yol açar. Bu durumda konsolide bilançonun aktif tarafı gerçek olmayan bir şekilde şişirilmekte, gerçek olmayan bir değer oluşturulmaktadır. Gerçekte olmayan bu değer, olumlu konsolidasyon şerefiyesi olarak ortaya çıkar.
- 2) Bağlı ortaklığın hisse senetlerinin defter değeri olduğundan daha düşük gösterilmiş olması. Özsermayenin olduğundan az değerlendirilmesini gösteren bu durumda ele geçirilen hisse senetleri dışında fazla bir değer de ele geçirilmesi sözkonusudur. Bu da olumlu şerefiye olarak dikkate alınır.
- 3) Bağlı ortaklığın unvan, kuruluş yeri, marka, vb. nedenlerle ortaya çıkan ancak muhasebeleştirilmemiş bir şerefiyesinin bulunması durumu sözkonusu olabilir.
- 4) Borçların ve özellikle uzun vadeli borçların yüksek değerlendirilmiş olması. Mesela, ana şirketin bağlı ortaklığı ele geçirdiği tarihte bağlı ortaklığın %30 faizli tahvil borçları varken, pazardaki faiz oranı %50 olabilir.

Bağlı ortaklık hisse senetlerinin defter değerinin altında satın alınmasının nedenleri:

- 1) Bağlı ortaklığın özsermayesinin gerçek değeri, ana ortaklık tarafından ödenen değer üzerinde bulunması. Bu durumda şirkette bir yedek ortaya çıkar. Bu yedek, olumsuz konsolidasyon şerefiyesidir.
- 2) Bağlı ortaklığın aktifleri yüksek, pasifleri düşük değerlendirilmiş olması. Bu durumda, olumsuz konsolidasyon şerefiyesinin bir değer azalış fonu olarak düşünülmesi gerekmektedir.

20011. Konsolidasyon Şerefiyesinin Muhasebeleştirilmesi

Genel olarak satın alma şeklinde gerçekleşen şirket birleşmelerinde ortaya çıkan şerefiyenin olumlu (pozitif) yada olumsuz (negatif) olması durumunda, bilançonun hangi kaleminde yer alacağı TMS-5 ve SPK tebliğinde belirtilmiştir. Buna göre, olumlu şerefiye aktifte, maddi olmayan duran varlıklar arasında “Şerefiye” olarak muhasebeleştirilir. Olumsuz şerefiye ise pasifte, uzun vadeli yabancı kaynaklar arasında “gelecek yıllara ait gelirler” hesabında muhasebeleştirilir(TMS-5, m.22). SPK tebliğine göre ise, olumlu şerefiye konsolide bilançonun aktifinde ayrı bir kaleminde gösterilirken olumlu şerefiye, bilançonun aktifinde negatif olarak ayrı bir kaleminde gösterilir(SPK Seri:XI, No:21, m.8/a).

TMS-5’e göre bilançoda gösterilen olumlu ve olumsuz şerefiye 5 yılda itfa edilir. SPK Tebliğine göre ise olumlu ve olumsuz şerefiyenin izafe edildiği birimin iktisadi ömrünü geçmemek üzere 20 yılda itfa edileceği belirtilmiştir.

Şerefiye, genel olarak, aralarında Türkiye’nin de bulunduğu bir çok ülkede, amortisman ayırmak suretiyle itfa edilirken itfa süreleri ülkeden ülkeye değişmektedir. Amerika’da, şerefiyenin amortisman yoluyla itfa edilmesi uygulaması yer almazken zarar olarak kaydedilmesi uygulaması söz konusudur. UMS’ye göre, SPK tebliğinde olduğu gibi 20 yıl içinde ve amortisman ayırmak suretiyle itfa edileceği belirtilmiştir(AKIŞIK, 2003, s.98).

2002. Karşılıklı Sermaye Yatırımları, Sermaye Taahhütleri ve Yatırımlarda Değer Düşüklükleri

1) İlke olarak, konsolide bilançoda ödenmiş/çıkarılmış sermaye tutarı ana şirketin ödenmiş/çıkarılmış sermayesine eşit olmalıdır. Çünkü, yavru şirketin ödenmiş/çıkarılmış sermayeleri konsolide bilançoda yer almamaktadır(TMS-5, m.22). Ancak bazı durumlarda, sermayenin yüksek gösterilmesi amacıyla holding topluluğunda, yavru şirketin ana şirkette sermayesi bulunabilmektedir. Bu tür holding topluluklarında ana şirket ile yavru şirket arasında karşılıklı yatırımlar söz konusudur. Bu yatırımlar sonunda holding şirketin sermayesi olduğundan yüksek gösterilmiş olmaktadır (GÜRDAL, 2001, s.147). Böyle bir durumun olması halinde yani, bağlı ortaklıkların ve denetimi ana şirkette olan iştiraklerin ve bağlı menkul kıymetlerin ana şirkette pay sahibi olmaları durumunda, konsolide bilançoda yer alan ödenmiş/çıkarılmış sermayenin ana şirketin ödenmiş/çıkarılmış

sermayesinden az olabilir(TMS-5, m.22). Yukarıda anlatılanlar bir uygulama yardımıyla aşağıda gösterilmiştir.

Uygulama: “S” Ana Şirketinin ödenmiş sermayesi 100.000.000.000 TL, Ana şirkete bağlı ortaklık konumunda bulunan “A” Yavru Şirketinin ödenmiş sermayesi 50.000.000.000 TL, B Yavru Şirketinin ödenmiş sermayesi ise 20.000.000.000 TL' dir. B şirketi, ana şirket olan “S” şirketinin sermayesinin %10'una sahiptir.

B Yavru Şirketinin ana şirkette pay sahibi olduğundan, konsolide bilançonun ödenmiş sermayesi ana ortaklığın ödenmiş sermayesinden daha az (100.000.000.000 – 20.000.000.000 = 80.000.000.000) olacaktır. 20.000.000.000 TL tutar ise B şirketindeki iştirakler tutarı ile ana şirketin sermaye tutarından mahsup edilecektir.

Eğer B şirketi, ana şirket konumunda bulunan “S” şirket sermayesinin %10'una sahip olmasaydı, A ve B şirketlerinin sermayesi ana şirkete bağlı ortaklıklar tutarı ve azınlık payları ile mahsup edileceğinden konsolide bilanço sermaye tutarı ana şirketin sermaye tutarı olan 100.000.000.000 TL olurdu.

2- Holding topluluğundaki şirketlerin birbirlerine sermaye taahhütlerinden kaynaklanan borçları bulunabilmektedir. Bu borçlar, ilgili oldukları ödenmemiş sermaye ve varsa hisse senedi ihraç primlerinden alan alacaklardan indirilerek tasfiye edilir(TMS-5, m.22). Bu maddeye ilişkin uygulama aşağıda verilmiştir.

Uygulama: “M” Ana Şirketi “A” Yavru Şirketinin % 100'üne 90.000.000.000 TL ödemeyi taahhüt etmiş ve bu taahhüdünün 60.000.000.000 TL'lik kısmını yerine getirmiştir. “M” ve “A” şirketlerine ilişkin bilançolar aşağıdaki gibidir.

Aktif	“M” Ana Şirket Bilançosu		Pasif
Varlıklar	140.000.000.000	Sermaye	200.000.000.000
Bağlı Ortaklıklar	90.000.000.000		
Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri	(30.000.000.000)		
TOPLAM	200.000.000.000	TOPLAM	200.000.000.000

Aktif	"A" Yavru Şirket Bilançosu		Pasif
Varlıklar	55.000.000.000	Sermaye	90.000.000.000
Ortaklardan Alacaklar	20.000.000.000	Ödenmemiş Sermaye	(30.000.000.000)
		Hisse Senedi İhraç Primi	15.000.000.000
TOPLAM	75.000.000.000	TOPLAM	75.000.000.000

Bu bilgilere göre konsolide bilançonun düzenlenmesine ilişkin İndirim (mahsup) işlemlerinin gösteren konsolide bilanço çalışma tablosu şu şekildedir.

Tablo: 16
"M" Yavru Şirketi Konsolide Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Bilanço Kalemleri	"M" Şirketi Bilançosu	"A" Şirketi Bilançosu	İndirim ve Eklemeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Varlıklar	140.000.000	55.000.000	-	-	195.000.000
Ortaklardan Alacaklar	-	20.000.000	-	(15.000.000)	5.000.000
Bağlı Ortaklıklar	90.000.000	-	-	(30.000.000+ 60.000.000)	-
Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhüdü	(30.000.000)	-	(30.000.000)		
Aktif Toplam	200.000.000	75.000.000			200.000.000
Sermaye	200.000.000	90.000.000	(60.000.000+ 30.000.000)	-	200.000.000
Ödenmemiş Sermaye	-	(30.000.000)		(30.000.000)	
Hisse senedi İhraç Primi	-	15.000.000	(15.000.000)		
Pasif Toplam	200.000.000	75.000.000			200.000.000
TOPLAM			145.000.000	145.000.000	

Hisse senedi ihraç primi ile ortaklardan alacak hesabı, bağlı ortaklıklara sermaye taahhüdü hesabı ile bağlı ortaklıklar hesabı, ödenmemiş sermaye hesabı ile sermaye hesabı,

bağlı ortaklıklar hesabı ile sermaye hesabı karşılıklı olarak mahsup edilmek suretiyle konsolide bilançoda yer alacak tutarlar elde edilmiş oldu.

3) TMS-5'in 22. maddesinde yer alan diğer bir hüküm ise şöyledir: Topluluk şirketlerinin mali tablolarında gösterilen "bağlı ortaklıklar sermaye payları değer düşüş karşılıkları", "iştirakler sermaye payları değer düşüş karşılıkları" ve "bağlı menkul kıymetler değer düşüş karşılıkları" ile ilgili gider hesapları konsolide mali tablolarda düzeltme yapmak suretiyle kapatılır(TMS-5, m.22).

Uygulama: "H" Ana Şirketi "B" Yavru Şirketinin 200.000.000.000 TL'lik sermayesinin % 100'üne sahiptir. "H" Ana Şirketinin bağlı ortaklıklar hesabında gözüken tutar 200.000.000.000 TL'dir. "B" şirketi sürekli zarar ettiği için ana şirket bağlı ortaklık sermaye payları için dönem içinde 80.000.000.000 TL karşılık ayırmıştır.

Konsolide bilançonun düzenlenmesi için yapılması gereken indirim işlemleri şöyledir.

Tablo: 17

**"H" Ana Şirket Konsolide Çalışma tablosu
(1.000 TL)**

Bilanço Kalemleri	"H" Şirketi Bilançosu	"A" Şirketi Bilançosu	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Bağlı Ortaklıklar	200.000.000	-	-	(200.000.000)	-
Bağlı Ortaklıklara Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı	(80.000.000)	-	(80.000.000)	-	-
Sermaye	-	200.000.000	(200.000.000)	-	-
Karşılık Giderleri	80.000.000	-	-	(80.000.00)	-
TOPLAM			280.000.000	280.000.000	

Sermayenin düzeltilmesi ile ilgili olarak IAS-27'de sadece ana şirketin yavru şirketteki sermaye paylarının indirilmesine ilişkin bir hüküm bulunmaktadır. Buna göre ana şirketin her yavru şirketteki yatırımı (kayıtlı değeri ile) ile yine ana şirketin her yavru şirketteki sermaye payı indirilmelidir. Bu konuda, şerefiye ile ilgili tanımlamalara yer veren

Uluslararası Muhasebe Standardı-22: İşletme Birleşmeleri standardına atıf yapılmaktadır (GÜRDAL, 2001, s.152).

Bir şirkette, şirketler topluluğunun payı dışında imtiyazlı hisse senetleri de bulunabilmektedir. Bu durumda ana şirket, yavru şirketin imtiyazlı hisse senetleri ile ilgili düzeltmeleri yaptıktan sonra kâr veya zarardan kendisine düşen payı hesaplar(TMS-5, m.19).

201. Konsolidasyonda Şirketler Arasındaki Borç ve Alacak İlişkileri, Mal Alım Satımı İle Duran ve Dönen Varlıkların Düzenlenmesi

Konsolide bilançoda sermayenin ve konsolidasyon şerefiyesinin netleştirilmesinden sonra ana şirket ile yavru şirketin tüm varlıkları ve yabancı kaynakları birleştirilir. Birleştirme işlemi sırasında holding topluluğu içindeki şirketlerin birbirleriyle yaptıkları alım ve satımlar, karşılıklı fon sağlama vb. işlemlerin etkilerini kaldırmak için indirim işlemleri yapılır.

TMS-5'in 23. ve 24. maddelerinde holding topluluğuna dahil şirketlerin birleriyle olan işlemlerinin karşılıklı olarak indirileceği belirtilmektedir. İlgili maddelerde bahsi geçen konular şu şekilde sınıflandırılabilir:

- 1) Alacak ve borçların netleştirilmesi.
- 2) Topluluk içi mal alım satımı.
- 3) Duran ve dönen varlıklar .
- 4) Azınlık payları.

2010. Alacak ve Borçların Netleştirilmesi

Holding topluluğa dahil şirketlerin gerek ticari gerekse fon sağlama nedenleriyle birbirleriyle çeşitli ilişkileri vardır. Ana şirket yavru şirketle mal alım satımı, kredi alıp verme, sabit varlık alım satımı gibi ilişkilerde bulunabilir. Bu ilişkiler şirketlerin mali tablolarında karşılıklı olarak borç ve alacak hesaplarında izlenir. Konsolide bilançoda yer alan borç ve alacaklar, yalnızca topluluk dışı kişi ve işletmelerle ilgili işlemlerden kaynaklanan borç ve alacaklar olacağı için, topluluk içi işlemlerden kaynaklanan borç ve alacak kalemleri karşılıklı olarak indirilir(TÜREDİ, 1987, s.28).

Diğer taraftan, şirketler birbirlerinin borçlanmayı temsil eden menkul kıymetlerine veya kıymetli evrakına sahip ise, söz konusu menkul kıymetler ve kıymetli evraklar da indirim tabii tutulur(TMS-5, m.23). Mesela, topluluk içindeki bir şirket tahvil ihraç etmiş ise ve bu tahvili topluluk içindeki bir şirket almış ise, konsolidasyon sırasında bu borç ve alacak karşılıklı olarak indirilir.

Şirketler arası ilişkilerden kaynaklanan senetler bir bankaya iskonto edilmiş veya topluluk dışında bir işletmeye aktarılmış ise, holding topluluğunun dışı karşı olan borcunu gösterdiğinden, konsolide bilançoda gösterilirler(TÜREDİ, 1987, s.28).

Konuyla ilgili çeşitli uygulamalar aşağıda verilmiştir.

Uygulama 1. “A” Yavru Şirketinin menkul kıymetleri içinde “Z” Ana Şirketinin ihraç etmiş olduğu 10.000.000.000 TL’lik tahvil bulunmaktadır. “Z” Ana Şirketinin menkul kıymetleri içinde de “B” Yavru Şirketinin 20.000.000.000 TL’lik tahvili bulunmaktadır.

Buna göre yapılacak indirim işlemi aşağıdaki gibidir.

Tablo: 18

“Z” Ana Şirket Konsolide Çalışma tablosu

(1.000 TL)

Bilanço Kalemleri	“Z” Şirketi Bilançosu	“A” Yavru Şirketi Bilançosu	“B” Yavru Şirketi Bilançosu	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Bilanço
				Borç	Alacak	
Özel Kesim Tahvil Senet ve Bonoları	20.000.000	10.000.000		-	(30.000.000)	-
Çıkarılmış Tahviller	40.000.000	-	20.000.000	(20.000.000+ 10.000.000)	-	30.000.000

Uygulama 2. “A” Yavru Şirketinin “B” Yavru Şirketine satmış olduğu ticari mallardan dolayı 70.000.000.000 TL alacaktır.

Tablo: 19
Ana Şirket Konsolide Çalışma tablosu
(1.000 TL)

Bilanço Kalemleri	“A” Yavru Şirketi Bilançosu	“B” Yavru Şirketi Bilançosu	İndirim ve Eklemeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Alıcılar	70.000.000	-	-	(70.000.000)	-
Satıcılar	-	70.000.000	(70.000.000)	-	-

Uygulama 3. “A” Yavru Şirketinin “P” Ana Şirketine vermiş olduğu ödünç paradan dolayı 25.000.000.000 TL alacağı bulunmaktadır.

Tablo: 20
“P” Ana Şirket Konsolide Bilanço Çalışma tablosu
(1.000 TL)

Bilanço Kalemleri	“P” Ana Şirketi Bilançosu	“A” Yavru Şirketi Bilançosu	İndirim ve Eklemeler		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Bağlı Ortaklıklardan Alacak	-	25.000.000	-	(25.000.000)	-
Bağlı Ortaklıklara Borç	25.000.000	-	(25.000.000)	-	-

2011. Topluluk İçi Mal Alım Satımı

Topluluk içinde yer alan şirketlerin karşılıklı alım ve satım işlemlerinden kaynaklanan topluluk içi karlar, topluluk açısından gerçekleşmemiş karlar olarak kabul edilirler ve bu karlar konsolide mali tablolar düzenlenirken silinirler.

Holding topluluğuna dahil şirketler arasında karların ortaya çıkmasını sağlayan unsurlardan birisi stoklardır. Topluluk içi alım ve satım konusu olan mal stokları, henüz topluluk dışına satılmadığı için, topluluk stoklarında gösterilmesi gerekir. Bu bakımdan topluluk içi alım ve satım işlemlerinden kaynaklanan ve topluluk açısından

gerçekleşmemiş kar niteliğinde olan topluluk stoklarındaki bu karlar, konsolide mali tablolarda gösterilmemelidirler(TÜREDİ, 1987, s.29).

Konsolide bilançoda, topluluğa dahil şirketlerin birbirlerinden satın almış odluları dönen ve duran varlıklar topluluğa olan ilk maliyetleri üzerinden gösterilir(YANIK, 2001, s.85). Dolayısıyla şirketler arası yapılan alım satım sonrasında, alınan mal alış maliyetiyle alan şirketin stoklarında yer alır. Alan şirketin alış maliyetinin içinde, satan şirketin karı da bulunmaktadır. Bu nedenle, konsolide tablolar hazırlanırken birbirlerine mal satan topluluk şirketlerinin satış fiyatları içerisindeki kar tutarı indirilir. Buna göre;

- 1) Stokların tamamı alıcı şirketin elinde bulunuyorsa, konsolide bilançonun hazırlanmasında bu stoklara ilişkin kar, topluluğun net kar tutarından ve stok tutarından düşülür.
- 2) Stokların hepsi topluluk dışında bir şirkete satılmışsa, herhangi bir indirim söz konusu değildir.
- 3) Stokların bir kısmı topluluk dışına satılmış, bir kısmı alıcı yavru şirketin elinde ise, elde bulunan stoklara düşen kar tutarı hesaplanır, topluluğun ne tutarından ve stoklar tutarından düşülür(BAYRAKTAR, 2001, s.114).

Konuyla ilgili TMS-5 ve SPK Tebliğinde farklı açıklamalar yer almaktadır. TMS - 5'e göre; ortaya çıkan kâr, konsolide tablolardaki brüt satışlar, satışların maliyeti ve stok hesaplarından belirli oranlarda indirilir. Oranların hesaplanmasında ilgili malların topluluk dışına satılmış veya satılmamış olması belirleyicidir, standardın gelir tablosunu ilgilendiren düzeltme işlemlerine ilişkin maddelerinde bu konuyu açıklayıcı bilgiler bulunmaktadır. Bu konuda SPK tebliği daha açıklayıcı hükümler içermektedir. Buna göre; hesapların birleştirilmesinden sonra şirketlerin birbirlerinden yapmış oldukları mal ve hizmet satışları, toplam satış tutarından ve satılan mallar maliyetinden indirilmektedir. Alım-satımdan doğan kâr, konsolide mali tablolarda stoklardan düşülmekte ve satılan mallar maliyetine eklenmektedir. Zararla sonuçlanan bir alım-satım işlemi söz konusu olduğunda ise, zarar tutarı stoklara eklenmekte ve satılan mallar maliyetinden düşürülmektedir. Böylece kâr veya zararın konsolide mali tablolarda etkisi giderilmektedir(SPK Tebliğ:XI, No:21, m.9/b). Konuyla ilgili uygulamalar konsolide gelir tablosunun düzenlenmesine ilişkin konu incelenirken verilecektir. TMS-5'in 24.

maddesinde ayrıca Şu açıklamaya yer verilmiştir. Bilançoda yer alan stokların satış işlemi sonunda, stoklarda kalan tutar ile kar veya zararın saptanması olanaksız ise, bu hesaplamalar belli varsayımlar altında yapılır ve bu varsayımlar dipnotlarda açıklanır.

2012. Duran ve Donen Varlıklar

Gerçekleşme ilkesi gereği, topluluk içi işletmeler arasındaki maddi sabit varlık alım satımından kaynaklanan karların silinmesi gerektiği gibi bu sabit varlık alım-satımlarının da silinmesi gerekir. Ancak söz konusu sabit varlıklardan oluşan karların silinmesinde bunların amortismanına tabi olup olmamaları özellik arz eder.

20120. Amortismanına Tabi Varlıklar

Amortismanına tabi sabit varlık satışlarında satış fiyatı ile maliyeti arasındaki farkın silinmesi gerekir. Satış fiyatı ile maliyet arasındaki kar farkları, önce bir karşılık hesabı alacağına kaydedilir. Böyle bir hesabın oluŐturulması, söz konusu karın, sabit varlığın tamamen amorti edilmesine kadar gerçekleşmemiş kar olarak kalmasından ileri gelmektedir.

Duran varlığı satın alan Şirket, satın aldığı varlık için yıllık amortisman tutarını alış fiyatı üzerinden ayıracaktır. Diğer bir ifade ile varlığın yeni değeri, topluluk içi satış işleminde dolaylı ilave bir tutarı da kapsadığından, konsolide bilançoda gözükecek amortisman tutan yüksek olacaktır. Böylece yeni amortisman tutarı hem varlığın eski değerini üzerinden ayrılacak olan amortisman tutarını hem de varlığın eski değeri ile yeni değeri arasındaki amortisman tutarını kapsamıŐ olur(TÜREDİ, 1987, s.30).

Topluluk içinde amortismanına tabi duran varlıkların alım ve satımından kaynaklanan kar veya zararın yanı sıra, satış nedeniyle oluşan yeni koşullarda yapılan hesaplamalarla satış öncesi koşulların devamı niteliğindeki amortisman farkı ve yeniden değerleme yapılması durumunda, yeniden değerleme değer artış farkları ilgili hesaplarla karşılıklı olarak indirilir (TMS-5, m.24).

Uygulama: “V” Ana Şirketi, kayıtlı değeri 10.000.000.000 TL olan bir makinesini “A” Yavru Şirketine 20.000.000.000 TL’ye satmıştır. “V” Ana Şirketi normal amortisman

yöntemine göre her yıl %5 oranında amortisman ayırmaktadır. Söz konusu makinenin birikmiş amortisman tutarı 3.000.000.000 TL'dir.

Konsolidasyon işlemi sırasında bu satış işleminden dolayı ortaya çıkan kar indirilir. Buna göre;

Kayıtlı Değer	:	10.000.000.000
Birikmiş Amortisman	:	3.000.000.000
Net Defter Değeri	:	<u>7.000.000.000</u>
Satış Fiyatı	:	20.000.000.000
Kar	:	<u>13.000.000.000</u>

“V” Ana Şirketinin elde ettiği bu kar, “A” Yavru Şirketi için satın aldığı makinenin maliyeti içinde yer alır. Dolayısıyla konsolide mali tablolar hazırlanırken gerçekleşmemiş sayılan bu karın indirilmesi gereklidir.

Tablo: 21

**“V” Ana Şirketi Gelirlerinin İndirilmesi İle İlgili Konsolide Çalışma Tablosu
(1.000 TL)**

Mali Tablo Kalemleri	“V” Ana Şirket Gelir Tablosu	“A” Yavru Şirket Bilançosu	İndirim ve Eklmeler		“V” Konsolide Mali Tablo.
			Borç	Alacak	
Diğer Olağan Gelir ve Karlar	13.000.000	-	(13.000.000)	-	-
Tesis Makine ve Cihazlar	-	20.000.000	-	(13.000.000)	7.000.000

Tablo 16’da görüldüğü gibi, “A” şirketinin satıştan dolayı elde ettiği kar indirilirken, makine konsolide tabloda, karlı alış fiyatı indirildikten sonraki tutarı ile yer almaktadır.

Şirketler topluluğu içinde yapılan duran varlık alım ve satımında, duran varlığı alan şirketin alış maliyeti içinde, satıcı şirketin karının bulunması nedeniyle, duran varlığın maliyeti alıcı ve satıcı şirketler arasında farklı olmaktadır. Dolayısıyla, dönem sonunda, alıcı şirket duran varlığı amortismanına tabi tutarken esas alacağı tutar, duran varlığın kendisine olan maliyet tutarı olacaktır. Bu aşamada, alıcı şirketin duran varlık için ödediği

karlı tutar üzerinden hesapladığı amortisman rakamı da düzeltilmelidir. Alıcı şirketin ödediği fazla amortisman tutarı konsolide bilançoda yer alan birikmiş amortisman tutarından indirilmeli ve kara ilave edilmelidir(GÜRDAL, 2001, s160).

Yukarıda verilen uygulamaya göre “V” Ana Şirketi her yıl 500.000.000 TL amortisman ayırmaktadır. “A” Yavru Şirketi ise makinenin kendisine maliyeti olan 20.000.000.000 TL üzerinden amortisman ayırmaktadır. Buna göre “A” Yavru Şirketinin ayıracağı amortisman 1.000.000.000 TL’dir. Aradaki 500.000.000 TL’lik fark indirilmelidir.

Tablo: 22

“V” Ana Şirketi Amortismanlarının Düzeltilmesi İle İlgili

Konsolide Çalışma Tablosu

(1.000 TL)

Mali Tablo Kalemleri	“A” Yavru Şirket Bilançosu	“A” Yavru Şirket Gelir Tablosu	İndirim ve Eklemeler		“V” Konsolide Mali Tablo.
			Borç	Alacak	
Birikmiş Amortismanlar	1.000.000	-	(500.000)	-	500.000
Genel Yönetim Giderleri	-	1.000.000	-	(500.000)	500.000

Tablo 22’de yapılan amortismanların düzeltilmesi ile ilgili indirim işleminden sonra “A” Yavru Şirketinin konsolide mali tablolarla ilgili kalemleri aşağıdaki gibi olur.

Tablo: 23

“A” Yavru Şirketi Konsolide Mali Tablo Kalemleri

Mali Tablo Kalemleri	“A” Yavru Şirket Bilançosu	“A” Yavru Şirket Gelir Tablosu	Konsolide Mali Tablolar
Tesis Makine Ve Cihazlar	20.000.000.000	-	7.000.000.000
Birikmiş Amortismanlar	1.000.000.000	-	500.000.000
Genel Yönetim Giderleri	-	1000.000.000	500.000.000

Karşılıklı sermaye yatırımları, sermaye taahhütleri ve yatırımlarda değer düşüklükleri ile ilgili verilen uygulamalarda da görüleceği gibi duran varlık satış karı tutarının gerek konsolide gelir tablosu, gerekse konsolide bilanço verileri üzerindeki etkisi arındırılmış ve konsolide tablolarda varlık maliyeti ve bu maliyetten gidere dönüşen tutarlar topluluğa olan ilk maliyetler üzerinden gösterilmiştir. Söz konusu makinenin izleyen yılda "A" Yavru Şirketinde yeniden değerlendirme işlemine tabi tutulması durumunda, değer artış farklarının elemine edilmesi ve konsolide tabloda yer almaması gerekir.

Karşılıklı sermaye yatırımları, sermaye taahhütleri ve yatırımlarda değer düşüklükleri ile ilgili konsolidasyon işlemleri ve bu işlemlerle ilgili hesaplamalar oldukça zor ve karmaşıktır. Bu nedenle hem TMS-5 hem de SPK Tebliğinde indirim işlemlerine esneklik getirilmiştir. Buna göre, topluluk içindeki amortismanına tabi maddi duran varlık satış kar veya zararının, bu kar ve zarar elemine edilmeden önceki konsolide net kar ve zararın %5' ini aşmaması durumunda yukarıda uygulamalarda verilen indirim işlemlerinin yapılmaması mümkündür.

20121. Amortismanına Tabi Olamayan Varlıklar

Amortismanına tabi olmayan duran varlıkların satışında, satışın ana şirketten yavru şirkete ya da yavru şirketten ana şirkete yapılması önemlidir. Ana şirketten yavru şirkete yapılan satıştan kaynaklanan kâr veya zarar öncelikle ana şirket kârıdır ve indirilmelidir. Azınlık payları söz konusu olmadığı için indirim, kâr veya zararın tamamı kadardır. Yavru şirketten ana şirkete yapılan satışta ise kâr veya zarar bağlı ortaklık hesaplarında yer alır. Ana ortaklığın bağlı ortaklıkta sahip olduğu pay oranına göre hesaplanan kar veya zarar tutarı indirim konusudur. Azınlıklara düşen pay ise indirim konusu değildir(GÜRDAL, 2001, s.165). Burada açıklanan duran varlıklar dışında, şirketlerin birbirlerinden satın aldıkları diğer duran ve dönen varlıklar konsolide bilançoda gösterilirken topluluğa ilk giriş maliyetleri ile kaydedilirler. Alım satımdan kaynaklanan kar var ise bunlara ilişkin indirim işlemleri yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda yapılır.

2013. Azınlık Payları

Bilindiği gibi, konsolide mali tablolar, iktisadi topluluğun varlıklarını, gider ve gelirlerini yansıtır. Ana Şirket, yavru şirketleri denetim atına almakla birlikte, bunların

hisselerinin tümünü ele geçiremeyebilir ya da geçirmesine gerek kalmayabilir. Ana şirketin, yavru şirketin hisselerinin tümünü eline geçirememesi durumunda azınlık payları ortaya çıkmaktadır. Bu azınlık payları da konsolide bilançoda gösterilmelidirler. Eğer konsolide mali tablolarda azınlık payları gösterilmezlerse, söz konusu mali tablolar, iktisadi topluluğun ortaklarına ve diğer ilgililere bilgi vermekte yetersiz kalırlar. Kısaca, topluluğun gerçek durumunu yansıtmamış olurlar(TÜREDİ, 1987, s.31).

Azınlık payları; ana şirket tarafından azınlıklara her hangi bir ödeme yapma yükümlülüğü olmadığı için bir borç niteliğinde değildir. Diğer taraftan, konsolide edilen şirketler topluluğunun tek ortağı ana şirket ortaklıkları olduğu için azınlıklar sermayenin de ortağı değildirler. Dolayısıyla azınlık payları konsolide bilançoda borçlardan ve özsermayeden ayrı bir kalemde gösterilmelidirler(HERIED-IMEDIEKE-SMITH, 1991, s.49). Buna paralel olarak TMS-5 ve IAS-27'ye göre de azınlık paylarının durumu benzerdir. Söz konusu standartlara göre azınlık payları konsolide bilançoda, özsermaye hesap grubunu izleyen ayrı bir kalem olarak gösterilirler(TMS-5, m.25; IAS-27, m.15). SPK tebliğinde azınlık paylarının konsolide bilançoda gösterilmesi farklılık göstermektedir. Tebliğe göre azınlık payları, özsermaye hesap grubundan önce “Ana Şirket Dışı Özsermaye” hesap grubu adıyla gösterilir(SPK seri:XI, no:21, m.8/f).

21. Konsolide Gelir Tablosunun Düzenlenmesi

Konsolide gelir tablosu da konsolide bilançolar gibi, bir ana şirketin denetimine girmiş yavru şirketlerin bir faaliyet dönemi sonunda elde ettikleri sonucu, tek bir tabloda toplar. Bu nedenle de konsolide gelir tablosundaki veriler ortalama bir değer taşır. Konsolide bilançolarda olduğu gibi, tahlil edilen konsolide gelir tablosu verilerinin ortalama rakamlar olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim sonucu zararlı olan bir şirket, diğer şirketlerin arasında kârlı bir şirket gibi görülebilir(AKDOĞAN - TENKER, 2001, s.424).

Konsolide gelir tablosu hazırlanırken ilke olarak yapılacak iş topluluk şirketlerinin gelir tablosu kalemleri ayrı ayrı toplanmasıdır.Yapılan toplama işleminden sonra, topluluğa dahil şirketlerin birbirlerine yapmış oldukları mal ve hizmet satışları brüt satışlar ve satışların maliyeti hesaplarından indirilir. Topluluğa dahil şirketlerin stoklarına ilişkin topluluk içi mal alım satımından doğan kar, konsolide mali tablolarda stoklardan düşülerek

satışların maliyetine eklenir, zarar ise stoklara eklenerek satışların maliyetinden düşürülür. Topluluğa dahil şirketlerin birbirleriyle olan işlemleri nedeniyle oluşmuş gelir ve gider kalemleri (fazla ya da eksik ayrılan amortismanlar, faiz, temettü vb) ilgili hesaplarla karşılıklı mahsup edilir. Konsolide edilen tüm şirketlere ilişkin dönem karı, vergi ve diğer yasal yükümlülük karşılıklarının toplamı, konsolide mali tablolardaki aynı başlıklı kalemlerin tutarını oluşturur. Azınlık payları ise konsolide net karın hesaplanması sırasında bir indirim unsuru olarak dikkate alınır(www.analiz.com/egitim/temelindex.html, 29.04.2003).

Özet olarak, gelir tablosu kalemleri ayrı ayrı toplandıktan sonra karşılıklı işlemlerin etkisini ortadan kaldırmak amacıyla yukarıda sıralanan indirim işlemleri yapılır. Konsolide gelir tablosu düzenlenirken dönem içerisinde bir şirket denetim altına alınmış ise, şirketin bağlı ortaklık durumuna geçtiği tarihten sonraki faaliyet sonuçları; eğer dönem içerisinde elden çıkarılmış ise elden çıkarıldığı tarihe kadar olan faaliyet sonuçları konsolide bilançoya dahil edilir.

210. Gidermeler ve Düzeltmeler

Konsolide gelir tablosunun düzenlenmesi ile ilgili olarak yukarıda genel hatlarıyla belirtilen düzeltme işlemleri aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

2100. Şirketlerarası Mal Alım Satımından Kaynaklanan Karların Giderilmesi

Şirketler topluluğunda yer alan şirketlerin birbirleriyle yaptıkları mal alım satımından kaynaklanan etkiler var ise, konsolide mali tabloların hazırlanması sırasında bu etkilerin giderilmesi gerektiği daha önce vurgulanmıştır.

Topluluk içi şirketler arası alım ve satım işlemlerinden kaynaklanan şirketler arası karlar, şirketler topluluğu açısından gerçekleşmemiş karlardır(TÜREDİ, 1985, s.97). Zira, konsolidasyon işlemleri açısından kar veya zararın ortaya çıkması için söz konusu satışın topluluk dışına yapılmış olması gerekir. Bu nedenle, konsolide mali tabloların hazırlanması sırasında gerçekleşmemiş karların giderilmesi ve sadece topluluk dışına yapılan satışlardan kaynaklanan karın konsolide tablolarda yer alması gerekir.

Topluluğa dahil şirketler arasında kârların ortaya çıkmasını sağlayan unsurlardan birisi stoklardır. İşletmeler arasında alım ve satım konusu olan mal stoklarının henüz topluluk dışına satılmadığı için, topluluğun stoklarında gösterilmesi gerekir. Bu bakımdan, topluluk içi alım ve satım işlerinden kaynaklanan ve topluluk açısından gerçekleşmemiş kâr niteliğinde olan topluluk stoklarındaki bu kârlar, konsolide mali tablolarda gösterilmezler. Bir başka ifade ile, konsolide mali tabloların hazırlanması sırasında, maliyetler üstündeki bir satıştan doğan bu kârlar silinirler (TÜREDİ, 1986, s.97). Böylece konsolide stoklar da, topluluğa ilk maliyetleri ile konsolide tablolarda yer alırlar.

Gerçekleşmemiş karların nasıl giderileceği giderilmesine ilişkin işlemlerin ne şekilde olacağı TMS-5'te belirtilmiştir. Standardın 27. maddesine göre, şirketlerin birbirleriyle yaptıkları alım satım işlemlerinin tutarları brüt satışlar ve satışların maliyeti hesaplarından indirilir. Bu alım satımdan kaynaklanan karlar da konsolide bilançodaki stoklardan düşülerek satışların maliyetine eklenir. İşlemlerden kaynaklanan zararlar ise stoklara eklenerek satışların maliyetinden düşülürler.

Şirketler topluluğunda meydana gelen stok satışlarında üç durum söz konusudur. Bunlardan ilki, stokların tamamının topluluk dışına satılmamış olması, ikincisi stokların hepsinin topluluk dışına satılmış olması, üçüncüsü de stokların kısmen topluluk dışına satılmış olması durumudur.

21000. Stokların Topluluk Dışına Satılmamış Olması

Stokların tamamı topluluk içindeki alıcı şirketin elinde bulunuyorsa, stokların satışından kaynaklanan kar iptal edilir ve stoku alan şirketin maliyeti ise stokların topluluğa ilk giriş maliyetine eşitlenir.

Uygulama: "A" Yavru Şirketi 3.000.000.000 TL maliyetli bir ticari malı 4.000.000.000 TL'ye "B" Yavru Şirketine satmıştır. Bu satışa ilişkin yapılacak indirim işlemi ve ilgili kalemlerin konsolide tablolarda yer alacak tutarları şöyledir.

Tablo: 24
Stokların Topluluk Dışına Satılmaması Durumunda
Ana Şirket Konsolide Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Mali Tablo Kalemleri	"A" Yavru Şirketi	"B" Yavru Şirketi	İndirim ve Eklemeler		Konsolide Mali Tablolar
			Borç	Alacak	
Yurt İçi Satışlar	4.000.000	-	(4.000.000)	-	-
Satılan Ticari Mallar Maliyeti	3.000.000	-	-	(3.000.000)	-
Ticari Mallar	-	4.000.000		(1.000.000)	3.000.000

Yapılan indirim işleminin sonunda, "A" Yavru Şirketinin satıştan dolayı elde ettiği kar konsolide gelir tablosuna yansımazken "B" Yavru Şirketinin ticari mallar hesabında görülen stok tutarı da "A" Yavru Şirketinin maliyeti ile yer alır.

21001. Stokların Topluluk Dışına Satılmış Olması

Bu durumda, topluluk dışına yapılan satıştan kaynaklanan kar konsolide mali tablolarda yer alırken, satılan stokların maliyeti, stokun topluluğa ilk girdiği tarihi tutarı ile yansıtılır.

Uygulama: "U" Ana Şirketi 20.000.000.000 TL maliyetli ticari malı 30.000.000.000 TL'ye "A" Yavru Şirketine satmıştır. "A" Yavru Şirketi de 30.000.000.000 TL'lik ticari malı topluluk dışındaki "C" Şirketine 50.000.000.000 TL'ye satmıştır. Bu durumda indirim işlemleri ve konsolide mali tablolarda yer alacak tutarlar şu şekildedir.

Tablo: 25
Stokların Topluluk Dışına Satılması Durumunda
Ana Şirket Konsolide Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Mali Tablo Kalemleri	"A" Yavru Şirketi	"B" Yavru Şirketi	İndirim ve Eklemeler		Konsolide Mali Tablolar
			Borç	Alacak	
Yurt İçi Satışlar	30.000.000	50.000.000	(30.000.000)	-	50.000.000
Satılan Ticari Mallar Maliyeti	20.000.000	30.000.000	-	(30.000.000)	20.000.000
Ticari Mallar	-	-	-	-	-

Uygulama incelendiğinde, "U" Ana Şirketinin "A" Yavru Şirketine yapmış olduğu satış (topluluk içi yapılan satış) indirilirken, konsolide mali tablolara yansıyan kalemler sadece "A" Yavru Şirketinin topluluk dışına yaptığı satışları yansıtacaktır. Dolayısı ile topluluk dışına yapılan satış tutarı olan 50.000.000.000 TL ile stokun topluluğa giriş maliyeti olan 20.000.000.000 TL konsolide mali tablolarda yer almıştır.

21002. Stokların Topluluk Dışına Kısmen Satılmış Olması

Stokların bir kısmının topluluk dışına satılmış olması durumunda, konsolide bilançoda yer alacak olan stoklar, stokların topluluğa ilk giriş tarihindeki maliyet olurken, yapılan satıştan kaynaklanan karın sadece topluluk dışına yapılan satıştan kaynaklanan kar tutarı konsolide mali tablolarda görünecektir.

Uygulama: Stokların topluluk dışına satılması durumu ile ilgili verilen uygulamadaki "A" Yavru Şirketi, "U" Ana Şirketinden aldığı ticari malların yarısını 22.000.000.000 TL'ye topluluk dışındaki "C" Şirketine satmıştır.

Tablo: 26
Stokların Topluluk Dışına Kısmen Satılması Durumunda
Ana Şirket Konsolide Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Mali Tablo Kalemleri	"A" Yavru Şirketi	"B" Yavru Şirketi	İndirim ve Eklemeler		Konsolide Mali Tablolar
			Borç	Alacak	
Yurt İçi Satışlar	30.000.000	22.000.000	(30.000.000)	-	22.000.000
Satılan Ticari Mallar Maliyeti	20.000.000	15.000.000	-	(25.000.000)	10.000.000
Ticari Mallar	-	15.000.000	-	(5.000.000)	10.000.000

Tablo 26’de görüldüğü gibi topluluk içinde yapılan 30.000.000.000 TL’lik satış indirilmiştir. Konsolide mali tabloda satış tutarı olarak topluluk dışına yapılan satışlar yer alacaktır. Yine konsolide mali tablolarda yer alacak olan STMM hesabında, ticari malın topluluğa ilk giriş maliyeti olan 20.000.000.000 TL üzerinden hesaplanacaktır. Ticari malların yarısı satıldığına göre konsolide tabloda STMM 10.000.000.000 TL olarak yer alır. "A" Yavru Şirketinin ticari mallar hesabında stokların yarısının satılması nedeniyle 15.000.000.000 TL gözükecek, diğer taraftan konsolide mali tablolarda ise, ilk maliyet değeri ile yer alacağı için 5.000.000.000 TL’lik indirim işleminden sonra 10.000.000.000 TL olarak gözükecektir.

2101. Şirketlerarası Gelir ve Giderlere İlişkin Gidermeler

Topluluk şirketlerinin birbirlerinden gelir sağlamaları (kira, faiz, temettü ödemeleri gibi), bir işletme için gelir oluştururken diğerinin gideri olacaktır. Dolayısıyla topluluğun bir bütün olarak geliri bu gibi işlemler sonunda artmayacak ya da azalmayacaktır. Bu nedenle, bu tür gelir ve gider kalemlerinin de karşılıklı olarak giderilmesi gerekir(GÖNENLİ, 1979, s.182).

Uygulama 1: "P" Ana Şirketi "A" Yavru Şirketinden 20.000.000.000 TL, "B" Yavru Şirketinden 10.000.000.000 TL faiz geliri elde edilmiştir. Bu faiz geliri ile ilgili yapılacak indirim işlemi şu şekildedir.

Tablo: 27
Şirketlerarası Faiz Gelirlerinin İndirilmesine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Mali Tablo Kalemleri	“P” Ana Şirket Gelir Tablosu	“A” Yavru Şirket Gelir Tablosu	“B” Yavru Şirket Gelir Tablosu	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Mali Tablolar
				Borç	Alacak	
Faiz Gelirleri	30.000.000		-	(30.000.000)	-	-
Finansman Giderleri	-	20.000.000	10.000.000	-	(30.000.000)	-

Uygulama 2: “P1” Ana Şirketi “B” Yavru Şirketinden 12.000.000.000 TL kira geliri elde edilmiştir.

Tablo: 28
Şirketlerarası Kira Gelirlerinin İndirilmesine İlişkin Konsolide Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Mali Tablo Kalemleri	“P1” Ana Şirket Gelir Tablosu	“A” Yavru Şirket Gelir Tablosu	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Mali Tablolar
			Borç	Alacak	
Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar	12.000.000	-	-	(12.000.000)	-
Çeşitli Giderler	-	12.000.000	(12.000.000)	-	-

2102. Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları

Konsolide edilen tüm şirketlere ilişkin dönem karı, vergi ve diğer sal yükümlülük karşılıklarının toplamı konsolide mali tablolardaki aynı başlıklı kalemlerin tutarını oluşturur. Buna göre konsolide gelir tablosunda, tüm şirketlerin dönem karı vergi ve diğer yasal yükümlülük karşılıklarının toplamı yer alacaktır(TMS-5, m.29).

Mali tabloları konsolidasyona tabi tutulan topluluk şirketlerini tek bir birim olarak düşünmek, bu birimin gerçek vergi giderini de hesaplamayı gerektirir. Konsolidasyona

alınan bütün münferit mali tabloların faaliyet sonuçlarının toplamı, konsolidasyon işlemleri sonucunda ortaya çıkan faaliyet sonuçlarından fark gösterecektir. Bu farka dayanarak vergi miktarı da değişecektir. Konsolide mali tabloları ilgilendiren vergi farkının en önemli nedenlerinden bir tanesi, konsolidasyon sürecinde gerçekleşmemiş kar veya zararların indirilmesi işleminden kaynaklanmaktadır. Konsolidasyona alınan münferit mali tablolarda topluluk içi mal ve hizmet alım satımından doğan karları da içeren tutarlar vergi matrahına dahil iken, bu tutarların indirildiği konsolide mali tablolarda bu fiktif vergi giderlerinin de indirilmesi gerekir(BAYRAK, 2001, s.158).

2103. Azınlık Payları

Konsolide gelir tablosu hazırlanırken konsolide bilançoda olduğu gibi azınlık payları dikkate alınır. Konsolide gelir tablosu, topluluk şirketlerinin faaliyet sonuçlarını toplu olarak gösterdiğine göre ve topluluk içinde yer alan yavru şirketlerin topluluk dışı yatırımcıları da olduğuna göre, bu topluluk dışı paylara düşen kısım gelir tablosunda gösterilir. Azınlık paylarının hangi hesap grubunda gösterileceği TMS-5 ve SPK Tebliğinde belirtilmiştir. TMS-5'e göre, topluluğa dahil yavru şirketlerin dönem net karı veya zararlarından topluluk dışı paylara isabet eden kısım, konsolide gelir tablosunda "azınlık payları kar veya zararı" hesap grubu adıyla ve bir indirim (artırım) kalemi olarak gösterilir(TMS-5, m.30). SPK Tebliğinde benzer şekilde, net konsolide kar zarardan önce, "ana ortaklık dışı kar veya zararı" hesap grubunda indirim veya artırım olarak gösterileceği belirtilmiştir(SPK Seri:XI, No:21, m.9/d).

211. Farklı Faaliyet Konularına Sahip Şirketlerin Faaliyet Sonuçlarının Konsolide Gelir Tablosunda İzlenmesi

Konsolidasyona alınan yavru şirketlerin faaliyet konularının farklı olması doğaldır ve günümüz uygulamalarında sıkça karşılaşılan bir durumdur. Böyle bir şirketler topluluğunun olması durumunda faaliyet konuları farklı olan yavru şirketlerin konsolidasyona dahil edilebileceği TMS-5 ve SPK Tebliğinde belirtilmiştir. TMS-5'in 12. maddesinde topluluk şirketlerinin farklı sektörlerde hizmet vermeleri konsolide mali tablolara dahil edilmesine engel teşkil etmeyeceği belirtilmiştir. SPK Tebliğinde de, konsolidasyona tabi şirketlerin faaliyet konularının birbirinden farklı olması durumunda,

konsolide bilanço ve gelir tablolarının hesap grupları faaliyet konuları itibariyle sınıflandırılarak gösterilebileceği belirtilmiştir(SPK Seri:XI, No:21, m.8/h). Hesap gruplarının “üretim ortaklıkları”, “ticaret ortaklıkları”, hizmet ortaklıkları” ve “Mali ortaklıklar” şeklinde sınıflandırılabilceği SPK'nın 20 nolu tebliğinde belirtilmiştir. Ancak 21 nolu tebliğde bu sınıflandırmaya yer verilmemiştir.

22. Yabancı Ülkelerde Bulunan Yavru Şirketlerin Yabancı Paralı Mali Tablolarının Konsolidasyona Dahil Edilmesi

Konsolide mali tablolar, ana ve yavru şirketlerin mali tablolarının birleştirilmesi ile düzenlenmektedir. Şayet ana şirketin yabancı bir ülkede faaliyette bulunan yavru şirketi varsa, bu şirketlerin mali tablolarının da konsolidasyona dahil edilmesi gerekir. Yabancı bir ülkede faaliyette bulunan yavru şirketin mali tablolarının konsolidasyona dahil edilmesi ile, çok uluslu şirketin bir bütün olarak görünümü hakkında daha doğru ve güvenilir bilgiler sunulmuş olacaktır. Böylece, mali tablo kullanıcıları, konsolide mali tablolar aracılığı ile bir bütün olarak çok uluslu şirket hakkında bilgi sahibi olabileceklerdir.

Yabancı paralı mali tabloların çevirisi oldukça kapsamlı bir konu olup ayrı bir çalışma gerektirmektedir. Ancak TMS-5'in 9. maddesi bu konuya atıfta bulunması nedeniyle çalışmada, yabancı paralı mali tabloların çevirisine genel hatlarıyla değinilmiştir. Zira, TMS-5'te yabancı ortaklıkların mali tabloları TMS-12: Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi standardına göre TL'ye çevrildikten sonra konsolidasyona alınacağı belirtilmiştir.

220. Yabancı Para İle Düzenlenmiş Mali Tabloların Yerli Paraya Çevrilmesinde Kullanılan Yöntemler

Belirli bir para birimi üzerinden düzenlenmiş mali tabloların, başka bir para birimi üzerinden ifade edilmesi çeviri işlemi olarak tanımlanır(DOĞAN, 1999, S.76). Bu çeviri işlemleri ile ilgili olarak kullanılan dört yöntem bulunmaktadır (<http://iktisat.uludag.edu.tr/dergi/4/kara/kara.html>, 17.12.2002; DOĞAN, 1999, s.77).

- 1) Cari-Kur Yöntemi⁶,
- 2) Cari-Cari Olmayan Kur Yöntemi,
- 3) Parasal-Parasal Olmayan Yöntem,
- 4) Geleneksel (Temporal) Yöntem⁷.

2200. Cari Kur Yöntemi

Cari kur yönteminde, varlıklar ve borçlar cari kur üzerinden, özkaynaklar ise tarihi kur üzerinden çevrilmektedirler. Gelir tablosu kalemleri ise (satılan malların maliyeti, amortisman, gelir ve giderler gibi) cari kur veya ortalama kur üzerinden çevrilmektedirler. Bu yöntemde, çeviri sonucu ortaya çıkan kazanç veya kayıplar bilançoda öz kaynaklar içinde ayrı bir kalem olarak gösterilmektedir. Çeviri kazanç veya kayıpları net gelirin saptanmasında dikkate alınmamaktadır(ÇÜRÜK-TÜRK-DOĞAN, 2001, s.2). Yönteme göre, birikmiş geçmiş yıl karları tarihi kurla, dönem karı gelir tablosu kalemlerinin düzeltilmiş sonucu olarak, kar payları dağıtım anındaki kurla ve nominal sermaye ise tarihi kurla çevrilir(AKDOĞAN - TENKER, 2001, s.449).

Zaman içinde kurlarda meydana gelen değişiklikler sonucu, yabancı paralı mali tablonun yerli paraya çevrilmesi sırasında, kayıp ve kazançlar ortaya çıkmaktadır. Kur farklılıklarından kaynaklanan bu olumlu yada olumsuz farklar, konsolide mali tablolarda, özsermaye grubunda, yedekler arasında bir düzeltme kalemi olarak gösterilir(AKDOĞAN - TENKER, 2001, s.449).

Cari kur yöntemi, ülkelerin büyük bir kısmında uygulanmakta olan yöntem olduğu görülmektedir(<http://iktisat.uludag.edu.tr/dergi/4/kara/kara.html>, 17.12.2002). Türkiye uygulamalarında ise, TMS-12: Kur Değişimlerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı incelendiğinde , yapılan açıklamaların cari kur yöntemini benimsediği görülmektedir.

⁶ Cari Kur Yöntemi, Dönem Sonu Kuru Yöntemi olarak da ifade edilmektedir.

⁷ Geleneksel Yöntem, Geçici Yöntem olarak da ifade edilmektedir.

2201. Cari-Cari Olmayan Yöntem

Cari-cari olmayan yöntemde bilanço kalemleri cari olan ve cari olmayan kalemler şeklinde sınıflandırılmaktadır. Sınıflandırma yapıldıktan sonra, cari varlıklar (kasa, stoklar ve kısa vadeli alacaklar gibi) ve borçlar (kısa vadeli borçlar gibi) cari kur üzerinden, cari olmayan varlıklar (duran varlıklar ve uzun vadeli alacaklar gibi) ve borçlar (uzun vadeli borçlar gibi) ise tarihi kur üzerinden çevrilmektedir. Öz kaynaklar ise, tarihi kur üzerinden diğer bir para birimine çevrilmektedir. Bu yöntemde kullanılan tarihi kur, varlıkların elde edildiği veya borçların doğduğu tarihteki döviz kurudur. Bu yöntemde, gelir tablosu kalemleri, genellikle dönemin ağırlıklı ortalama kuru üzerinden çevrilmektedir. Ancak, cari olmayan varlık ve borçlarla ilgili olan kalemler, ilgili varlık ve borcun çevirisinde kullanılan kur yani, tarihi kur üzerinden çevrilmektedir. (ÇÜRÜK-TÜRK-DOĞAN, 2001, s.2). Aslında, gelir ve giderlerin, işlemlerin gerçekleştiği tarihte geçerli olan kur üzerinden çevrilmesi esastır. Ancak bunu tespit etmek oldukça zahmetli olduğundan, dönemin ortalama kurunun kullanılmasına izin verilmektedir(AKBULUT,1999, s.27).

2202. Parasal-Parasal Olmayan Yöntem

Bilanço kalemleri parasal-parasal olmayan şekilde ayırma tabi tutulmaktadır. Parasal kalemler cari kur, parasal olmayan kalemler ise tarihi kur üzerinden çevrilmektedir. Gelir tablosu kalemlerinin çevirisinde dönemin ağırlıklı ortalama kuru kullanılmaktadır. Ancak parasal olmayan kalemlerle ilgili olan gelir ve gider kalemleri, ilgili varlık ve borç kalemlerinin çevirisinde kullanılan kur (tarihi kur) üzerinden çevrilmektedir. Çeviri işlemi sonucu ortaya çıkan döviz kuru kazanç veya kayıpları dönem sonucuna yansıtılmaktadır(AKBULUT, 1999, s.27).

Bu yöntemde de cari- cari olmayan yöntemde olduğu gibi bilanço kalemleri arasında sınıflandırma yapılması esas alınmakta, çeviri işleminde hangi kurun kullanılacağı bu esasa göre tespit edilmektedir. Bu iki yönetim arasındaki en önemli fark ise, stoklar ve uzun vadeli borçların çevirisinde ortaya çıkmaktadır. Parasal-parasal olmayan yöntemde, stoklar parasal olmayan bir kalem olduğundan dolayı tarihi kur üzerinden çevrilirken, cari-cari olmayan yöntemde stoklar cari varlık niteliği taşıdığı için cari kur üzerinden çevrilmektedir. Uzun vadeli borçlar parasal-parasal olmayan yöntemde cari kur üzerinden,

cari-cari olmayan yöntemde de tarihi kur üzerinden çevrilmektedir(ÇÜRÜK-TÜRK-DOĞAN, 2001, s.3).

2203. Geleneksel (Temporal) Yöntem

Geleneksel yöntemin özellikleri şu şekilde belirtilmektedir:

- 1) Bu yöntemde, bilançodaki varlıklar tarihi değerleri ile gösteriliyorsa çevirileri de tarihi kurların kullanımı ile yapılmaktadır. Bununla birlikte, varlıklar cari değerleri veya piyasa değerleri ile bilançoda gösteriliyorlar ise, cari kur üzerinden çevirisi yapılmaktadır. Kısaca, cari değerleri ile bilançoda gösterilen tüm varlık ve borçlar, tüm parasal varlık ve borçlar da dahil olmak üzere, cari kur veya dönem sonu kuru üzerinden çevrilmektedir.
- 2) Öz kaynaklar ise, tarihi kur üzerinden çevrilmektedir.
- 3) Gelir tablosu kalemleri, ilgili gelir ve gider işlemlerinin yapıldığı tarihte geçerli olan kur üzerinden çevrilmektedir. Ancak, işlem hacminin yüksek olduğu işletmelerde, ortalama kurun kullanılmasına da izin verilmektedir. Tarihi kur üzerinden çevrilen varlık ve borçlarla ilgili gelir ve gider unsurları ise, tarihi kur üzerinden çevrilmektedir. Örneğin; satılan malların maliyeti ve amortisman giderleri tarihi kurla çevrilmektedir.
- 4) Çeviri sonucu ortaya çıkan kazanç veya kayıplar doğrudan dönem sonuçlarına yansıtılmakta ve net gelirin saptanmasında dikkate alınmaktadır.
- 5) Bu yöntem, yüksek enflasyonun var olduğu ülkelerde kullanılabilir(ÇÜRÜK-TÜRK-DOĞAN, 2001, s.3).

Geleneksel yöntemi diğer yöntemlerden ayıran en önemli özellik, yabancı yavru şirketlerin mali tablolarını istenen para birimine çevirmeden önce, bu tabloları ana şirketin bulunduğu ülkedeki genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre yeniden düzenleme şartının bulunmasıdır. Mali tablolar yeniden düzenlendikten sonra çeviri işlemi yapılabilir. Ayrıca, bu yöntemde yavru şirketlere ait bütün işlemlerin ana şirket değerleme esaslarına dayalı olarak ana şirket tarafından denetim ve kayıt edildiği varsayılmaktadır(YILMAZ, 2000, s.20).

Yabancı para ile düzenlenmiş mali tabloların yerli paraya çevrilmesi ile ilgili olarak açıklanan çeviri yöntemleri açısından bilanço ve gelir tablosunun çevirisinde hangi kurun kullanılacağını aşağıdaki tablolardaki gibi göstermek mümkündür.

Tablo: 29

Bilanço Kalemlerinin Çevirisinde Uygulanacak Kurlar

Bilanço Kalemleri	Cari-Cari Olmayan Yöntem		Parasal-Parasal Olmayan Yöntem		Geleneksel Yöntem		Cari Kur Yöntemi	
	Tarihi Kur	Dönem Sonu Kuru	Tarihi Kur	Dönem Sonu Kuru	Tarih i Kur	Donem Somu Kuru	Tarihi Kur	Dönem Sonu Kuru
AKTİF								
Hazır Değerler		X		X		X		X
Menkul Kıymetler								
H.S. Maliyet Bedeli		X	X		X			X
Pazar Fiyatı		X	X			X		X
T.H. Maliyet Bedeli		X		X	X			X
Pazar Fiyatı		X		X		X		X
Alacaklar		X		X		X		X
Stoklar								
Maliyet Bedeli		X	X		X			X
Pazar Fiyatı		X	X			X		X
Reşin Ödenmiş Giderler		X	X		X			X
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	X		X		X			X
(Birikmiş Amortismanlar)	X		X		X			X
PASİF								
Satıcılar, Borç, Kısa, Vad. Krediler		X		X		X		X
Gider Tahakkuklar,		X		X		X		X
Peşin Tahsil Edilmiş Gelirler		X	X		X			X
Tedavüldeki Tahviller	X			X		X		X
ÖZKAYNAK(FARK)								
Sermaye -Tarihi Kur								

Kaynak: AKDOĞAN - TENKER, 2001, s.454

Tablo:30**Gelir Tablosu Verilerinin Çevirisinde Uygulanacak Kurlar**

Gelir Tablosu Kalemleri	Cari-Cari Olmayan Yöntem	Parasal-Parasal Olmayan Yöntem	Geleneksel Yöntem	Dönem Sonu Kuru Yöntemi
Satışlar	Ortalama Kur	Ortalama Kur	Orta Kur-Tar. Kur	Orta Kur- DS Kuru
Satılan Malın Maliyeli	Ortalama Kur	Tarihi Kur	Tarihi Kur	Ortalama Kur veya DS Kuru
Amortisman Giderleri	Tarihi Kur	Tarihi Kur	Tarihi Kur	Ortalama Kur veya DS Kuru
İtfa Paylan	Tarihi Kur	Tarihi Kur	Tarihi Kur	Ortalama Kur veya DS Kuru
Çeşitli Giderler	Ortalama Kur	Ortalama Kur	Orta Kur-Tar.Kur	Ortalama Kur veya DS Kuru
Çeşitli Gelirler	Ortalama Kur	Ortalama Kur	Orta Kur-Tar.Kur	Ortalama Kur veya DS Kuru
Duran Varlık Satış K/Z	Tarihi Kur	Tarihi Kur	Tarihi Kur	Ortalama Kur veya DS Kuru

Kaynak: AKDOĞAN - TENKER, 2001, s.454

Şimdiye kadar yapılan açıklamalarda çeviride kullanılan yöntemleri ve bu yöntemlerin kullanılması üzerinde duruldu. Açıklanan bu yöntemlerle ilgili Türkiye uygulamaları ise TMS-12'ye göre yabancı şirketlere ait mali tabloların Türk Lirasına çevirisinde kullanılacak çeviri yöntemi isim olarak belirtilmemiştir. Bununla birlikte , yabancı bağlı şirketin faaliyetleri veya yapmış olduğu işlemler ana şirketin nakit akımlarını etkilemiyor veya yabancı bağlı şirket ana işletmeden bağımsız bir şekilde faaliyetlerini sürdürüyor ise çeviri işleminde cari kur yönteminin (Türkiye Muhasebe Standardı-12'deki açıklamalardan bu yöntemin olduğu anlaşılmalı) kullanılabilirliği belirtilmiştir. Ayrıca, yabancı bağlı işletmenin faaliyetleri veya yapmış olduğu işlemler ana şirketin nakit akımlarını etkiliyor veya yabancı bağlı şirket ana şirketin ayrılmaz bir parçası olması durumunda çeviri işleminde farklı bir yöntem benimsenmektedir. Böyle bir durumda çevri işleminde hangi yöntemin benimseneceği tam olarak standart da belirtilmemiştir. Yapılan açıklamalardan geleneksel yönteminin kullanılabilirliği anlaşılmalıdır. Fakat, konu ile ilgili bazı açıklamalar yapılmamıştır. Örneğin, gelir tablosu kalemlerinin çevirisinde hangi kurların kullanılacağı ve çevri kazanç veya kayıpların nereye yansıtılacağı açıkça belirtilmemiştir(ÇÜRÜK-TÜRK-DOĞAN, 2001, s.6).

Aşağıda, TMS-12'ye göre yabancı paralı mali tabloların çevirisine ilişkin bir uygulama verilmiştir.

Uygulama: Aşağıda bilanço ve gelir tablosu verilen "A" Anonim Şirketi yabancı bir ülkede faaliyette bulunmaktadır. İşletme faaliyetlerini Türkiye'de bulunan "Z" Ana Şirketinin faaliyetlerinden bağımsız yürütmektedir. Dönem sonu itibariyle konsolidasyon kapsamına alınacak olan "A" Anonim Şirketinin Dolar üzerinden düzenlenmiş mali tablolarının Türk Lirasına çevrilmesi istenmiştir. İşletmenin Dolar üzerinden düzenlenmiş bilanço ve gelir tabloları şu şekildedir.

Çeviri tarihindeki kurlar ise şu şekildedir:

2002 yılı dönem başı kuru 1\$ = 1.100.000 TL

2002 yılı dönem sonu kuru 1\$ = 1.550.000 TL

2002 yılı ortalama kur 1\$ = 1.325.000 TL

Tablo: 31

"A" Anonim Şirketi 31.12.2002 Tarihli Bilançosu

AKTİF	(\$)	PASİF
I.DÖNEN VARLIKLAR	500.000	I.KISA VADELİ KAYN.
A. Hazır Değerler	100.000	A. Mali Borçlar
C. Ticari Alacaklar	225.000	1.Banka Kredileri
E. Stoklar	150.000	B. Ticari Borçlar
G. Diğ Dön. Varlıklar	25.000	1.Satıcılar
II.DURAN VARLIKLAR	125.000	2.Borç Senetleri
A.Ticari Alacaklar	12.500	II.UZUN VADELİ KAY.
D.Maddi Duran Varlıklar	100.000	A. Mali Borçlar
E.Maddi Olmayan D. V.	12.500	1.Banka Kredileri
		B. Ticari Borçlar
		2.Borç Senetleri
		III.ÖZ KAYNAKLAR
		A.Ödenmiş Sermaye
		F.Dönem Net Karı
AKTİF TOPLAMI	625.000	PASİF TOPLAMI
		625.000

Tablo: 32

“A” Anonim Şirketi 31.12.2002 Tarihli Gelir Tablosu

(\$)

C- NET SATIŞLAR	125.000
D- SATIŞLARIN MALİYETİ	50.000
BRÜT SATIŞ KÂRI	75.000
E- FAALİYET GİDERLERİ (-)	37.500
2-Pazarlama Satış ve Dağıtım Gider.	27.500
3-Genel Yönetim Giderleri	10.000
FAALİYET KARI	37.500
F- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR	7.500
3-Faiz Gelirleri	5.000
4-Komisyon Gelirleri	2.500
G- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)	5.000
2-Komisyon Giderleri	5.000
H- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	2.500
OLAĞAN KAR	37.500
İ- OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	5.000
J- OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	7.500
DÖNEM KARI	35.000
DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YÜK.KAR. (-)	10.000
DÖNEM NET KARI	25.000

TMS-12’de yapılan açıklamalarda bilançonun çevirisinde kullanılacak yöntemin (bazı şartlar altında) cari kur yöntemi olduğu daha önce belirtilmişti. Buna göre; bilanço kalemleri TL’ye çevrilirken, Varlıklar (Parasal ve parasal olmayan varlıklar) ve Kaynaklar (Borçlar) cari kur (dönem sonu kuru) üzerinden, Sermaye dönem başı kuru esas alınacaktır.

Gelir ve gider kalemleri ise işlemin gerçekleştiği tarihteki kurla çevrilecektir. Ancak uygulamamızda işlemlerin gerçekleştiği tarihteki kurların bilinmediği varsayıldığı için uygulamada ortalama kur kullanılmıştır. Bu açıklamalara göre “A” Anonim Şirketinin TL’ye çevrilmiş bilanço ve gelir tabloları aşağıdaki gibidir.

Tablo: 33
A Şirketine Ait TL'ye Çevrilmiş Bilanço

BİLANÇO KALEMLERİ	2002 Yılı Bilançosu (\$)	2002 Yılı Bilançocu (1.000 TL)
AKTİF		
I.DÖNEN VARLIKLAR	500.000	775.000.000
A. Hazır Değerler	100.000	155.000.000
C. Ticari Alacaklar	225.000	348.750.000
E. Stoklar	150.000	232.500.000
G. Diğer Dönen Varlıklar	25.000	38.750.000
II.DURAN VARLIKLAR	125.000	193.750.000
A. Ticari Alacaklar	12.500	19.375.000
D. Maddi Duran Varlıklar	100.000	155.000.000
E. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	12.500	19.375.000
AKTİF (VARLIK) TOPLAMI	625.000	968.750.000
PASİF		
I.KISA VADELİ KAYNAKLAR	300.000	465.000.000
A. Mali Borçlar	100.000	155.000.000
1. Banka Kredileri	100.000	155.000.000
B. Ticari Borçlar	150.000	232.500.000
1. Saticılar	75.000	116.250.000
2. Borç Senetleri	75.000	116.250.000
II.UZUN VADELİ KAYNAKLAR	75.000	116.250.000
A. Mali Borçlar	12.500	19.375.000
1. Banka Kredileri	12.500	19.375.000
B. Ticari Borçlar	25.000	38.750.000
2. Borç Senetleri	25.000	38.750.000
III.ÖZ KAYNAKLAR	250.000	280.625.000
A. Ödenmiş Sermaye	225.000	247.500.000
F. Dönem Net Karı	25.000	33.125.000
PASİF (KAYNAK) TOPLAMI (Çevri Kazanç Veya Kaybı Hariç)	625.000	861.875.000
ÇEVİRİ KAZANCI (VEYA KAYBI)	-	106.875.000
PASİF (KAYNAK) TOPLAMI		968.750.000

Çeviri kazancı = Toplam Varlıklar – Toplam Borçlar

Çeviri kazancı = 968.750.000.000-861.875.000.000 = 106.875.000.000

Dönem net karı ise çevrilmiş gelir tablosundaki tutarı ifade etmektedir.

Tablo: 34
A Şirketine Ait TL'ye Çevrilmiş Gelir Tablosu
(1.000)

GELİR TABLOSU KALEMLERİ	31.12.2002 Tarihli Gelir Tablosu (\$)	31.12.2002 Tarihli Gelir Tablosu (1.000 TL)
C- NET SATIŞLAR	125.000	165.625.000
D- SATIŞLARIN MALİYETİ	50.000	66.250.000
BRÜT SATIŞ KÂRI	75.000	99.375.000
E- FAALİYET GİDERLERİ (-)	37.500	49.687.500
2-Pazarlama Satış ve Dağıtım Gider.	27.500	36.437.500
3-Genel Yönetim Giderleri	10.000	13.250.000
FAALİYET KARI	37.500	49.687.500
F- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR	7.500	9.937.500
3-Faiz Gelirleri	5.000	6.625.000
4-Komisyon Gelirleri	2.500	3.312.500
G- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)	5.000	6.625.000
2-Komisyon Giderleri	5.000	6.625.000
H- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	2.500	3.312.500
OLAĞAN KAR	37.500	49.687.500
İ- OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	5.000	6.625.000
J- OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	7.500	9.937.500
DÖNEM KARI	35.000	46.375.000
DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YÜK.KAR. (-)	10.000	13.250.000
DÖNEM NET KARI	25.000	33.125.000

23. Konsolide Mali Tablolarla İlgili Standartların Karşılaştırılması

Konsolide mali tablolarla ilgili olan TMS-5, IAS-27 ve SPK Tebliği'nin farklılıkları Tablo 35'te gösterilmiştir.

Tablo: 35

TMS-5, IAS-27 Ve SPK Tebliği'nde Yer Alan Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esasların Karşılaştırılması⁸

Konular	TMS-5	IAS-27	SPK Tebliği
Bağlı Ortaklıklar	Ana şirket tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak %50'den fazlasına veya aynı oranda oy hakkına ya da yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olunan şirketlerdir.	Ana şirket tarafından denetim edilen başka bir şirket.	TMS-5 ile uyumlu.
İştirakler	Ana şirket tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak en az %10'una, en fazla %50'sine kadar veya aynı oranlarda oy hakkına sahip olunan şirketlerdir.	Açıklanmamıştır.	TMS-5 ten farklı olarak; hisse veya oy hakkı oranı en az %20 olarak belirtilmiştir.
Diğer Ortaklıklar	Ana şirket tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak %10'undan azına sahip olunan şirketlerdir.	Açıklanmamıştır.	Açıklanmamıştır.

⁸ Sadece farklılık gösteren konular açıklanmıştır.

Konsolidasyon Yöntemi	Topluluğa ait mali tablolarda yer alan, varlıklar, yabancı kaynaklar, özkaynaklar, gelir ve karlar ile gider ve zararların bir bütün olarak birleştirilmesi ve daha sonra konsolidasyon ilke ve kuralları doğrultusunda gerekli düzeltmelerin yapılarak konsolide mali tabloların hazırlanması yöntemidir.	Açıklanmamıştır.	Açıklanmamıştır.
Azınlık Paylarının Muhasebeleştirilmesi	Özkaynak hesap grubundan sonra Azınlık payları adı ile gösterilir.	Özkaynak hesap grubundan sonra Azınlık payları adı ile gösterilir	Özkaynak hesap grubundan önce Ana ortaklık dışı özsermaye adı ile gösterilir.
Şerefiyenin Muhasebeleştirilmesi	Pozitif şerefiye bilançoda, aktifte maddi olmayan duran varlıklar arsında; negatif şerefiye pasifte, gelecek yıllara ait gelirler arasında gösterilir ve 5 yılda itfa edilir.	Pozitif şerefiye varlıklar arasında, pozitif şerefiye olarak, negatif şerefiye ise varlıklar arasında negatif şerefiye olarak gösterilir. Ekonomik ömrü doğrultusunda itfa edilir ve bu ekonomik ömür 20 seneyi geçemez.	Pozitif şerefiye bilançonun aktifinde, pozitif şerefiye olarak, negatif şerefiye bilançonun aktifinde negatif şerefiye olarak gösterilir. Şerefiye 5 yılda itfa eldir.
Konsolide Mali Tablolar	Konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu ile bunların dipnotlarından oluşur.	Ayrıntılı olarak belirtilmemiştir.	Konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu ile bunların dipnotları ve ek konsolide mali tablolardan oluşur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KONSOLİDE TEMEL MALİ TABLOLARIN TMS-5'E GÖRE DÜZENLEMESİNE İLİŞKİN BİR UYGULAMA

Çalışmanın konusu, temel mali tabloların konsolidasyonunun TMS-5 ve IAS-27 açısından incelenmesidir. Bundan önceki iki bölümde konu teorik olarak geniş bir şekilde incelenmiş ve gerekli açıklamalar yapılmıştır. Türkiye'de, konsolide mali tabloların düzenlenmesi sırasında esas alınacak olan standardın TMS-5 standardı olacağı açıktır. Belirtilen bu nedenle, çalışmanın üçüncü bölümünü oluşturan uygulama TMS-5'in düzenlemiş olduğu ilkeler esas alınarak hazırlanmıştır.

Uygulamada esas alınan şirketler sanal şirketlerdir. Konsolidasyona esas alınan işlemler, uygulamada sıklıkla karşılaşılabilecek işlemlerden seçilmiştir. Ayrıca, uygulamaya konu olan şirketlerin mali tablolarının hazırlanması ve konsolidasyona esas alınan işlemlerin seçilmesi aşamasında İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören şirketlerin denetim raporlarından ve mali tabloların dipnotlarından yararlanılmıştır.

30. Şirketlere İlişkin Bilgiler

Uygulamaya esas alınan dört şirket söz konusudur. Bu şirketler sırasıyla, SAFİR Holding A.Ş., YILDIZ Sanayi A.Ş., NUROL Sanayi A.Ş. ve ATLAS Ticaret A.Ş.'dir. Safir Holding A.Ş. diğer üç şirkete yatırımda bulunan ana şirket konumundadır. Yıldız San. A.Ş. ve Atlas Tic. A.Ş. bağlı ortaklık, Nurol San. A.Ş. ise iştirak konumundadır. Safir Holding A.Ş., Yıldız San. A.Ş.'nin % 70'ine, Nurol San. A.Ş.'nin %40'ına ve Atlas Tic. A.Ş.'nin % 100'üne sahiptir. Diğer taraftan Yıldız San. A.Ş.de Nurol san A.Ş.'nin % 20 hissesine sahiptir.

Bu şirketler topluluğunda saf holding yapısı sözkonusudur. Yani, ana şirket yavru şirketlere yatırım yapma dışında üretim faaliyetinde de bulunmaktadır. Şirketler birbirlerinden mamül alım satımı yaptığı gibi topluluk dışından da mamul alım satımı

Tablo: 36

Safir Holding A.Ş. Topluluk Şirketleri Bireysel Bilançoları

(1.000 TL)

	SAFİR HOLDİNG A.Ş.	YILDIZ SAN. A.Ş.	NUROL SAN. A.Ş.	ATLAS TİC. A.Ş.
AKTİF (VARLIKLAR)				
I-DÖNEN VARLIKLAR				
A-Hazır Değerler	7.456.063.000	652.159.000	673.126.000	5.640.000
1-Kasa	459.857.000	462.997.000	499.169.000	1.378.000
2-Alınan Çekler	720.703.000	145.757.000	148.531.000	235.000
3-Bankalar	6.275.503.000	43.405.000	25.426.000	4.027.000
B-Menkul Kıymetler	8.900.000	114.000.000	1.051.705.000	227.000.000
2-Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları	3.500.000	112.500.000	450.000.000	225.000.000
3-Kamu Kesim Tahvil Senet ve Bonoları	5.400.000	1.500.000		
4-Diğer Menkul Kıymetler			601.705.000	2.000.000
C-Ticari Alacaklar	3.668.964.000	1.296.284.000	1.658.819.000	295.055.000
1-Alıcılar	1.949.404.000	734.947.000	744.497.000	294.855.000
2-Alacak Senetleri	875.000.000	460.688.000	858.990.000	
4-Verilen Depozito ve Teminatlar				200.000
7-Diğer Ticari Alacaklar	844.560.000	100.649.000	55.332.000	
D-Diğer Alacaklar	811.000.000	360.000.000	118.059.000	1.013.847.000
1-Ortaklardan Alacaklar				787.500.000
2-İştiraklerden Alacaklar	180.000.000	135.000.000		
3-Bağlı Ortaklıklardan Alacak	2.500.000			
5-Diğer Çeşitli Alacaklar	628.500.000	225.000.000	118.059.000	226.347.000

E-Stoklar		4.937.680.000	1.135.030.000	366.750.000	850.918.000
1-İlk Madde Malzeme		4.095.335.000	883.863.000	289.860.000	
2-Yarı Mamuller Üretim		179.148.000	6.809.000	13.581.000	
3-Mamuller		544.509.000	214.832.000	47.437.000	
4-Ticari Mallar			27.647.000	3.822.000	373.695.000
5-Diğer Stoklar		118.688.000	1.879.000		
7-Verilen Sipariş Avansları				12.050.000	477.223.000
G-Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları			25.772.000	14.387.000	
1-Gelecek Aylara Ait Giderler			25.772.000	14.387.000	
H-Diğer Dönen Varlıklar		565.455.000			280.488.000
1-Devreden KDV		113.055.000			279.988.000
4-Pesin ödenen Vergi ve Fonlar		452.400.000			500.000
DÖNEN VARLIK TOPLAMI		17.448.062.000	3.583.245.000	3.882.846.000	2.672.948.000
II-DURAN VARLIKLAR					
A-Ticari Alacaklar		8.080.000	3.700.000	1.293.000	
1-Alıcılar		5.827.000		1.200.000	
2-Alacak Senetleri		870.000	2.676.000		
4-Verilen Depozito ve Teminatlar		1.383.000	1.024.000	93.000	
B-Diğer Alacaklar		497.535.000			274.500.000
4-Personelden Alacaklar		497.535.000			274.500.000
C-Mali Duran Varlıklar		1.135.125.000	143.100.000	2.000.000	1.525.000
3-İştirakler		225.000.000	60.400.000		
6-Bağlı Ortaklıklar		910.125.000			
9-Diğer Mali Duran Varlıklar			82.700.000	2.000.000	1.525.000
D-Meddi Duran Varlıklar		7.533.620.000	834.067.000	1.516.675.000	1.031.391.000
1-Arazi ve Arsalar			43.448.000	313.329.000	
3-Binalar		1.039.886.000	324.611.000	349.563.000	
4-Tesis, Makine ve Cihazlar		20.156.777.000	673.978.000	2.526.158.000	102.312.000
5-Taşınlar		199.522.000	281.673.000	312.496.000	222.264.000
6-Demirbaşlar		328.055.000	145.631.000	143.146.000	454.452.000
8-Birikmiş Amortismanlar (-)		17.161.987.000	709.356.000	2.128.017.000	68.039.000
9-Yapılmakta Olan Yatırımlar		2.971.367.000	74.082.000		320.402.000

1-Diğer KDV	72.396.000	1.968.000		930.000
2-Sayım ve Tesellim Fazlaları	17.266.000	2.317.000	4.316.000	1.867.000
KISA VAD. YAB. KAYNAK TOPLAMI	16.210.345.000	2.374.141.000	2.198.466.000	3.246.742.000
II-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR				
A- Mali Borçlar	3.579.254.000	276.022.000	13.219.000	11.250.000
1-Banka Kredileri	3.579.254.000	276.022.000	13.219.000	11.250.000
2-Çıkarılmış Tahviller			5.000.000	
E-Borç Ve Gider Karşılıkları			1.393.000	
1 -Kıdem Tazminatı Karşılıkları			1.393.000	
UZUN VAD. YAB. KAY. TOPLAMI	3.579.254.000	276.022.000	14.612.000	11.250.000
III- ÖZKAYNAKLAR				
A- Ödenmiş Sermaye	3.500.000.000	1.125.000.000	477.000.000	74.350.000
1 -Sermaye	3.500.000.000	1.125.000.000	477.000.000	74.350.000
B-Sermaye Yedekleri	1.989.364.000	357.878.000	652.997.000	499.500.000
3-MDV Yeniden Değerleme Artışları	1.989.364.000	357.878.000	647.997.000	499.500.000
C- Kâr Yedekleri	142.176.000	246.665.000	89.865.000	247.934.000
1 -Yasal Yedekler	22.865.000	15.979.000	89.865.000	3.680.000
3-Olağanüstü Yedekler	119.311.000	152.941.000		84.290.000
6-Özel Fonlar		77.745.000		
4-Diğer Kar Yedekleri				159.964.000
D-Geçmiş Yıllar Kârları			861.946.000	
1-Geçmiş Yıl Karları			861.946.000	
E- Geçmiş Yıllar Zararları (-)	(3.914.981.000)			
1-Geçmiş Yıl Zararları	(3.914.981.000)			
F- Dönem Net Karı (Zararı)	5.701.364.000	185.580.000	1.109.775.000	(93.542.000)
1- Dönem Net Kârı	5.701.364.000	185.580.000	1.109.775.000	(93.542.000)
2- Dönem Net Zararı (-)				(93.542.000)
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI	7.417.923.000	1.915.123.000	3.191.583.000	728.242.000
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI	27.207.522.000	4.565.286.000	5.404.661.000	3.986.234.000

Tablo: 37
Safir Holding A.Ş. Topluluk Şirketleri Bireysel Gelir Tabloları
(1.000 TL)

	SAFİR HOLDİNG A.Ş.	YILDIZ SAN. A.Ş.	NUROL SAN. A.Ş.	ATLAS TİC. A.Ş.
A-BRÜT SATIŞLAR	33.352.977.000	10.057.135.000	5.644.000.000	9.547.125.000
1- Yurt İçi Satışlar	23.310.307.000	10.043.022.000	5.611.361.000	9.475.312.000
2- Yurt Dışı Satışlar	9.787.081.000	0	32.639.000	31.644.000
3- Diğer Gelirler	255.589.000	14.113.000	0	40.169.000
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	69.600.000	101.335.000	34.770.000	0
1- Satışlardan İadeler (-)	65.418.000	101.293.000	34.770.000	0
2- Satış İskontoları (-)	1.262.000	0	0	0
3- Diğer İndirimler(-)	2.920.000	42.000	0	0
C- NET SATIŞLAR	33.283.377.000	9.955.800.000	5.609.230.000	9.547.125.000
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	19.670.872.000	8.941.819.000	3.814.969.000	8.113.547.000
1- Satılan Mamuller Maliyeti (-)	16.990.318.000	8.939.779.000	3.811.522.000	0
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	2.680.554.000	0	3.447.000	8.113.547.000
3- Diğer Satışların Maliyeti (-)	0	2.040.000	0	0
BRÜTSATIŞ KARI VEYA ZARARI	13.612.505.000	1.013.981.000	1.794.261.000	1.433.578.000
E- FAALİYET GİDERLERİ (-)	1.030.905.000	574.828.000	471.638.000	1.444.180.000
1- Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	22.500.000	0	6.567.000	0
2- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	528.000.000	90.000.000	14.187.000	1.246.097.000
3- Genel Yönetim Giderleri (-)	480.405.000	484.828.000	450.884.000	198.083.000
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	12.581.600.000	439.153.000	1.322.623.000	(10.602.000)
F- DİĞER FAAL. OLAĞAN GEL.VE KAR.	390.542.000	145.313.000	219.171.000	12.653.000
1-İştiraklerden Temettü Gelirleri	180.000.000	135.000.000	0	0
2-Faiz Gelirleri	67.500.000	3.420.000	17.644.000	10.561.000
3-Menkul Kıymet Satış Karları	35.000.000	6.242.000	186.044.000	0
4- Kambiyo Karları	25.516.000	132.000	1.638.000	2.092.000
5- Diğer Olağan Gelir ve Karlar	82.526.000	519.000	13.845.000	0
G- DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD. ve ZAR.(-)	71.956.000	16.925.000	0	12.938.000
1-Kambiyo Zararları(-)	4.456.000	0	0	12.938.000
2- Diğer Olağan Gider ve Zararlar(-)	67.500.000	16.925.000	0	0
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	4.052.422.000	252.440.000	18.000	82.655.000
1- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	1.312.075.000	159.054.000	18.000	82.655.000
2- Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	2.740.347.000	93.386.000	0	0
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	8.847.764.000	315.101.000	1.541.776.000	(93.542.000)
I-OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	22.500.000	14.560.000	9.890.000	0
1- Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	22.500.000	14.560.000	9.890.000	0
J- OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	45.000.000	50.141.000	15.472.000	0
1-Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	0	0	15.472.000	0
2- Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	45.000.000	50.141.000	0	0
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	8.825.264.000	279.520.000	1.536.194.000	(93.542.000)
K- DÖN. KAR. VER. VE DİĞ. YAS.YÜK.KARŞ.(-)	3.123.900.000	93.937.000	426.420.000	0
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	5.701.364.000	185.583.000	1.109.774.000	(93.542.000)

31. Konsolidasyon Bilgileri

Topluluk şirketleri arasındaki sermaye ilişkileri ve dönem içi hareketleri aşağıdaki gibidir.

1.a) Safir Holdingin bağlı ortaklıklar hesabında yer alan tutarın 835.775.000.000 TL'si, Yıldız San. A.Ş.'ye yapılan % 70 oranındaki yatırımına karşılık bu şirkette sahip olunan paya aittir. Söz konusu yatırım bağlı ortaklıklar hesabında izlenmektedir.

b) Safir Holding, Nural San. A.Ş.'ye % 40'lık yatırımı için 225.000.000.000 TL ödemiştir. Bu yatırım iştirakler hesabında izlenmektedir.

c) Yıldız San. A.Ş., Nurol San. A.Ş.'ye % 20 oranındaki iştiraki karşılığı 60.400.000.000 TL ödemiştir. Yıldız San. A.Ş. bu yatırımı iştirakler hesabında izlemektedir. % 40 oranındaki sermaye payı ise topluluk dışı yatırımcıların elinde bulunmaktadır.

d) Safir Holding, Atlas Tic. A.Ş.'ye % 100 oranındaki yatırımı karşılığı 74.350.000.000 TL ödemiştir ve bu yatırım bağlı ortaklıklar hesabında izlenmektedir.

2.a) Nurol San A.Ş. topluluğun diğer şirketi olan Yılsız San. A.Ş.'ye, üretim maliyeti 1.800.000.000.000 TL olan mamulleri 2.250.000.000.000 TL'ye satmıştır. Bu satış karşılığı Nurol San A.Ş., Yıldız San A.Ş.'den 1.012.500.000.000 TL nakit, 675.000.000.000 TL değerinde senet almış ve 562.500.000.000 TL alacaklanmıştır. Mamulleri satın alan şirket mali tabloların konsolidasyon tarihine kadar bu mamullerin tamamını üretimde kullanmış ve üretilen mamullerin tamamını topluluk dışına satmıştır (Yapılan mal ve hizmet alım satımları ile ilgili bütün işlemlerde KDV ihmal edilmiştir).

b) Yıldız A.Ş. üretim maliyeti 2.475.000.000.000 TL olan mamulleri, 112.500.000.000 TL'si senet, 2.250.000.000.000 TL'si nakit ve 787.500.000.000 TL'si kredili olmak üzere toplam 3.150.000.000.000 TL'ye Safir Holdinge satmıştır. Safir holding aldığı bu mamulleri mamuller hesabına aktarmış ve konsolide mali tabloların hazırlanması tarihine kadar stoklarda bekletmiştir.

c) Safir Holding, üretim maliyeti 3.375.000.000.000 TL olan mamulleri Atlas Tic. A.Ş. ye 4.050.000.000.000 TL'ye satmıştır. Satışın 2.475.000.000.000 TL'si peşin,

337.500.000.000 TL'si çek , 450.000.000.000 TL'si senet karşılığı, 787.500.000.000 TL'si ise kredili olarak gerçekleşmiştir.

3) Nurol A.Ş. tarafından 450.000.000.000 TL karpayı tahakkuk ettirilmiş ve bu karpayının 180.000.000.000 TL'si Safir Holdingin payı, 135.000.000.000 TL'si yıldız A.Ş.'nin payıdır.

4-a) Safir holding, dönem içerisinde 1.275.750.000.000 TL değerinde bir yıldan kısa vadeli finansman bonusu ihraç etmiştir. İhraç edilen bu bonoların 112.500.000.000 TL'lik kısmını Yıldız A.Ş., 450.000.000.000 TL'lik kısmını Nurol A.Ş. ve 225.000.000.000 TL'lik kısmını da Atlas A.Ş. satın almıştır.

b) Nurol A.Ş. dönem içerisinde 5.000.000.000 TL değerinde tahvil ihraç etmiştir. İhraç edilen tahvillerin 3.500.000.000 TL'lik kısmını Safir Holding almıştır.

c) Safir Holding, Atlas A.Ş.'den 787.500.000.000 TL borç para almıştır.

d) Yıldız A.Ş., Safir Holdingden 2.500.000.000 TL borç para almıştır.

5-a) Safir Holding, ihraç etmiş olduğu finansman bonolarına karşılık Yıldız A.Ş.'ye 3.000.000.000 TL, Nurol A.Ş.'ye 13.500.000.000 TL ve Atlas A.Ş.'ye 6.750.000.000 TL faiz ödemiştir.

b) Atlas A.Ş., Safir Holdingden pazarlama bölümü için kiralamış olduğu bina için 30.000.000.000 TL, yönetim birimi için kiralamış olduğu bina için ise 17.000.000.000 TL kira bedeli ödemiştir.

c) Nurol A.Ş., ihraç ettiği tahviller nedeniyle safir holdinge 200.000.000 TL faiz ödemiştir.

6-a) Safir Holding sahibi olduğu 250.000.000.000 TL değerindeki arazisini 290.000.000.000 TL'ye Nurol A.Ş.'ye peşin olarak satmıştır.

b) Safir holding, pazarlama bölümü tarafından bu dönem içerisinde satın alınmış olan 200.000.000.000 TL tutarındaki makineleri Atlas A.Ş.'ye 150.000.000.000 TL'ye satmıştır. Makineler için normal amortisman yöntemine göre her yıl % 20 oranında amortisman ayrılmaktadır.

32. Topluluk Şirketleri Mali Tablolarının TMS-5'e Göre Konsolidasyonuna İlişkin Yapılan Hesaplamalar ve Düzeltme İşlemleri

Uygulamada verilen Safir Holding A.Ş. topluluk şirketlerin konsolide temel mali tablolarının TMS-5'e göre düzenlenmesi ile ilgili olarak yapılan hesaplamalar ve düzeltme işlemleri başlıklar halinde aşağıda verilmiştir

320. Düzeltme ve İndirimler

Ana şirket konumundaki Safir Holding üç yavru şirkete yatırım yapmıştır. Bu yavru şirketlerden Yıldız A.Ş.'ye % 70 oranında, Atlas A.Ş.'ye ise % 100 oranında yatırım yaptığı için bu yavru şirketler bağlı ortaklıktır ve Safir Holding'in Yıldız ve Atlas yavru şirketleri üzerinde direkt kontrol gücü vardır. Dolayısıyla bu şirketler konsolidasyona dahil edilecektir.

Safir Holding, Nurol A.Ş.'nin % 40'una sahip olduğu için doğrudan kontrol gücünden söz edilemez. Bu nedenle Nurol A.Ş. iştirak yatırımı durumundadır. Ancak, Nurol A.Ş.'nin % 20 oranındaki hissesi yıldız A.Ş.'nin elinde olduğu için, Safir Holdingin Nurol A.Ş. üzerinde dolaylı kontrol gücü vardır. Bu durum aşağıda açıklanmıştır.

Safir Holdingin Yıldız A.Ş.'deki payı = % 70

Yıldız A.Ş.'nin Nurol A.Ş.'deki payı = % 20

Safir Holdingin Nurol A.Ş.'deki dolaylı payı = % 14 (%70 x %20).

Safir Holdingin Nurol A.Ş.'deki toplam payı = % 54 (%40 + %14)

Dolayısıyla Safir Holdingin Nurol A.Ş.'deki toplam payı % 50'yi aştığı için Nurol A.Ş. de konsolidasyona dahil edilecektir.

3200. Sermayenin Netleştirilmesi

Safir Holding şirketinin yavru şirketlere yaptığı yatırım ile ilgili şirketlerin sermayelerinin karşılıklı olarak indirilmesinde iki seçenek vardır. İndirim işlemi, ya konsolide edilecek şirketlerin hisselerinin elde edildiği tarihteki değerleri esas alınarak ya da şirketlerin ilk defa konsolidasyona alındıkları tarihteki tutarları üzerinden yapılır.

İndirim işlemleri çalışmada yavru şirketlerin ilk kez konsolidasyona alındıkları tarihteki bilanço değerleri esas alınarak yapılacaktır.

Safir Holding'in Yıldız A.Ş.'deki payı	=	1.125.000.000.000 x 0,70
	=	787.500.000.000
Safir holdingin yatırım tutarı	=	835.775.000.000
Yatırım tutarı > Sermaye payı	⇒	Olumlu Şerefiye
835.775.000.000 > 787.500.000.000	⇒	48.275.000.000

Safir Holdingin yatırım tutarı Yıldız A.Ş.'deki sermaye payından büyük olduğu için olumlu şerefiye sözkonusudur ve bu olumlu şerefiye konsolide bilançoda şerefiye hesabında izlenecektir.

Yıldız A.Ş.'nin ödenmiş sermaye dışındaki özsermaye unsurlarının % 70'i topluluk özsermayeleri olarak konsolide bilançoda yer alacaktır. Diğer taraftan ödenmiş sermayenin ve diğer özsermaye unsurlarının % 30'u azınlık payları olarak konsolide bilançoda yer alacaktır. Buna göre azınlık payları aşağıdaki gibidir.

Sermaye Payı	=	1.125.000.000.000 x 0,30	=	337.500.000.000
Yasal Yedeklerdeki Pay	=	15.979.000.000 x 0,30	=	4.793.700.00
Olağanüstü Yedeklerdeki Pay	=	152.941.000.000 x 0,30	=	45.882.300.000
Özel Fonlardaki Pay	=	77.745.000.000 x 0,30	=	23.323.500.000
MDV Yeniden Değerleme				
Artışlarındaki Pay	=	357.878.000.000 x 0,30	=	107.363.400.000
Dönem Net Karındaki Pay	=	185.580.000.000 x 0,30	=	55.674.000.000
Yıldız A.Ş.'deki toplam azınlık payları				= 574.536.900.000

Safir Holdingin Nurol A.Ş.'deki sermaye payı aşağıda gösterildiği gibidir:

$$\begin{aligned}
 \text{Safir holdingin Yıldız A.Ş.'deki payı} &= 477.000.000.000 \times 0,40 \\
 &= 190.800.000.000 \\
 \text{Safir holdingin yatırım tutarı} &= 225.000.000.000 \\
 \text{Yatırım tutarı} > \text{Sermaye payı} &\Rightarrow \text{Olumlu Şerefiye} \\
 225.000.000.000 > 190.800.000.000 &\Rightarrow 34.200.000.000
 \end{aligned}$$

Ortaya çıkan bu olumlu şerefiye konsolide bilançoda şerefiye hesabında muhasebeleştirilir.

Yıldız A.Ş.'nin Nurol A.Ş.'deki payı ve azınlık payları aşağıda gösterilmiştir.

$$\begin{aligned}
 \text{Yıldız A.Ş.'nin Nurol A.Ş.'deki payı} &= 477.000.000.000 \times 0,20 \\
 &= 95.400.000.000 \\
 \text{Safir holdingin yatırım tutarı} &= 60.400.000.000 \\
 \text{Yatırım tutarı} < \text{Sermaye payı} &\Rightarrow \text{Olumsuz Şerefiye} \\
 60.400.000.000 > 95.400.000.000 &\Rightarrow 35.000.000.000
 \end{aligned}$$

Yıldız A.Ş. Nurol A.Ş'deki sermaye payından daha az ödemedeki bulunduğu için olumsuz şerefiye sözkonusudur. Olumsuz şerefiye, konsolide bilançoda gelecek yıllara ait gelirler hesabında muhasebeleştirilir.

Nurol A.Ş.'nin sermayesine iştirak etmiş olan Safir Holdingin (%40) ve Yıldız A.Ş.'nin (%20) dışında kalan yatırımcıların, yani azınlık paylarının sermaye ve diğer özsermaye unsurlarındaki payları aşağıdaki gibidir:

Sermaye Payları	=	477.000.000.000	x	0,40	=	190.800.000.000
Yasal Yedeklerdeki Pay	=	89.865.000.000	x	0,40	=	35.946.000.00
MDV Yeniden Değerleme						
Artışlarındaki Pay	=	647.997.000.000	x	0,40	=	259.198.800.000
Geçmiş Yıl Karlarındaki						
Pay	=	861.946.000.000	x	0,40	=	344.778.400.000
Dönem Net Karındaki Pay	=	1.109.775.000.000	x	0,40	=	443.910.000.000
						Nurol A.Ş.'deki toplam azınlık payları = 1.274.633.200.000

Safir Holdingin Atlas A.Ş.'deki sermaye payı aşağıdaki gibidir.

Safir Holdingin Atlas A.Ş.'deki payı	=	74.350.000.000 x 0,100)
	=	74.350.000.000
Safir holdingin yatırım tutarı	=	74.350.000.000
Yatırım tutarı = Sermaye payı	⇒	Olumlu yada olumsuz şerefiye yok.
74.350.000.000 > 74.350.000.000	⇒	Olumlu yada olumsuz şerefiye yok.

Yukarıda gerçekleştirilen düzeltme işlemleri sonucu ortaya olumlu ve olumsuz şerefiye rakamı ortaya çıkmaktadır. Olumlu ve olumsuz şerefiye karşılaştırılarak büyük olan konsolide bilançoda muhasebeleştirilir.

Olumlu şerefiye	:	82.475.000.000 (48.275.000.000+34.200.000.000)
Olumsuz şerefiye	:	<u>35.000.000.000</u>
Olumlu şerefiye	:	47.475.000.000.

Sermayenin netleştirilmesi ile ilgili şimdiye kadar yapılmış olan hesaplamalar konsolide bilanço çalışma tablosunda aşağıdaki gibi gösterilir.

Tablo: 38
Safir Holdingin Sermayesinin Netleştirilmesine İlişkin Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Bilanço Kalemleri	Safir Holding Bilançosu	Yıldız A.Ş. Bilançosu	Nurul A.Ş. Bilançosu	Atlas A.Ş. Bilançosu	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Bilanço
					Borç	Alacak	
İştirakler	225.000.000	60.400.000	-	-	-	(225.000.000)(1-b) (60.400.000)(1-c)	-
Bağı Ortaklıklar	910.125.000	-	-	-	-	(835.775.000)(1-a) (74.350.000)(1-d)	-
Şerefiye	-	-	-	-	48.275.000 (1-a) 34.200.000 (1-b)	-	Olumlu Şerefiye 47.475.000 (1-e)
Gelecek Yıllara Ait Gelirler	-	-	-	-	-	35.000.000 (1-c)	-
Sermaye	3.500.000.000	1.125.000.000	477.000.000	74.350.000	(787.500.000) (1-a) (337.500.000)(1-a) (190.800.000)(1-b) (190.800.000)(1-c) (95.400.000)(1-c) (74.350.000)(1-d)	-	3.500.000.000
MĐV Yeniden Değerleme Artışı	1.989.364.000	357.878.000	647.997.000	499.500.000	(107.363.400)(1-a) (259.198.800)(1-c)	-	3.128.176.800
Yasal Yedekler	22.865.000	15.979.000	89.865.000	3.680.000	(4.793.700)(1-a) (35.946.000)(1-c)	-	91.649.300
Olağanüstü Yedekler	119.311.000	152.941.000	-	84.290.000	(45.882.300)(1-a)	-	310.659.700
Özel Fonlar	-	77.745.000	-	-	(23.323.500)(1-a)	-	54.421.500

DİĞER KAR YEDEKLERİ	-	-	-	159.964.000	-	-	159.964.000
Geçmiş Yıl Karları	-	-	861.946.000	-	(344.778.400)(1-c)	-	517.167.600
Geçmiş Yıl Zararları	3.914.981.000	-	-	-	-	-	3.914.981.000
Dönem Net Karı	5.701.364.000	185.580.000	1.109.775.000	-	(55.674.000)(1-a) (443.910.000)(1-c)	-	6.497.135.000
Dönem Net Zararı	-	-	-	93.542.000	-	-	93.542.000
Azımlık Payları	-	-	-	-	-	337.500.000(1-a) 4.793.700(1-a) 45.882.300(1-a) 23.323.500(1-a) 107.363.400(1-a) 55.674.000(1-a) 190.800.000(1-c) 35.946.000(1-c) 259.198.800(1-c) 344.778.400(1-c) 443.910.000(1-c)	1.849.170.100
DİĞER KAR YEDEKLERİ	-	-	-	159.964.000	-	-	159.964.000

3201. Stokların Düzeltilmesi

Verilen uygulamada topluluk şirketleri arasında mal alış verişinde bulunulmuştur. Şirketler arasında mal alış verişinden kaynaklanan karlar gerçekleşmemiş karlar olduğu için, bu karların konsolide mali tablolara yansıtılmaması bir başka deyişle indirilmesi gerekir.

Nurol A.Ş.'nin Topluluk içindeki Yıldız A.Ş.'ye yapmış olduğu mamul satışından 450.000.000.000 TL kar sağlamıştır. Topluluk içinde yapılan bu satış konsolide gelir tablosunda yer almamalıdır. Diğer taraftan Yıldız A.Ş. satın aldığı bu mamullerin tamamını topluluk dışına satması nedeniyle elde ettiği kar konsolide gelir tablosunda yer alacaktır. Topluluk içi satışı iptal etmek için 2.250.000.000.000 TL yurtiçi satışlardan indirilirken, satılan mamul maliyeti hesabından da aynı tutar indirilir. Satışın kredili olması nedeniyle ortaya çıkan borç alacak ilişkisi de karşılıklı olarak indirilir.

Yıldız A.Ş.'nin topluluk içindeki Safir Holdinge yaptığı satıştan kaynaklanan 675.000.000.000 TL'lik kar indirilir. Bunu yapmak için de satışa konu olan stokun Yıldız A.Ş.'nin katlandığı maliyetle muhasebeleştirilmesi sağlanır. Yani, yurtiçi satışlar hesabından ve satılan mamul maliyeti hesabından karşılıklı olarak, satış tutarı olan 3.150.000.000.000 TL ve maliyet tutarı olan 2.475.000.000.000 TL indirilir. Stokun topluluğa ilk giriş tarihindeki maliyetiyle yer almasını sağlamak için de ilk madde ve malzeme hesabından 675.000.000.000 TL indirilir.

Safir Holdingin Atlas A.Ş.'ye yaptığı satıştan kaynaklanan kar indirilir. Atlas A.Ş. Safir holdingden aldığı malların yarısını topluluk dışına sattığı için topluluk dışına yapılan satıştan kaynaklanan kar konsolide gelir tablosunda yer alırken topluluk içi yapılan satıştan kaynaklanan kar indirilecektir. Topluluk içinde yapılan satışı indirmek için yurt içi satışlar hesabından 4.050.000.000.000 TL indirilir. Atlas A.Ş. malların yarısını topluluk dışına sattığına göre, bu tutar kadar kar konsolide gelir tablosunda yer alacaktır. Satılmayıp stoklarda kalan mallar topluluğa ilk giriş maliyetleri ile yer alacağına göre stoklardan 337.500.00.000 TL düşülürken atılan mamul maliyeti hesabından da 3.712.500.000.000 TL düşülecektir. Çünkü; konsolide gelir tablosunda yer alacak olan satılan mamul maliyeti tutarı, sadece malların topluluk dışına satış tutarı kadar olacaktır. Stokların düzeltilmesi ile ilgili yapılan bu açıklamalar konsolide çalışma tablolarında aşağıda gösterildiği şekilde yer alacaktır.

Tablo: 39
Safir Holdingin Stoklara İlişkin Konsolide Mali Tablolar Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Hesap İsimleri	Safir Holding Mali Tabloları	Yıldız A.Ş. Mali Tabloları	Nurul A.Ş. Mali Tabloları	Atlas A.Ş. Mali Tabloları	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Mali Tablolar
					Borç	Alacak	
Alicilar	1.949.404.000	734.947.000	744.497.000	294.855.000	-	(787.500.000)(2-c) (562.500.000)(2-a) (787.500.000)(2-b)	1.586.203.000
Alacak Senetleri	875.000.000	460.688.000	858.990.000	-	-	(675.000.000)(2-a) (450.000.000)(2-c) (112.500.000)(2-b)	1.069.678.000
İlk Madde Ve Malzeme	4.095.335.000	883.863.000	289.860.000	-	-	(675.000.000)(2-b)	4.594.058.000
Mamuller	544.509.000	214.832.000	47.437.000	-	-	-	806.778.000
Ticari Mallar	-	27.647.000	3.822.000	373.695.000	-	(337.500.000)(2-c)	67.644.000
Satıcılar	3.613.259.000	701.554.000	352.859.000	981.362.000	(787.500.000)(2-c) (562.500.000)(2-a) (787.500.000)(2-b)	-	3.511.534.000
Borç Senetleri	47.565.000	932.193.000	-	576.917.000	(675.000.000)(2-a) (450.000.000)(2-c) (112.500.000)(2-b)	-	431.675.000
Yurt İçi Satışlar	23.310.307.000	10.043.022.000	5.611.361.000	9.475.312.000	(2.250.000.000)(2-a) (3.150.000.000)(2-b) (4.050.000.000)(2-c)	-	38.990.002.000

Satılan Mamuller Maliyeti	16.990.318.000	8.939.779.000	3.811.522.000	-	-	(2.250.000.000)(2-a) (2.475.000.000)(2-b) (3.712.500.000)(2-c)	21.304.119.000
Satılan Ticari Mallar Maliyeti	2.680.554.000	-	3.447.000.000	8.113.547.000	-	-	10.797.548.000

3202. Kar Payı Dağıtımına İlişkin Düzeltmeler

Nurol A.Ş. tarafından Safir Holdinge ve Yıldız A.Ş.'ye tahakkuk ettirilen kar payları henüz ödenmediği için, ilgili tutarlar Nurol A.Ş.'nin yedekleri arasına geri alınır. Diğer taraftan bu kar payından dolayı doğan alacak borç ilişkisi ilgili hesaplardan indirilir. Kar paylarının dağıtımına ilişkin olarak yapılan düzeltme işlemleri konsolide mali tablolar çalışma tablosunda aşağıdaki gibidir:

Tablo: 40
Safir Holdingin Karpaylarına ilişkin Konsolide Mali Tablolar Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Hesap İsimleri	Safir Holding Mali Tabloları	Yıldız A.Ş. Mali Tabloları	Nurul A.Ş. Mali Tabloları	Atlas A.Ş. Mali Tabloları	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Mali Tablolar
					Borç	Alacak	
İştiraklerden Alacaklar	180.000.000	135.000.000	-	-	-	(180.000.000) (3) (135.000.000) (3)	-
İştiraklere Borç	-	-	450.000.000	-	-	(315.000.000)(3)	135.000.000
Yasal Yedekler	22.865.000	15.979.000	89.865.000	3.680.000	-	315.000.000 (3)	447.389.000
İştiraklerden Temettü Gelirleri	180.000.000	135.000.000	-	-	-	(315.000.000)(3)	-

3203. Menkul Kıymetler ve Diğer Borç ve Alacaklar

Safir Holdingin ihraç ettiği finansman bonoları çıkarılmış bonolar ve senetler hesabında izlenirken, bu bonolardan alan Nurol, Yıldız ve Atlas şirketleri özel kesim tahvil senet ve bonoları hesabında izlemektedir. Topluluk içinde kaynak aktarımını ifade eden bu işlemler karşılıklı olarak indirilir.

Nurol A.Ş.'nin ihraç etmiş olduğu tahviller uzun vadeli yabancı kaynaklar arasında yer alırken, tahvilleri alan Safir Holding ise özel kesim tahvil senet ve bonoları hesabında izlemektedir. Bu hesaplarda karşılıklı olarak indirilir.

Safir Holding, Atlas A.Ş.'den aldığı borç parayı diğer borçlar hesabında izlerken Atlas A.Ş. verdiği borcu diğer alacaklar hesabında izlemektedir. Dolayısıyla bu hesaplar karşılıklı olarak kapatılır.

Yıldız A.Ş.'nin Safir Holdingden aldığı borç, diğer borçlar ve diğer alacaklar hesabında izlendiği için bu hesaplar da karşılıklı olarak indirilir.

Düzeltilme işlemleri konsolide mali tablolar çalışma tablosunda aşağıdaki gibidir:

Tablo: 41
Safir Holdingin Menkul Kıymetlere İlişkin Konsolide Mali Tablolara Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Hesap isimleri	Safir Holding Mali Tabloları	Yıldız A.Ş. Mali Tabloları	Nurol A.Ş. Mali Tabloları	Atlas A.Ş. Mali Tabloları	İndirim ve Eklemler		Konsolide Mali Tablolar
					Borç	Alacak	
Özel Kesim Tahvil Senet Ve Bonoları	3.500.000	112.500.000	450.000.000	225.000.000	-	(112.500.000)(4-a) (450.000.000)(4a) (225.000.000)(4-a) (3.500.000)(4-b)	-
Ortaklardan Alacaklar	-	-	-	787.500.000	-	(787.500.000)(4-c)	-
Bağlı Ortaklardan Alacaklar	2.500.000	-	-	-	-	(2.500.000)(4-d)	-
Çıkarılmış Tahviller	-	-	5.000.000	-	(3.500.000)(4-b)	-	1.500.000
Çıkarılmış Bonolar Ve Senetler	1.275.750.000	-	-	-	(787.500.000)(4-a)	-	488.250.000
Ortaklara Borçlar	596.868.000	2.500.000	-	-	(2.500.000)(4-d)	-	596.868.000
Bağlı Ortaklıklara Borç	787.500.000	-	-	-	(787.500.000)(4-c)	-	-

3204. Gelir ve Giderlerin Düzeltilmesine İlişkin İşlemler

Topluluk içerisinde yer alan şirketler arasında şirketlerin esas faaliyet konuları dışında yaptıkları işlemlerden dolayı gelir ve giderleri sözkonusudur. Safir Holding, ihraç etmiş olduğu finansman bonoları nedeniyle ödediği faiz tutarı karşılıklı olarak indirilir.

Atlas A.Ş.'nin pazarlama bölümü ve yönetim bölümü için ödediği kira giderleri pazarlama satış ve dağıtım giderleri ile genel yönetim giderleri arasında gösterilmektedir. Safir Holdingin elde ettiği kira geliri ise diğer olağan gelir ve karlar hesabında izlemektedir. Bu gelir ve gider hesapları karşılıklı olarak indirilir.

Safir Holdingin tahvil faizinden elde etmiş olduğu faiz geliri ile Nurool A.Ş.'nin ödediği faiz gideri karşılıklı olarak indirilir.

Gelir ve giderlere ilişkin indirim işlemleri aşağıdaki gibidir:

Tablo: 42
Safir Holdingin Gelir ve Giderlerine İlişkin Konsolide Mali Tablolar Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Hesap isimleri	Safir Holding Mali Tabloları	Yıldız A.Ş. Mali Tabloları	Nurul A.Ş. Mali Tabloları	Atlas A.Ş. Mali Tabloları	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Mali Tablolar
					Borç	Alacak	
Faiz Gelirleri	67.500.000	3.420.000	17.644.000	10.561.000	(3.000.000)(5-a) (13.500.000)(5-a) (6.750.000)(5-a) (200.000)(5-c)	-	75.675.000
Pazarlama Satış Ve Dağıtım Giderleri	528.000.000	90.000.000	14.187.000	1.246.097.000	-	(30.000.000)(5-b)	1.848.284.000
Genel Yönetim Giderleri	480.405.000	484.828.000	450.884.000	198.083.000	-	(17.000.000)(5-b)	1.597.200.000
Diğer Olağan Gelir Ve Karlar	82.526.000	519.000	13.845.000	-	(47.000.000)(5-b)	-	49.890.000
Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	1.312.075.000	159.054.000	18.000	82.655.000	-	(23.250.000)(5-a)	1.530.552.000
Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri	2.740.347.000	93.386.000	-	-	-	(200.000)(5-c)	2.833.533.000

3205. Maddi Duran Varlıklar

6-a) Safir Holdingin Nurol A.Ş.'ye yaptığı arazi satışından dolayı 40.000.000.000 TL kar elde etmiştir. Dolayısıyla bu karlı satış diğer olağan gelir ve karlardan düşülecek, diğer taraftan araziye topluluğa ilk maliyeti olan değere indirmek için karlı satış tutarı kadar araziler hesabından indirilir.

b) Safir Holdingin Atlas A.Ş.'ye sattığı makinelerden 50.000.000.000 TL zararı sözkonusudur. Bu zarar giderilerek makine, topluluğa ilk giriş tarihindeki maliyetine yükseltilir. Bu durumda amortismanlarda da bir düzeltme yapmak gerekir. Çünkü, Safir Holding sözkonusu makineleri satmamış olsa idi yıl sonunda 40.000.000.000 TL $(200.000.000.000 \times 0,20)$ tutarında amortisman ayırarak gider olarak gösterecekti. Oysa, makineleri satın alan Atlas A.Ş., makinelerin kendisine maloluş maliyeti üzerinden amortisman ayıracaktır. Bu durumda Atlas A.Ş. 30.000.000.000 TL $(150.000.000.000 \times 0,20)$ amortisman ayıracaktır. Dolayısıyla aradaki 10.000.000.000 TL'lik amortisman farkını, makinelerin pazarlama bölümüne ait olması nedeniyle, pazarlama satış ve dağıtım giderlerine eklenecektir. Yapılan açıklamalar konsolide mali tablolar çalışma tablosunda aşağıdaki gibidir:

Tablo: 43
Safir Holdingin Duran Varlıklarına İlişkin Konsolide Mali Tablolar Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

Hesap İsimleri	Safir Holding Mali Tabloları	Yıldız A.Ş. Mali Tabloları	Nurul A.Ş. Mali Tabloları	Atlas A.Ş. Mali Tabloları	İndirim ve Eklmeler		Konsolide Mali Tablolar
					Borç	Alacak	
Arazi Ve Arsalar	-	43.448.000	313.329.000	-		(40.000.000)(6-a)	316.777.000
Tesis Makine Ve Cihazlar	20.156.777.000	673.978.000	2.526.158.000	102.312.000	50.000.000(6-b)	23.509.225.000	1.120.822.000
Birikmiş Amortismanlar	17.161.987.000	709.356.000	2.128.017.000	68.039.000	-	10.000.000(6-b)	20.077.399.000
Pazarlama Satış Ve Dağıtım Giderleri	528.000.000	90.000.000	14.187.000	1.246.097.000	10.000.000(6-b)	-	1.888.284.000
Diğer Olağan Gelir Ve Karlar	82.526.000	519.000	13.845.000	-	(40.000.000)(6-a)	-	56.890.000
Diğer Olağan Gider Ve Zararlar	67.500.000	16.925.000	-	-	-	(50.000.000)(6-b)	34.425.000

3206. Konsolide Bilanço ve Konsolide Gelir Tablosu

Safir holding topluluk şirketlerinin konsolidasyonuna ilişkin yapılan düzeltme ve indirim işlemlerinde; ana şirket ve yavru şirketlerin mali tablolarında yer alan hesap kalemleri toplanmış, topluluk içindeki karşılıklı işlemlerin etkilerini gidermek amacıyla indirim ve düzeltme işlemleri yapılmıştır. Ana şirket ve yavru şirketlerin yatırımları ile bağlı ortaklıkların sermayeleri karşılıklı olarak indirilmiştir. Bu indirim işlemleri sırasında konsolidasyon şerefiyeleri ve azınlık payları da hesaplanmıştır.

Safir holding topluluk şirketlerinin konsolidasyonuna ilişkin yapılan düzeltme ve indirim işlemleri sonunda, Safir Holding'in konsolide bilançosunu ve konsolide gelir tablosunu oluşturmak için gerekli olan veriler toplanmıştır. Şirketlere ilişkin mali tablolar ile bu verilerden yararlanılarak düzenlenen konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu aşağıdaki gibidir:

Tablo: 44
Safir Holding Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

	SAFİR HOLDİNG A.Ş.	YILDIZ SAN. A.Ş.	NUROL SAN. A.Ş.	ATLAS TİC. A.Ş.	EKLEMLER ve ÇIKARMALAR	KONSOLİDE BİLANÇO
AKTİF (VARLIKLAR)						
I-DÖNEN VARLIKLAR						
A-Hazır Değerler	7.456.063.000	652.159.000	673.126.000	5.640.000		8.786.988.000
1-Kasa	459.857.000	462.997.000	499.169.000	1.378.000		1.423.401.000
2-Alınan Çekler	720.703.000	145.757.000	148.531.000	235.000		1.015.226.000
3-Bankalar	6.275.503.000	43.405.000	25.426.000	4.027.000		6.348.361.000
B-Menkul Kıymetler	8.900.000	114.000.000	1.051.705.000	227.000.000		610.605.000
2-Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları	3.500.000	112.500.000	450.000.000	225.000.000	(791.000.000)	0
3-Kamuu Kesim Tahvil Senet ve Bonoları	5.400.000	1.500.000				6.900.000
4-Diğer Menkul Kıymetler			601.705.000	2.000.000		603.705.000
C-Ticari Alacaklar	3.668.964.000	1.296.284.000	1.658.819.000	295.055.000		3.544.122.000
1-Alıcılar	1.949.404.000	734.947.000	744.497.000	294.855.000	(2.137.500.000)	1.586.203.000
2-Alacak Senetleri	875.000.000	460.688.000	858.990.000		(1.237.500.000)	957.178.000
4-Verilen Depozito ve Teminatlar				200.000		200.000
7-Diğer Ticari Alacaklar	844.560.000	100.649.000	55.332.000			1.000.541.000
D-Diğer Alacaklar	811.000.000	360.000.000	118.059.000	1.013.847.000		1.197.906.000
1-Ortaklardan Alacaklar				787.500.000	(787.500.000)	0
2-İştiraklerden Alacaklar	180.000.000	135.000.000			(315.000.000)	0
3-Bağlı Ortaklıklardan Alacak	2.500.000				(2.500.000)	0
5-Diğer Çeşitli Alacaklar	628.500.000	225.000.000	118.059.000	226.347.000		1.197.906.000

D-Maddi Duran Varlıklar	7.533.620.000	834.067.000	1.516.675.000	1.031.391.000		10.915.753.000
1-Arazi ve Arsalar		43.448.000	313.329.000		(40.000.000)	316.777.000
3-Binalar	1.039.886.000	324.611.000	349.563.000			1.714.060.000
4-Tesis, Makine ve Cihazlar	20.156.777.000	673.978.000	2.526.158.000	102.312.000	50.000.000	23.509.225.000
5-Taşitlar	199.522.000	281.673.000	312.496.000	222.264.000		1.015.955.000
6-Demirbaşlar	328.055.000	145.631.000	143.146.000	454.452.000		1.071.284.000
8-Birikmiş Amortismanlar (-)	(17.161.987.000)	(709.356.000)	(2.128.017.000)	(68.039.000)	(10.000.000)	(20.077.399.000)
9-Yapılmakta Olan Yatırımlar	2.971.367.000	74.082.000		320.402.000		3.365.851.000
E- Maddi Olmayan Duran Varlıklar	585.100.000	1.174.000	1.847.000			635.596.000
1-Şerefiye					47.475.000	47.475.000
5-Özel Maliyetler	585.100.000	1.174.000	1.847.000			588.121.000
G-Gelecek Yıllara Ait Giderl. ve Gelir Tahakk.				5.870.000		5.870.000
1-Gelecek Yıllara Ait Gideler				5.870.000		5.870.000
DURAN VARLIK TOPLAMI	9.759.460.000	982.041.000	1.521.815.000	1.313.286.000		12.428.552.000
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	27.207.522.000	4.565.286.000	5.404.661.000	3.986.234.000		33.732.153.000
PASİF (KAYNAKLAR)						
I- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR						
A-Mali Borçlar	7.058.459.000	294.996.000	479.871.000	892.775.000		7.938.601.000
1-Banka Kredileri	5.782.709.000	294.996.000	479.871.000	892.775.000		7.450.351.000
4-Çıkarılmış Bonolar ve Senetler	1.275.750.000				(787.500.000)	488.250.000
B-Ticari Borçlar	3.778.672.000	1.872.572.000	735.786.000	1.702.348.000		4.714.378.000
1-Satıcılar	3.613.259.000	701.554.000	352.859.000	981.362.000	(2.137.500.000)	3.511.534.000
2-Borç Senetleri	47.565.000	932.193.000		576.917.000	(1.237.500.000)	319.175.000
5-Diğer Ticari Borçlar	117.848.000	238.825.000	382.927.000	144.069.000		883.669.000

C-Diğer Borçlar	1.931.663.000	2.500.000	495.000.000	267.500.000		1.591.663.000
1-Ortaklara Borçlar	596.868.000	2.500.000			(2.500.000)	596.868.000
2-İştiraklere Borçlar			450.000.000		(315.000.000)	135.000.000
3-Bağlı Ortaklıklara Borçlar	787.500.000				(787.500.000)	0
5-Diğer Çeşitli Borçlar	547.295.000		45.000.000	267.500.000		859.795.000
D-Alınan Avanslar	34.710.000			295.306.000		330.016.000
1-Alınan Sipariş Avansları	34.710.000			295.306.000		330.016.000
F- Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	100.378.000	127.680.000	186.830.000	53.476.000		468.364.000
1-Ödenecek Vergi ve Fonlar	26.475.000	77.891.000	111.867.000	37.816.000		254.049.000
2-Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesimleri	73.903.000	49.789.000	74.963.000	15.660.000		214.315.000
G- Borç Ve Gider Karşılıkları	3.123.900.000	36.928.000	271.785.000			3.432.613.000
1-Dönem Kârı Ver. Ve Diğer Yasal Yük. Karşılıkları	3.123.900.000	93.937.000	426.420.000			3.644.257.000
2-Dönem Kârı, Peş. Öd. Ver. ve Diğ. Yükümlülükler (-)		(57.009.000)	(154.635.000)			(211.644.000)
H- Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları	92.901.000	35.180.000	24.878.000	32.540.000		185.499.000
1-Gelecek Aylara Ait Gelirler	53.427.000	15.323.000	20.176.000	15.250.000		104.176.000
2-Gider Tahakkukları	39.474.000	19.857.000	4.702.000	17.290.000		81.323.000
İ-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	89.662.000	4.285.000	4.316.000	2.797.000		101.060.000
1-Diğer KDV	72.396.000	1.968.000		930.000		75.294.000
2-Sayım ve Tesellüm Fazlaları	17.266.000	2.317.000	4.316.000	1.867.000		25.766.000
KISA VAD. YAB. KAYNAK TOPLAMI	16.210.345.000	2.374.141.000	2.198.466.000	3.246.742.000		18.762.194.000
II-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR						
A- Mali Borçlar	3.579.254.000	276.022.000	13.219.000	11.250.000		3.881.245.000
1-Banka Kredileri	3.579.254.000	276.022.000	13.219.000	11.250.000		3.879.745.000
2-Çıkarılmış Tahviller			5.000.000		(3.500.000)	1.500.000
E-Borç Ve Gider Karşılıkları			1.393.000			1.393.000
1 -Kıdem Tazminat Karşılıkları			1.393.000			1.393.000
UZUN VAD. YAB. KAY. TOPLAMI	3.579.254.000	276.022.000	14.612.000	11.250.000		3.882.638.000

III- ÖZKAYNAKLAR									
A- Ödenmiş Sermaye									
1- Sermaye	3.500.000.000	1.125.000.000	477.000.000	74.350.000					3.500.000.000
	3.500.000.000	1.125.000.000	477.000.000	74.350.000	(1.676.350.000)				3.500.000.000
B- Sermaye Yedekleri									
3-MDV Yeniden Değerleme Artışları	1.989.364.000	357.878.000	652.997.000	499.500.000					3.128.176.800
	1.989.364.000	357.878.000	647.997.000	499.500.000	(366.562.200)				3.128.176.800
C- Kâr Yedekleri									
1- Yasal Yedekler	142.176.000	246.665.000	89.865.000	247.934.000					931.694.500
3-Olağüstü Yedekler	22.865.000	15.979.000	89.865.000	3.680.000	274.260.300				406.649.300
6-Özel Fonlar	119.311.000	152.941.000		84.290.000	(45.882.300)				310.659.700
4-Diğer Kar Yedekleri		77.745.000		159.964.000	(23.323.500)				54.421.500
				159.964.000					159.964.000
D- Geçmiş Yıllar Kârları									
1- Geçmiş Yıl Karları			861.946.000						517.167.600
			861.946.000		(344.778.400)				517.167.600
E- Geçmiş Yıllar Zararları (-)									
1- Geçmiş Yıl Zararları (-)	(3.914.981.000)								(3.914.981.000)
	(3.914.981.000)								(3.914.981.000)
F- Dönem Net Karı (Zararı)									
1- Dönem Net Kârı	5.701.364.000	185.580.000	1.109.775.000	(93.542.000)					
	5.701.364.000	185.580.000	1.109.775.000	(93.542.000)	(499.584.000)				
2- Dönem Net Zararı (-)				(93.542.000)					
KONSOLİDE DÖNEM NET KARI									
									5.076.093.000
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI									
	7.417.923.000	1.915.123.000	3.191.583.000	728.242.000					9.238.150.900
AZINLIK PAYLARI					1.849.170.100				1.849.170.100
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI	27.207.522.000	4.565.286.000	5.404.661.000	3.986.234.000					33.732.153.000

Tablo:45
Safir Holding Konsolide Bilançosu

AKTİF (VARLIKLAR)	(1.000 TL)	PASİF (KAYNAKLAR)
I-DÖNEN VARLIKLAR		I- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
A-Hazır Değerler	8.786.988.000	A-Mali Borçlar
1-Kasa	1.423.401.000	1-Banka Kredileri
2-Alınan Çekler	1.015.226.000	4-Çıkarılmış Bonolar ve Senetler
3-Bankalar	6.348.361.000	B-Ticari Borçlar
B-Menkul Kıymetler	610.605.000	1-Satıcılar
2-Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları	0	2-Borç Senetleri
3-Kamu Kesim Tahvil Senet ve Bonoları	6.900.000	5-Diğer Ticari Borçlar
4-Diğer Menkul Kıymetler	603.705.000	C-Diğer Borçlar
C-Ticari Alacaklar	3.544.122.000	1-Ortaklara Borçlar
1-Alicılar	1.586.203.000	2-İştiraklere Borçlar
2-Alacak Senetleri	957.178.000	3-Bağlı Ortaklıklara Borçlar
4-Verilen Depozito ve Teminatlar	200.000	5-Diğer Çeşitli Borçlar
7-Diğer Ticari Alacaklar	1.000.541.000	D-Alınan Avanslar
D-Diğer Alacaklar	1.197.906.000	1-Alınan Sipariş Avansları
1-Ortaklardan Alacaklar	0	F- Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler
2-İştiraklerden Alacaklar	0	1-Ödenecek Vergi ve Fonlar
3-Bağlı Ortaklıklardan Alacak	0	2-Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri
5-Diğer Çeşitli Alacaklar	1.197.906.000	
		7.938.601.000
		7.450.351.000
		488.250.000
		4.714.378.000
		3.511.534.000
		319.175.000
		883.669.000
		1.591.663.000
		596.868.000
		135.000.000
		0
		859.795.000
		330.016.000
		330.016.000
		468.364.000
		254.049.000
		214.315.000

E-Stoklar	6.277.878.000	G- Borç Ve Gider Karşılıkları	3.432.613.000
1-İlk Madde Malzeme	4.594.058.000	1-Dönem Kârı Ver. Ve Diğ. Yasal Yük. Karşılıkları	3.644.257.000
2-Yarı Mamuller Üretim	199.538.000	2-Dönem Kârı. Peş. Öd. Ver. ve Diğ. Yükümlül. (-)	(211.644.000)
3-Mamuller	806.778.000	H- Gelecek Aylara Ait Gelir ve Gider Tahakkuk.	185.499.000
4-Ticari Mallar	67.664.000	1-Gelecek Aylara Ait Gelirler	104.176.000
5-Diğer Stoklar	120.567.000	2-Gider Tahakkukları	81.323.000
7-Verilen Sipariş Avansları	489.273.000	İ-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	101.060.000
G-Gelecek Aylara Ait Gider. ve Gelir Tahakk.	40.159.000	1-Diğer KDV	75.294.000
1-Gelecek Aylara Ait Giderler	40.159.000	2-Sayım ve Tesellüm Fazlaları	25.766.000
H- Diğer Dönen Varlıklar	845.943.000	KISA VAD. YAB. KAYNAK TOPLAMI	18.762.194.000
1-Devreden KDV	393.043.000	II-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
4-Peşin ödenen Vergi ve Fonlar	452.900.000	A- Mali Borçlar	3.881.245.000
DÖNEN VARLIK TOPLAMI	21.303.601.000	1-Banka Kredileri	3.879.745.000
II-DURAN VARLIKLAR		2-Çıkarılmış Tahviller	1.500.000
A-Ticari Alacaklar	13.073.000	E-Borç Ve Gider Karşılıkları	1.393.000
1-Alıcılar	7.027.000	1 -Kıdem Tazminatı Karşılıkları	1.393.000
2-Alacak Senetleri	3.546.000	UZUN VAD. YAB. KAY. TOPLAMI	3.882.638.000
4-Verilen Depozito ve Teminatlar	2.500.000	III- ÖZKAYNAKLAR	
B-Diğer Alacaklar	772.035.000	A- Ödenmiş Sermaye	3.500.000.000
4-Personelden Alacaklar	772.035.000	1 -Sermaye	3.500.000.000
		B-Sermaye Yedekleri	3.128.176.800
		3-MDV Yeniden Değerleme Artışları	3.128.176.800

C-Mali Duran Varlıklar	86.225.000	C- Kâr Yedekleri	931.694.500
3-İştirakler	0	1 - Yasal Yedekler	406.649.300
6-Bağlı Ortaklıklar	0	3-Olağanüstü Yedekler	310.659.700
9-Diğer Mali Duran Varlıklar	86.225.000	6-Özel Fonlar	54.421.500
D-Meddi Duran Varlıklar	10.915.753.000	4-Diğer Kar Yedekleri	159.964.000
1-Arazi ve Arsalar	316.777.000	D-Geçmiş Yıllar Kârları	517.167.600
3-Binalar	1.714.060.000	1-Geçmiş Yıl Karları	517.167.600
4-Tesis, Makine ve Cihazlar	23.509.225.000	E- Geçmiş Yıllar Zararları (-)	(3.914.981.000)
5-Taşlıklar	1.015.955.000	1-Geçmiş Yıl Zararları (-)	(3.914.981.000)
6-Demirbaşlar	1.071.284.000	F- Dönem Net Karı (Zararı)	
8-Birikmiş Amortismanlar (-)	(20.077.399.000)	1- Dönem Net Kârı	
9-Yapılmakta Olan Yatırımlar	3.365.851.000	2- Dönem Net Zararı (-)	
E- Madde Olmayan Duran Varlıklar	635.596.000	KONSOLİDE DÖNEM NET KARI	5.076.093.000
1-Şerefiye	47.475.000	ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI	9.238.150.900
5-Özel Maliyetler	588.121.000	AZINLIK PAYLARI	1.849.170.100
G-Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	5.870.000		
1-Gelecek Yıllara Ait Gideler	5.870.000		
DURAN VARLIK TOPLAMI	12.428.552.000		
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	33.732.153.000	PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI	33.732.153.000

Tablo: 46
Safir Holding Konsolide Gelir Tablosu Çalışma Tablosu
(1.000 TL)

(1.000 TL)	SAFİR HOLDİNG	YILDIZ A.Ş.	NUROL A.Ş.	ATLAS A.Ş.	İNDİRİM ve EKLEMELER	SAFİR HOL. KONS. GELİR TABLOSU
A-BRÜT SATIŞLAR	33.352.977.000	10.057.135.000	5.644.000.000	9.547.125.000		49.151.237.000
1- Yurt İçi Satışlar	23.310.307.000	10.043.022.000	5.611.361.000	9.475.312.000	(9.450.000.000)	38.990.002.000
2- Yurt Dışı Satışlar	9.787.081.000	0	32.639.000	31.644.000		9.851.364.000
3- Diğer Gelirler	255.589.000	14.113.000	0	40.169.000		309.871.000
B-SATIS İNDİRİMLERİ (-)	(69.600.000)	(101.335.000)	(34.770.000)	0		(205.705.000)
1- Satışlardan İadeler (-)	(65.418.000)	(101.293.000)	(34.770.000)	0		(201.481.000)
2- Satış İskontoları (-)	(1.262.000)	0	0	0		(1.262.000)
3- Diğer İndirimler(-)	(2.920.000)	(42.000)	0	0		(2.962.000)
C- NET SATIŞLAR	33.283.377.000	9.955.800.000	5.609.230.000	9.547.125.000		48.945.532.000
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	(19.670.872.000)	(8.941.819.000)	(3.814.969.000)	(8.113.547.000)		(32.103.707.000)
1- Satılan Mamuller Maliyeti (-)	(16.990.318.000)	(8.939.779.000)	(3.811.522.000)	0	8.437.500.000	(21.304.119.000)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(2.680.554.000)	0	(3.447.000)	(8.113.547.000)		(10.797.548.000)
3- Diğer Satışların Maliyeti (-)	0	(2.040.000)	0	0		(2.040.000)
BRÜTSATIŞ KARI VEYA ZARARI	13.612.505.000	1.013.981.000	1.794.261.000	1.433.578.000		16.841.825.000
E- FAALİYET GİDERLERİ (-)	(1.030.905.000)	(574.828.000)	(471.638.000)	(1.444.180.000)		(3.484.551.000)
1- Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	(22.500.000)	0	(6.567.000)	0		(29.067.000)
2- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	(528.000.000)	(90.000.000)	(14.187.000)	(1.246.097.000)	20.000.000	(1.858.284.000)
3- Genel Yönetim Giderleri (-)	(480.405.000)	(484.828.000)	(450.884.000)	(198.083.000)	17.000.000	(1.597.200.000)

FAALİYET KARI VEYA ZARARI	12.581.600.000	439.153.000	1.322.623.000	(10.602.000)		13.357.274.000
F- DİĞER FAAL. OLAĞAN GEL. VE KAR.	390.542.000	145.313.000	219.171.000	12.653.000		342.229.000
1-İştiraklerden Temettü Gelirleri	180.000.000	135.000.000	0	0	(315.000.000)	0
2-Faiz Gelirleri	67.500.000	3.420.000	17.644.000	10.561.000	(23.450.000)	75.675.000
3-Menkul Kıymet Satış Karları	35.000.000	6.242.000	186.044.000	0		227.286.000
4-Kambiyo Karları	25.516.000	132.000	1.638.000	2.092.000		29.378.000
5-Diğer Olağan Gelir ve Karlar	82.526.000	519.000	13.845.000	0	(87.000.000)	9.890.000
G- DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD. VE ZAR.(-)	(71.956.000)	(16.925.000)	0	(12.938.000)		(51.819.000)
1-Kambiyo Zararları(-)	(4.456.000)	0	0	(12.938.000)		(17.394.000)
2-Diğer Olağan Gider ve Zararlar	(67.500.000)	(16.925.000)	0	0	50.000.000	(34.425.000)
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	(4.052.422.000)	(252.440.000)	(18.900)	(82.655.000)		(4.364.085.000)
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(1.312.075.000)	(159.054.000)	(18.000)	(82.655.000)	23.250.000	(1.530.552.000)
2-Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(2.740.347.000)	(-93.386.000)	0	0	200.000	(2.833.533.000)
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	8.847.764.000	315.101.000	1.541.776.000	(93.542.000)		9.283.599.000
I-OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	22.500.000	14.560.000	9.890.000	0		46.950.000
1-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	22.500.000	14.560.000	9.890.000	0		46.950.000
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	(45.000.000)	(50.141.000)	(15.472.000)	0		(110.613.000)
1-Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	0	0	(15.472.000)	0		(15.472.000)
2- Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	(45.000.000)	(50.141.000)	0	0		(95.141.000)
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	8.825.264.000	279.520.000	1.536.194.000	(93.542.000)		9.219.936.000
K- DÖN. KAR. VER. VE DİĞ. YAS. YÜK.KARŞ.(-)	(3.123.900.000)	(93.937.000)	(426.420.000)	0		(3.644.257.000)
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	5.701.364.000	185.583.000	1.109.774.000	(93.542.000)		5.575.679.000
AZINLIK KAR PAYLARI					(499.586.000)	(499.586.000)
KONSOLİDE DÖNEM NET KARI						5.076.093.000

Tablo: 47

Safir Holding Konsolide Gelir Tablosu (1.000 TL)	
A-BRÜT SATIŞLAR	49.151.237.000
1- Yurt İçi Satışlar	38.990.002.000
2- Yurt Dışı Satışlar	9.851.364.000
3- Diğer Gelirler	309.871.000
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	(205.705.000)
1- Satışlardan İadeler (-)	(201.481.000)
2- Satış İskontoları (-)	(1.262.000)
3- Diğer İndirimler(-)	(2.962.000)
C- NET SATIŞLAR	48.945.532.000
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	(32.103.707.000)
1- Satılan Mamuller Maliyeti (-)	(21.304.119.000)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(10.797.548.000)
3- Diğer Satışların Maliyeti (-)	(2.040.000)
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	16.841.825.000
E- FAALİYET GİDERLERİ (-)	(3.484.551.000)
1- Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	(29.067.000)
2- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	(1.858.284.000)
3- Genel Yönetim Giderleri (-)	(1.597.200.000)
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	13.357.274.000
F- DİĞER FAAL. OLAĞAN GEL.VE KAR.	342.229.000
1-İştiraklerden Temettü Gelirleri	0
2-Faiz Gelirleri	75.675.000
3-Menkul Kıymet Satış Karları	227.286.000
4-Kambiyo Karları	29.378.000
5-Diğer Olağan Gelir ve Karlar	9.890.000
G- DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD. VE ZAR.(-)	(51.819.000)
1-Kambiyo Zararları(-)	(17.394.000)
2-Diğer Olağan Gider ve Zararlar	(34.425.000)
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	(4.364.085.000)
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(1.530.552.000)
2-Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(2.833.533.000)
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	9.283.599.000

İ-OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	46.950.000
1-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	46.950.000
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	(110.613.000)
1-Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	(15.472.000)
2- Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	(95.141.000)
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	9.219.936.000
K- DÖN. KAR. VER. VE DIĞ. YAS.YÜK.KARŞ.(-)	(3.644.257.000)
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	5.575.679.000
L- AZINLIK KAR PAYLARI	(499.586.000)
KONSOLİDE DÖNEM NET KARI	5.076.093.000

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Şirketlerin büyüme şekillerinden biri olan holdingleşme, günümüz ekonomik dünyasında önemli bir yere sahiptir. Temel amacı, ilke olarak başka şirketlere yatırım yaparak menfaat sağlamak olan holdingler, ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli çıkar gruplarını yakından ilgilendirmektedir. Devlet ve kamu kuruluşları, mevcut ve muhtemel ortaklar, kredi verenler, müşteriler vb. kesimler holding şirketlerle yakından ilgili olan çevrelerdir. Bu çevrelere bilgi aktarmanın yolu mali tablolar yardımıyla sağlanmaktadır. Holding şirketlerle ilgili bilgileri sağlayan mali tablolar ise konsolide mali tablolardır.

Konsolide mali tablolar şirketler topluluğunun tamamı hakkında bilgi vermek amacıyla düzenlenir. Temel olarak konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosundan oluşan konsolide mali tablolar, şirketler topluluğunu oluşturan ana şirket ve yavru şirketlerin faaliyet sonuçları ile iktisadi ve mali yapılarını tek bir şirketin mali tabloları gibi sunmak için düzenlenen mali tablolar olarak ifade edilir.

Konsolide mali tablolar hazırlanırken yapılacak olan ilk iş, holding topluluğunda yer alan şirketlerin mali tablolarında yer alan hesap kalemleri ayrı ayrı toplanır. Karşılıklı olarak yapılan toplama işlemi sırasında, ana şirketteki yavru şirketin payını ifade eden kalemler ile yavru şirketin varlıkları ve kaynaklarını ifade eden sermaye hesabı da karşılık olarak mali tablolarda yer alacaktır. Bu durumda yavru şirketin sermayesi mali tablolarda iki kere yer almış olacaktır. Bunu önlemek için ana şirketin yavru şirkete yaptığı yatırımı gösteren hesaplar ile yavru şirketin sermayesi karşılıklı olarak indirilir.

Yapılan bu indirme işlemi sırasında üç durum ortaya çıkar. Ana şirketin yavru şirkete yaptığı yatırım tutarı ile yavru şirketteki sermaye payı arasında fark olup olmaması önem arz etmektedir. Ana şirketin yavru şirkete yaptığı yatırım tutarı ile sermaye payı arasında fark olması durumunda konsolidasyon şerefiyesi ortaya çıkmaktadır. Yatırım tutarı sermaye payından fazla ise olumlu şerefiye az ise olumsuz şerefiye sözkonusudur. Olumlu şerefiye bilançonun aktifinde, maddi olmayan duran varlıklar arasında “Şerefiye” hesabında izlenirken olumsuz şerefiye, bilançonun pasifinde “Gelecek Yıllara Ait Gelirler” hesabında yer alır.

Sermayenin netleştirilmesi sırasında, hesaplanan bir diğer kalem de azınlık paylarıdır. Yavru şirketlere yatırım yapan şirketler topluluğu dışındaki diğer yatırımcıların paylarını ifade eden azınlık payları da hesaplanarak konsolide bilançoda “Azınlık Payları” olarak gösterilirler.

Sermayenin netleştirilmesinden sonra yapılması gereken diğer bazı düzeltme işlemleri vardır. Konsolide mali tablolar, topluluk şirketlerini tek bir şirketmiş gibi göstermek amacıyla düzenlendiklerine göre, toplulukta yer alan şirketlerin birbirleriyle olan karşılıklı işlemlerinin de giderilmesi gerekmektedir. Böylece konsolide mali tablolar gerçeğe daha uygun ve şeffaf olmaları sağlanır. Şirketlerin birbirleriyle dönem içerisinde mal alım satımı, duran varlık alım satımı, karşılıklı olarak borç alıp vermeleri gibi birbirleriyle olan işlemleri nedeniyle ortaya çıkan ilişkiler konsolide mali tablolar yer almayacağı için indirilirler.

Holding şirketlerin konsolide mali tabloları düzenlenmesi yasal bir zorunluluk değil fakat ekonomik bir zorunluluktur. Konsolide mali tabloların düzenlenmemesi durumunda holding şirketler hakkında bilgi sahibi olmak isteyenler bu bilgileri elde edebilmek için topluluk şirketlerinin mali tablolarını ayrı ayrı incelemek zorunda kalabilirler. Bu ise oldukça zor ve zaman alıcı bir işlemdir. Bunun dışında, şirketlerin birbirleriyle olan ilişkileri ve karşılıklı işlemleri topluluk şirketlerinin mali tablolarında ayrı ayrı yer alacağı için doğru bilgi edinilmesini de önleyecektir. Dolayısıyla konsolide mali tablolar bir zorunluluk haline gelmektedir. Ancak yasal zorunluluk olmaması bir eksiklik olarak görülmektedir. Zira, konsolide mali tabloların düzenlenmesi her ne kadar iktisadi bir zorunluluk olsa bile, diğer holdinglerin mali tabloları ile ve yıllar itibariyle karşılaştırma yapılabilmesi için yasal olarak zorunlu hale getirilmelidirler.

Konsolide mali tabloların hazırlanmasıyla ilgili yasal düzenlemeler oldukça azdır. Konsolide mali tabloların hazırlanmasıyla ilgili bu çalışmada da konuyla ilgili yasal düzenlemeler ve muhasebe standartları dikkate alınarak çalışma yapılmıştır. Çalışmada incelenen standartlar Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından yayınlanan TMS-5, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanan IAS-27 ve Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yayınlanan SPK tebliği'dir.

Söz konusu standartlar incelendiğinde, TMS-5'in hazırlanması sırasında IAS-27 temel alındığından önemli bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ancak SPK tebliği ile TMS-5 arasında bazı önemli farklılıklar yer almaktadır.

Yapılan çalışmada IAS-27, TMS-5 ve SPK Tebliği incelendiğinde varılan sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin çözümler aşağıda sıralanmıştır.

1. Standartlar incelendiğinde ortaya çıkan ilk fark, TMS-5 ve SPK Tebliğinde yer alıp IAS-27'de yer almayan "Konsolidasyon Yöntemi" kavramıdır. Konsolidasyon yöntemi başlığında yapılan tanım şöyledir: "topluluğa ait mali tablolarda yer alan varlık, borç, özkaynaklar, gelir ve giderlerin bir bütün olarak birleştirilmesi ve konsolidasyon ilke ve esasları çerçevesinde gerekli düzeltmelerin yapılarak konsolide mali tabloların hazırlanması yöntemidir".

Tanım incelendiğinde konsolidasyon yöntemini tanımlamaktan çok konsolidasyon işleminin nasıl yapılacağı belirtilmiştir. Konsolidasyon yöntemi ise konsolidasyon işlemi yapılırken izlenecek yöntemdir. Konsolidasyon işlemi gerçekleştirilirken kullanılan iki yöntem vardır. Bunlarda Özkaynak Yöntemi ve Maliyet Yöntemidir. Dolayısıyla TMS-5'te kullanılan "Konsolidasyon Yöntemi" yerine başka bir isim kullanılmalıdır. Kullanılacak isim sadece "Konsolidasyon" olabilir.

2. SPK Tebliği'nde TMS-5'ten farklı olarak yer alan farklı bir husus azınlık payları konusundadır. IAS-27'de de TMS-5'te olduğu gibi "Azınlık Payları" ifadesi kullanılırken SPK Tebliği'nde "Ana Ortaklık Dışı Özsermaye" ifadesi kullanılmıştır. Zira bu ifade Azınlık Paylarını tam olarak karşılamamaktadır. Çünkü, şirketler topluluğu düşünüldüğünde ana şirket dışında sermayeye ortak olan bağlı ortaklıklar da bulunmaktadır. Dolayısıyla "Ana Ortaklık Dışı Özsermaye" kavramı hem azınlık paylarını hem de bağlı ortaklıkları da kapsamaktadır. Kullanılan bu tanım TMS-5'e uygun hale getirilmelidir.
3. Azınlık Paylarının Konsolide bilançoda gösterileceği hesap grubunda da TMS-5 ile SPK tebliğinde farklılıklar görülmektedir. TMS-5'e göre Azınlık Payları Özkaynaklar Hesap Grubundan sonra ayrı bir hesapta gösterilirken SPK Tebliğine göre özsermaye hesap grubundan önce, "Ana Ortaklık Dışı Özsermaye" adıyla muhasebeleştirileceği belirtilmiştir.

4. TMS-5'te Konsolidasyon şerefiyesinin olumlu olması durumunda, bilançonun aktifinde, maddi olmayan duran varlıklar arasında "Şerefiye" olarak, olumsuz olması durumunda ise pasifte, uzun vadeli yabancı kaynaklar arasında "Gelecek Yıllara Ait Gelirler" arasında gösterileceği belirtilmiştir. SPK Tebliği'nde olumlu şerefiye, konsolide bilançonun aktifinde ayrı bir kalemde gösterilir. Olumsuz şerefiye ise aktifte negatif bir kalem olarak "bağlı ortaklıklar negatif şerefiyesi" olarak konsolide bilançoya yansıtılır. Konsolidasyon şerefiyesinin gösterileceği hesap ismi dışında itfa edileceği zaman bakımından da farklılık vardır. İtfa süresi TMS-5'e göre 5 yıl iken SPK Tebliği'ne göre 20 yıl olarak belirtilmiştir. Konsolidasyon şerefiyesi, hem muhasebeleştirileceği hesap grubu hem de itfa süresi bakımından, IAS-27'ye uygun olarak hazırlanan TMS-5'e uygun hale getirilmelidir.
5. TMS - 5 ile SPK tebliğleri arasındaki önemli bir fark, düzenlenecek mali tabloların türleri ile ilgilidir. TMS - 5, konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ile bu tabloların dipnotlarını konsolide mali tablo kapsamına almaktadır. SPK tebliğlerinde kapsam biraz daha geniştir. SPK'nın hedef aldığı uygulayıcı kitlesinin de bir gereği olarak ek mali tablolar da konsolide mali tablolar kapsamına alınmaktadır. Bu nedenle SPK'ya sunulmak üzere konsolide mali tablo düzenleyecek olan şirketler topluluğu konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve bunların dipnotları yanında ek konsolide mali tabloları da hazırlamalıdır.
6. TMS - 5 ile SPK Tebliğ'inde iştiraklere ilişkin farklılıklar bulunmaktadır. TMS - 5'e göre iştirak yatırımları için taban sermaye payı oranı %10'dur. %10 ile %50 arasında sermaye payına sahip olunan işletmeler iştirakler olarak kabul edilir. SPK Tebliği'ne göre ise taban oran %20'dir. Bu farklılık, %10 ile %20 sermaye payına sahip olunan şirketlerin muhasebeleştirilmesinde sorunlara neden olabilecektir. Bu oranın da TMS-5'e uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Holding topluluğunu oluşturan ana şirket ve yavru şirketlerin iktisadi ve mali yapıları ile faaliyet sonuçlarını tek bir şirketin mali tabloları gibi sunmaya yarayan konsolide mali tablolar, ulusal ve uluslararası ihtiyaçları karşılayacak şekilde düzenlenmelidir. Bunu sağlamanın yolu, muhasebe standartlarının geliştirilmesi ve uygulanmasıdır. Türkiye'de de muhasebe uyumunun ve tekdüzenin sağlanması açısından, muhasebe uygulamalarında objektifliğin sağlanması açısından muhasebe

standartları zorunlu olmalıdır. TMS-5 de bu kapsamda değerlendirilmeli ve holding şirketlerce uygulanmalıdır. Yasal olarak zorunlu olmayan bu standart, yapılacak düzenlemelerle uygulanması zorunlu duruma getirilmelidir. SPK tarafından, kendi sorumlulukları açısından düzenlemeler yapılması doğaldır. Ancak bu düzenlemeler, TMS-5 ile uyumlu olarak yapılmalıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

a. Kitaplar

AKDOĞAN, Nalan

TENKER, Nejat

: Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri, 7. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2001.

AKINCI, Nejat

ÜNLEN, Müjdat

: Mali Tablolar Analizi, 2. Baskı, Barış Yayınları, İzmir, 1998.

ATAMAN, Ümit

HACİRÜSTEMOĞLU, Rüstem

: Yöneticiler İçin Muhasebe ve Finans Bilgileri, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1999.

ATAMAN, Ümit

: Genel Muhasebe, Muhasebe Dönem Sonu İşlemleri, Cilt:2, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1997.

AYSAN, Aydın M

: Holding Şirketlerde Muhasebe, Denetim ve Vergi Problemleri, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1974.

BEKTÖRE, Sabri

: Muhasebe-Ticaret Şirketleri, Obligasyonlu Borçlar, Merkez ve Şube Muhasebesi, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, Eskişehir, 1982.

ÇALDAĞ, Yurdakul

: Şirketler ve Muhasebesi, Gazi Kitabevi, Ankara, 1999.

ÇETİNER, Ertuğrul

: İşletmelerde Mali Analiz, Tütübay Yayınları, Ankara, 1996.

DOĞAN, Zeki

: "Kur Değişimleri Nedeniyle Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Öneriler", Basılmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana, 1998.

- GÖNENLİ, Atilla : Finansal Tablolar Analiz ve Yorumu, Sermet Matbaası, İstanbul, 1979.
- GÜRDAL, Kadir : Muhasebe Standartları Yönünden Finansal Tabloların Konsolidasyon İlke ve Uygulamaları, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2001.
- GÜVEMLİ, Oktay : Kurumlar Topluluğunun Muhasebe, Finansman, Vergi ve Ticaret Hukuku Açısından Yönetimi, Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul, 1993.
- JENSEN, Daniel L ve diğ. : Advanced Accounting, 3. baskı, McCraw-Hill, Inc. NewYork, 1994.
- KENNEDY, Realph D
MULLEN, Stewart Y : Finansal Durum Tabloları, Çevr. Atilla GÖNENLİ, İşletme İktisadi Enstitüsü Yayınları İstanbul, 1967.
- KİSHALI, Yunus : Şirketler Muhasebesi, 4. Baskı, Beta Basım Yayım A.Ş., İstanbul, 1996.
- KÜÇÜKSAVAŞ, Nihat : Genel Muhasebe, Beta Basım Yayım A.Ş., İstanbul, 1994.
- PARMAKSIZOĞLU, Ömer : Konsolide Bilanço ve Gelir Tablolarının Düzenlenmesine İlişkin Muhasebe Sorunları, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1994.
- PEKİNER, Kamuran : İşletme Denetimi: İşletme Analizleri, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1988.
- SARAÇ, Naim : Temel Mali Tabloların Konsolidasyonu ve Uygulaması, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1996.

- SMITH, Ralph E
 IMEDIEKE, Leroy F : Advanced Accounting, Fifth Ed., NewYork, 1991.
 HARIED, Andrew A
 TMMOB (Türkiye Muhasebe : Türkiye Muhasebe Standartları 2001, Tmmob
 Denetim Standartları Kurulu) Yayınları-166, TMMOB Seri No-5, 2001.
- TÜREDİ, Hasan : Holdinglerde Mali Tabloların Bağımsız Denetimi,
 Basılmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik
 Üniversitesi, Trabzon, 1985.
- _____ : Genel Muhasebe, Eser Ofset Matbaası, Trabzon,
 1996.
- _____ : Şirketler ve Kooperatifler Muhasebesi, Eser Ofset
 Matbaası, Trabzon, 1998.
- YALKIN, Yüksel Koç : Genel Muhasebe İlkeleri-Uygulamaları, Yalkın Ofset
 Matbaası, Ankara, 1998.
- YANIK, Serap : Türkiye Muhasebe Standardı TMS-5 Konsolide
 Finansal Tablolar Standardı, Türkiye Muhasebe
 Standartları Sempozyumu VI, Lebib Yalkın
 Yayınları ve Basım A.Ş. İzmir SMMM, Ekim
 2001.
- YILMAZ, Fatih : Mali Tabloların Farklı Para Birimine
 Dönüştürülmesi, ARC Yayınları, İstanbul, 2000.

b. Makale ve Bildiriler

- AKBULUT, Yıldız : “Yüksek Enflasyonun Olduğu Ekonomilerde
 Yabancı Paralı Finansal Tabloların Çevirisine İlişkin
 Yaklaşımların Değerlendirilmesi”, **Muhasebe Bilim
 Dünyası Dergisi**, Cilt:1, Sayı:3(Eylül 1999), ss.25-
 34.

- AKDOĞAN, Nalan : “TMS-5 Konsolide Finansal Tablolar Standardının İncelenmesi ve Bir örnek Uygulama”, **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Cilt:3(Ekim 2001), ss.15-46.
- AKIŞIK, Orhan : “Bir Maddi Olamayan Duran Varlık Kalemi: Şerefiye; Amerikan, Uluslararası Türkiye Muhasebe Standartları İçindeki Yeri”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı:9(Mayıs 2003), ss.87-99.
- ANDERSON, John : “Dünyada Uygulanan Muhasebe Standartları ve Ulusal Bir Uygulama”, **Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu I**, Antalya, Ekim 1996.
- BAYRAK, Serbüent : "Konsolide Finansal Tablolar", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:158(Kasım 2001), ss.101-120.
- BÜYÜKİŞİK, Emre : “Holdinglelerde Dönem Sonu İşlemleri ve Konsolide Mali Tablolar”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı:225(Mayıs 2000), ss.202-215.
- ÇARIKÇIOĞLU, Peyami S. : “Konsolide Finansal Tablolar”, **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2(Kasım 1972), ss.117-135.
- ÇÜRÜK, Turgut,
TÜRK, Zeynep,
DOĞAN, Zeki : “Yabancı Para İle Düzenlenmiş Mali Tabloların Ulusal Paraya Çevirisinde Kullanılan Yöntemler ve Mali Tablolar Üzerindeki Etkisi”, **Çukurova Üniversitesi, SBE Dergisi**, Sayı:8(2001), ss.73-85.
- DOĞAN, Zeki : “Yabancı Bağlı İşletmelere Ait Mali Tabloların Konsolidasyonunda Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Celal Bayar Üniversitesi İİBF, **Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Sayı:6(2000), ss.109-133.

- _____ : “Yabancı Para Üzerinden Düzenlenmiş Mali Tabloların Ulusal Paraya Çevirisinde Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt:1, Sayı:4(Aralık 1999), ss.75-95.
- DURMUŞ, A Hayri : “Yabancı Ülkelerde Çalışan Şirketlerimizin Finansal Tablolarını Konsolidasyonda Karşılaştıkları Sorunlar”, **Türkiye VI. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu**, Alanya, 9-11 Mayıs 1984.
- KARAPINAR, Aydın : “Yabancı Paralı Finansal Tabloların Çevirisi ve Kullanılan Yöntemler”,
[http://iktisat/uludağ.edu.tr/dergi/4/kara/kara.html](http://iktisat.uludağ.edu.tr/dergi/4/kara/kara.html)
(17.12.202).
- _____ : “İştiraklerin Değerlenmesi ve Özkaynak Yöntemi”
Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt:1,
Sayı:2(Haziran 1999), ss.121-136.
- _____ : “Şirket Birleşmeleri ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Değerlendirilmesi”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı:8(Ocak 2003), ss.83-98.
- MISIRLIOĞLU, İsmail Ufuk : “İştiraklerin Özsermaye Yöntemine Göre Muhasebeleştirilmesi”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt:4, Sayı:4(Aralık 2002), ss.61-90.
- OTLU, Fikret : “Holding Şirketlerde Mali Tabloların Konsolidasyonu”, **Atatürk Üniversitesi, İİBF Dergisi**, Cilt:13, Sayı:1(1999), ss.101-115.
- TOPAY, Ayşen : “İşletme Birleşmelerinin (Birleşme, Devir ve Satınalmaların) Muhasebeleştirilmesi”, **Active Finans Dergisi**, Mart 2003,
(<http://www.activefinans.com>)

TÜREDİ, Hasan : “Holding Topluluklarında Konsolidasyon Düzeltmelerinin İncelenmesi”, **Yüksek Ticaret Dünyası Dergisi**, Sayı:13(Ağustos 1987), ss.26-32.

YALKIN, Yüksel Koç : “Türkiye Muhasebe Standardı 6, İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi” **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt:1, Sayı:4(Aralık 1999), ss.29-35.

c. İnternet ve Diğerleri

<http://www.turmob.org.tr>

<http://www.spk.gov.tr>

<http://www.bddk.org.tr>

<http://www.imkb.org.tr>

<http://www.activefinans.com/arsiv>

<http://www.analiz.com/egitim/temelindex.html>

<http://www.iasc.org.uk>

<http://www.deloitte.com>

<http://www.deloitte.com.tr>

EKLER

EK 1:

TÜRKİYE MUHASEBE STANDARDI – 5: KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR

I- Amaç

Madde 1-

Bu standart bir şirketler topluluğuna dahil ana ortaklık ile bağlı ortaklıkların ve kontrol gücüne sahip olunan iştiraklerin ve diğer ortaklıkların varlık, borç, sermaye, gelir ve giderlerinin tek bir ortaklık şeklinde gösterilerek topluluğun finansal durumu ve faaliyet sonuçları hakkında gerçeğe uygun ve güvenilir bilgi verilmesini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

II- Tanımlar

Madde 2-

Bu standartta geçen terimlerin anlamları aşağıdaki gibidir:

A) Ana Ortaklık: Sermaye ve yönetim ilişkileri çerçevesinde, bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve diğer ortaklıkları bulunabilen şirketlerdir.

B) Bağlı Ortaklık: Ana ortaklık tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak %50'den fazlasına veya aynı oranda oy hakkına ya da yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olunan şirketlerdir.

C) İştirakler: Ana ortaklık tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak en az %10'una, en fazla %50'sine kadar veya aynı oranlarda oy hakkına sahip olunan şirketlerdir.

D) Diğer Ortaklıklar: Ana ortaklık tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak %10'undan azına sahip olunan şirketlerdir.

E) Kontrol Gücü: Ana ortaklığın, iştirak veya bağlı menkul kıymet kapsamındaki şirketlerin yönetim çoğunluğuna sahip olma, ya da yasa veya bir anlaşma sonucu yönetim kararlarında tamamen etkin rol oynama gücüdür.

F) Şirketler Topluluğu: Hukuksal yönden birbirlerinden bağımsız olmakla beraber, sermaye, yönetim ve denetim açısından birbirleriyle ilişkili, faaliyet konuları yönünden aynı sektöre bağlı olsun veya olmasın, planlama, organizasyon, yönetim, finansman konularının ana ortaklık çatısı altında tek merkezden koordine edildiği ana ortaklık, bağlı ortaklıklar ve kontrol gücü ana ortaklıkta olan iştirakler bütünüdür.

G) Azınlık Payları : Bağlı ortaklıkların ve kontrol gücü ana ortaklıkta olan iştiraklerin topluluk dışında kalan özkaynaklarına ilişkin paylarıdır.

H) Konsolidasyon Yöntemi: Topluluğa ait finansal tablolarda yer alan, varlıklar, yabancı kaynaklar, özkaynaklar, gelir ve karlar ile gider ve zararların bir bütün olarak birleştirilmesi ve daha sonra konsolidasyon ilke ve kuralları doğrultusunda gerekli düzeltmelerin yapılarak konsolide finansal tabloların hazırlanması yöntemidir.

İ) Konsolide Finansal Tablolar: Ana ortaklığın ünvanı altında düzenlenen ve ana ortaklık ile bağlı ortaklığın ve kontrol gücü ana ortaklıkta olan iştiraklerin konsolidasyon yöntemi uygulanmak suretiyle varlıklar, yabancı kaynaklar, özkaynaklar gelir ve karlar ile gider ve zararlarını bir bütün olarak gösteren, iştiraklerin ise özkaynaklardan pay alma yöntemi (bkz.TMS-6 İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi Standardı) uygulanarak eklenmesi suretiyle oluşturulan konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve bu tabloların eki diğer konsolide finansal tablolar ile dipnotları ifade eder.

III- Standardın İçeriği

Madde 3-

Şirketler topluluğu tarafından düzenlenecek konsolide finansal tabloların hazırlanması ve sunulmasına ilişkin ilke ve kurallar ile konuya ilişkin kavramlar bu standart tarafından açıklanır.

Madde 4-

Bu standart aynı zamanda, ana ortaklığın bireysel (konsolide öncesi) finansal tabloları içerisindeki bağlı ortaklıklara yapılan yatırımların muhasebeleştirilmesi için de kullanılır.

Madde 5-

Konsolide finansal tablolar Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak hazırlanır.

Madde 6-

Bu standart aşağıda belirtilen hususlarla ilgili değildir:

a) İşletmelerin birleşmesinden doğan haklar dahil olmak üzere, işletmelerin birleşmelerine ilişkin muhasebe yöntemleri ve bunların konsolidasyona olan etkileriyle (bkz. İşletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı),

b) İştiraklere yapılan yatırımların muhasebeleştirilmesi (bkz. TMS-6 İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi),

c) İş ortaklıklarına yapılan yatırımların muhasebeleştirilmesi (bkz. İş ortaklıklarındaki haklarının finansal raporlamalarına ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı),

a) Konsolide Finansal Tabloların Hazırlanışı ve Sunuluşu**Madde 7-**

Ana ortaklık, aynı zamanda başka bir ana ortaklığın tamamen sahip olduğu veya kontrol altında bulundurduğu bir bağlı ortaklık ise, azınlık payları sahiplerinden onay alma koşulu ile konsolide finansal tabloları sunmak zorunda değildir. Bu durumda ana ortaklık, konsolide finansal tabloları hazırlamama nedenleri ile birlikte, bağlı ortaklıkların kendi bireysel (konsolide öncesi) finansal tablolarından sorumlu olmalarının nedenlerini belirtir. Konsolide finansal tabloları yayımlayan ana ortaklığın adı ile sicil kaydının bulunduğu yer de belirtilir.

Madde 8-

Ana ortaklığın finansal tablolarını kullananlar, grubun finansal durumunu, finansal durumundaki değişiklikleri ve faaliyet sonuçları ile ilgilenirler ve bu konuda bilgilendirilmek isterler.

Madde 9-

Konsolide finansal tabloları düzenleyen ana ortaklık, bütün yabancı ve yerli bağı ortaklıklarını, madde 11’de belirtilen durumlar dışında konsolide etmelidir.

Yabancı bağı ortaklıkların finansal tabloları Kur Değişmelerinin Etkilerine ilişkin standarda göre TL.’ye çevrildikten sonra konsolidasyon kapsamına alınır.

Madde 10-

Konsolide finansal tablolar, madde 11’de belirtilen nedenlerden dolayı muaf tutulan bağı ortaklıklar hariç, ana ortaklık tarafından kontrol edilen diğ er bütün işletmeleri kapsar. Eğer ana ortaklık, dolaysız veya dolaylı bir işletmenin yarısından fazla oy gücüne sahip ise, ana ortaklığın kontrol gücü vardır. Fakat, bazı durumlarda, oy gücü bağı ortaklık üzerinde kontrol gücü olduğunu göstermez. Ancak, ana ortaklığın bir işletmede %50 veya daha az hissesi olmasına rağmen aşağıdaki durumlarda, o işletmede kontrol gücü söz konusudur.

- a) Diğ er yatırımcılar ile yapılan anlaşmaya göre oy haklarının yarısından fazlasını kullanma gücü var ise,
- b) Bir anlaşma dahilinde, işletmenin finansal ve faaliyet politikalarını yönetme gücü var ise,
- c) Yönetim kurulundaki üyelerin çoğunu ve eşdeğ er yöneticileri atama ve yerlerini değıştirme gücü var ise; veya
- d) Yönetim kurulundaki üyelerin veya eşdeğ er yöneticilerin toplantılarındaki oyların çoğunluğunu ellerinde bulundurma gücü var ise,

Madde 11-

Aşağıdaki durumlarda bir bağı ortaklık konsolidasyon dışı tutulabilir:

- a) Yakın bir gelecekte elden çıkarılmak amacıyla elde tutulan ve dolayısıyla kontrolü geçici bir süre ana şirkette olan bağı ortaklıklar,

b) Ağır ve uzun süreli kısıtlamalar altında olan ve bu durum nedeniyle ana şirkete fon aktarım gücü bulunmayan bağlı ortaklıklar.

Yukarıda tanımlanan bağlı ortaklıklar TMS-7 Yatırımların Muhasebeleştirilmesi standardında belirtilen esaslar dahilinde ele alınır.

Madde 12-

Bu standart gereğince, topluluk şirketlerinin finansal tabloları ana ortaklık çatısı altında konsolide edilir. Topluluk şirketlerinin farklı sektörlerde hizmet vermeleri konsolide finansal tablolar hazırlanmasına engel teşkil etmez.

IV- Açıklamalar

b) Konsolidasyonun Genel Esasları

Madde 13-

Konsolide finansal tabloların hazırlanabilmesi için konsolidasyona tabi tutulacak topluluk şirketleri aynı muhasebe standartlarını uygulamak zorundadırlar. Eğer topluluk şirketleri ana ortaklıktan farklı muhasebe standartları uygulamışlarsa, konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında gerekli düzeltmeler yapılarak farklı olarak uygulanan muhasebe standartları arasında uygunluk sağlanır.

Madde 14-

Topluluğa dahil şirketlerin finansal tabloları farklı muhasebe politikaları benimsenerek düzenlenmiş ise, muhasebe politikalarının neden olduğu farklılıklar muhasebenin önemlilik kavramı göz önüne alınarak konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında giderilir. Muhasebe politikalarının neden olduğu farklılıkların tam olarak hesaplanamaması durumunda, yapılabilecek düzeltme işlemleri belli varsayımlar ve tahminlere göre yapılır. Düzeltme yapılamayan farklılıklar ise, dipnotlarda belirtilir. Düzeltme işlemlerine temel olan varsayımlar ve tahminler de dipnotlarda açıklanır.

Madde 15-

Konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında topluluğa dahil şirketlerin hesap dönemlerinin kapanış tarihleri aynı olmalıdır. Topluluğa dahil şirketlerin hesap

dönemlerinin kapanış tarihleri farklı ise konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında hesap dönemi ana ortaklığa göre farklı olan şirket(ler) için ana ortaklığın hesap dönemi dikkate alınarak hazırlanan özel finansal tablolar konsolidasyona esas alınır. Hesap dönemi farklı olan şirketlerin adları, hesap dönemi kapanış tarihi ve farklılık nedeni dipnotlarda açıklanır. Ancak, özel finansal tabloların (ara finansal tablolar) hazırlanmasının mümkün olmadığı durumlarda hesap dönemlerinin kapanış tarihleri arasındaki fark 3 aylık süreyi aşmamak koşuluyla ortaklıkların finansal tabloları düzeltilerek konsolidasyona tabi tutulur.

Madde 16-

Bir bağlı ortaklığın faaliyet sonuçları işletme birleşmelerine ilişkin standarda göre bağlı ortaklığın ana ortaklığın kontrolüne geçme tarihinden itibaren konsolide edilir. Satılan bir bağlı ortaklığa ait faaliyet sonuçları ana ortaklığın bağlı ortaklık üzerindeki kontrolünün sona erdiği tarih olan elde çıkarma tarihine kadar konsolide gelir tablosuna dahil edilir. Bağlı ortaklığın elden çıkarılması tarihindeki net varlık değeri ile satış bedeli arasındaki farktan doğan kar veya zarar konsolide gelir tablosunda yer alır. Finansal tabloların iki dönem itibariyle karşılaştırılabilirliğini sağlamak için bu işlemlere ilişkin gerekli ek bilgiler konsolide finansal tablo dipnotlarında açıklanır.

Madde 17-

Bir işletmeye yapılan yatırım bu işletme bağlı ortaklık ve TMS-6 İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi standardında tanımlandığı şekilde iştirak olma niteliğini kaybettiği tarihten itibaren TMS-7 Yatırımların Muhasebeleştirilmesi standardına göre muhasebeleştirilir.

Madde 18-

Konsolide edilen bir bağlı ortaklıkta azınlığa tatbik edilebilir zararlar bağlı ortaklıkta azınlık paylarına ait toplam özkaynağı aşabilir. Bu fazlalık ve azınlığa ilişkin herhangi diğer bir zarar, çoğunluk payının hesabına yazılır. (Azınlığın bu zararı karşılamak için bir sorumluluğu bulunması ve bunu yapabilmesi durumunda azınlık paylarının hesabına kaydedilir) Bağlı ortaklık sonraki dönemlerde kar bildirdiği takdirde bu kar, daha önce

çoğunluk tarafından karşılanan azınlığın zarar payı itfa edilinceye kadar azınlık kar payından mahsup edilir.

Madde 19-

Bir bağlı ortaklık grup dışında tutulmuş imtiyazlı hisselerine sahip olduğu takdirde, ana ortaklık kar hisseleri ilan edilmiş olsun veya olmasın, bağlı ortaklığın imtiyazlı kar hisselerine göre düzeltme yaptıktan sonra kar veya zararlardan hissesine düşen payı hesaplar.

Madde 20-

Konsolidasyona tabi olan şirketlerden bir veya bir kaç topluluğun finansal tablolarının doğruluğu ve gerçeği yansıtmasını etkileyecek derecede önemli değil ise, konsolide finansal tablolar hazırlanırken bu şirket veya şirketler konsolidasyona dahil edilmeyebilirler.

c) Konsolide Bilançonun Düzenlenmesine İlişkin İlke Ve Esaslar

Madde 21-

Topluluk şirketlerinin bilanço kalemleri ayrı ayrı toplanır.

Madde 22-

Konsolidasyona alınan ortaklıkların sermayesindeki hisse veya payların defter değeri, konsolidasyona alınan ortaklığın öz sermayesine isabet eden tutar ile mahsup edilir.

a) Mahsup işlemi, bu ortaklık ilk defa konsolidasyona alındığı andaki defter değerine göre yapılır.

b) Mahsup işlemi, konsolide edilecek ortaklıkların hisselerinin iktisap edildiği anda tespit edilebilen aktif ve pasif değerlerine göre veya hisseler farklı zamanlarda iktisap edildiğinde, bu ortaklığın bağlı ortaklık olduğu tarihte yapılır.

c) Konsolidasyondan kaynaklanan olumlu fark aktifte şerefiye olarak ve olumsuz fark (negatif şerefiye) ise pasifte uzun vadeli yabancı kaynaklarda gelecek yıllara ait gelirler grubunda gösterilir. Bu farklar 5 yıl içinde itfa edilir.

Konsolide bilançonun ödenmiş/çıkarılmış sermayesi, ilke olarak, ana ortaklığın ödenmiş/çıkarılmış sermayesine eşit olmalıdır. Konsolide bilançoda bağlı ortaklıkların ve kontrolü ana ortaklıkta olan iştirak ve bağlı menkul kıymetlerin ödenmiş/çıkarılmış sermayesi yer almaz. Ancak, bağlı ortaklıkların veya kontrolü ana ortaklıkta olan iştiraklerin ve bağlı menkul kıymetlerin ana ortaklıkta pay sahibi olmaları durumunda, konsolide bilançonun ödenmiş/çıkarılmış sermayesi ana ortaklığın ödenmiş/çıkarılmış sermayesinden daha az olabilir.

Topluluğa dahil ortaklıkların birbirlerine sermaye taahhütlerinden kaynaklanan borçların bulunması halinde bu borçlar, ilgili oldukları ödenmemiş sermaye ve varsa hisse senedi ihraç primi alacaklarından indirilerek tasfiye edilir.

Topluluk şirketlerinin finansal tablolarında gösterilen "bağlı ortaklıklar sermaye payları değer düşüş karşılıkları", "iştirakler sermaye payları değer düşüş karşılıkları" ve "bağlı menkul kıymetler değer düşüş karşılıkları" ile ilgili gider hesapları konsolide finansal tablolarda düzeltme yapmak suretiyle kapatılır.

Madde 23-

Yapılan toplama işleminden, topluluğa dahil ortaklıkların birbirlerinden olan alacak ve borçları karşılıklı olarak indirilir. Ortaklıklar, birbirlerinin borçlanmayı temsil eden menkul kıymetlerine veya kıymetli evrakına sahiplerse, söz konusu menkul kıymetler ve kıymetli evrak da indirim tabi tutulur.

Madde 24-

Topluluğa dahil ortaklıkların birbirlerinden satın almış oldukları dönen ve duran varlıklar, ilke olarak, bu varlıkların topluluğa olan ilk maliyetleri üzerinden gösterilmelidir. Bu nedenle, gerekli düzeltmeler hesap edilerek konsolide bilançoğa yansıtılmalıdır.

Topluluğa dahil ortaklıkların stoklarına ilişkin topluluk içi mal alım ve satımından doğan kar, konsolide finansal tablolarda "brüt satışlar", "satışların maliyeti" ve "stok" hesaplarından oranı dahilinde indirim tabi tutulurlar. Stoklara ilişkin topluluk içi mal alım satımından doğan zarar ise, konsolide finansal tablolarda "brüt satışlar", "satışların maliyeti" ve "stok" hesaplarına oranına uygun olarak eklenir.

İlk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mallar ve diğer stokların satış işlemi sonunda stoklarda kalan tutarın ve/veya kar/zararın saptanmasının olanaksız olduğu durumlarda bu hesaplama belli varsayımlar altında yapılır ve kullanılan varsayımlar dipnotlarda açıklanır.

Topluluk içinde alım ve satıma konu olan amortisman tabi duran varlıklarla ilgili topluluk içi işlemler nedeniyle oluşmuş gelir ve gider kalemleri arındırılır. Bu kalemin konsolide finansal tablolara yansıtılması için şu işlemler yapılır: Satış kar ve zararının yanı sıra satış nedeniyle doğan yeni koşullarda yapılan hesaplamalarla satış öncesi koşulların devamı niteliğindeki hesaplamalar arasındaki amortisman farkları ile yeniden değerlendirilmesi halinde, yeniden değerlendirme değer artış farkları ilgili hesaplarla karşılıklı olarak mahsup edilerek konsolide finansal tablolarda düzeltme işlemi tamamlanır.

Topluluk içindeki amortisman tabi duran varlık satış kar veya zararının, amortisman tabi duran varlık satış kar veya zararı elimine edilmeden önceki konsolide net kar ve zararın %5 'ini aşmaması durumunda, yukarıda belirtilen mahsup işlemleri yapılmayabilir.

Madde 25-

Konsolide bilançonun ve konsolide gelir tablosunun düzenlenmesine ilişkin ilke ve esaslar bölümlerinde belirtilen hususların düzeltme olarak konsolide finansal tablolara yansıtılmasından sonra, topluluğa dahil bağlı ortaklıkların özkaynakları içindeki topluluk dışı paylara ait özkaynak kalemleri konsolide bilançonun ilgili özkaynak kalemlerinden mahsup edilerek saptanan "azınlık payları" konsolide bilançoda özkaynaklar grubunu izleyen ayrı bir kalem olarak yer alır.

d) Konsolide Gelir Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin İlke Ve Esaslar

Madde 26-

Topluluk şirketlerinin gelir tablosu kalemleri ayrı ayrı toplanır.

Madde 27-

Yapılan toplama işleminden topluluğa ait ortaklıkların birbirlerine yapmış oldukları mal ve hizmet satışları, "brüt satışlar" ve "satışların maliyeti" hesaplarından indirilir.

Topluluğa dahil ortaklıkların stoklarına ilişkin topluluk içi mal alım satımından doğan kar, konsolide finansal tablolarda stoklardan düşölerek satışların maliyetine eklenir, zarar ise stoklara eklenerek satışların maliyetinden dşölür.

Madde 28-

Topluluğa dahil ortaklıkların birbiriyle olan işlemleri nedeniyle oluşmuş gelir ve gider kalemleri (fazla ya da eksik ayrılan amortismanlar, faiz, temettü vb.) ilgili hesaplarla karşılıklı mahsup edilir.

Madde 29-

Konsolide edilen tüm ortaklıklara ilişkin dönem karı vergi ve diğer yasal yükümlölük karşılıklarının toplamı konsolide finansal tablolardaki aynı başlıklı kalemlerin tutarını oluşturur.

Madde 30-

Topluluğa dahil bağlı ortaklıkların dönem net kar veya zararlarından topluluk dışı paylara isabet eden kısım, net konsolide gelir tablosunda "Azınlık Payları Kar/Zarar" hesap grubu adıyla indirim olarak gösterilir.

e) Raporlanacak Bilgiler

Konsolide finansal tabloların dipnotlarında aşağıdaki açıklamalara yer verilir:

Madde 31-

a) Topluluğa dahil bağlı ortaklıkların ünvanı, ikamet yeri, sermayesi ve bu sermaye içinde ana ortaklık ile diğer bağlı ortaklıkların sahip olduğu paylar,

b) Topluluğa dahil ortaklıkların yapısında bir önceki döneme göre oluşan değişiklik,

c) Topluluk kapsamına girmeyen bağlı ortaklıklarda ana ortaklığın sahip olduğu paylar ve bu payların varsa borsa değeri, yoksa net defter değerine göre hesaplanmış değerlerini gösteren bilgiler ve konsolide edilmemesinin nedenleri,

d) İflas veya tasfiye halinde olan veya kanuni merkezleri yurt dışında bulunan konsolide finansal tablo kapsamındaki ortaklıklar ve bunlara ilişkin bilgiler,

e) Konsolide finansal tablo uygulamasında yıllar arasında farklı muhasebe politikaları uygulanmışsa nedenleri ve parasal etkileri,

f) Konsolidasyonda kullanılan varsayım, teknik ve yöntemlere ilişkin açıklama,

g) Ana ortaklık ile bağlı ortaklıkların konsolide finansal tablo düzenleme tarihinden sonra ortaya çıkan ve açıklamayı gerektiren hususlara ilişkin bilgi,

h) Oylama gücünün yarısından daha fazlasına dolaylı veya dolaysız olarak sahip bulunmadığı bağlı ortaklıklar ile ana ortaklık arasındaki ilişkinin mahiyeti,

ı) Oylama gücünün yarısından fazlasına, bağlı ortaklıklar aracılığıyla dolaysız veya dolaylı olarak sahip bulunulan fakat kontrolün yokluğu nedeniyle de bir bağlı ortaklık olmayan işletmenin adı,

i) Yabancı bağlı ortaklıkların finansal tablolarının TL.'ye çevrilmesinde esas alınan yöntemler,

j) Bağlı ortaklıkların elde edilmesi ve satılmasının, rapor verme döneminde finansal duruma, rapor dönemine ait sonuçlara ve ayrıca bir önceki döneme ait tutarlara etkisi,

k) Topluluğun istihdam ettiği personel sayısı,

l) Konsolide finansal tabloları önemli ölçüde etkileyen ya da bunların açık, yorumlanabilir ve anlaşılabilir olması bakımından açıklanması gerekli olan diğer bilgiler.

f) Ana Ortaklığın Bireysel (Konsolide Öncesi) Finansal Tablolarında Bağlı Ortaklıklara Yapılan Yatırımların Muhasebeleştirilmesi

Madde 32-

Konsolide finansal tablolara dahil edilen bağlı ortaklıklara yapılan yatırımlar, ana ortaklığın bireysel (konsolide öncesi) finansal tablolarında aşağıda belirtilenlerden birine göre muhasebeleştirilir:

a) TMS-6 İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi standardı,

b) TMS-7 Yatırımların Muhasebeleştirilmesi standardı.

Madde 33-

Konsolidasyona dahil edilmeyen bağı ortaklık yatırımları, TMS-7 Yatırımların Muhasebeleştirilmesi standardına göre yatırım yapılmış gibi, ana şirketin bireysel (konsolide öncesi) finansal tablolarında açıklanmalı ve muhasebeleştirilmelidir.

Madde 34-

Bireysel (konsolide öncesi) finansal tablolar, yasal ve diğer koşulları karşılamak amacıyla ana ortaklık tarafından sunulur.

V- Yürürlük Tarihi

Madde 35-

Bu Türkiye Muhasebe Standardı 01.01.1997 tarihinde yürürlüğe girer.

ÖZGEÇMİŞ

Adem OKUTAN, 26.10.1972 tarihinde Trabzon'da doğdu, ilk, orta ve lise öğrenimini Trabzon'un Çaykara ilçesinde tamamladı, 1999 yılında Atatürk Üniversitesi - Erzurum İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde açılan İşletme Anabilimdalı Yüksek Lisans Programına başladı. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilimdalında yüksek lisans öğrenimine devam etmekte olup her hangi bir işte çalışmamaktadır.

OKUTAN, evli olup İngilizce bilmektedir.

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**